

Årsrapport 2024

INNHold

1. FORORD	4
2. STRATEGI- OG MÅLOPPNÅELSE	6
Vertskommuner og stedsutvikling	6
Fellestjenester, faglig forsvarlig drift og utvikling	6
Nytt planverk for Østfoldmuseene	7
Tverrfaglige tiltak og satsingsområder 2025-2027	8
3. AKTIV SAMHANDLING - ARENA- OG STEDSUTVIKLING	10
Utstillinger	10
Arrangement/festivaler	10
Foredrag	11
Destinasjonsutvikling	11
Fagseminar	12
Åpne dager	12
Skolesamarbeid	12
Lokale nettverk	13
4. HELHETLIG SAMLINGSUTVIKLING	15
Forberedelser til ny fagplan	15
Samlingsavdelingen	15
Inntak, avhending og bærekraft	16
Utstillingsarbeid	16
Dokumentasjonsarbeid	17
Aktiv konservering	17
Formidling av samlingene	17
Forskning	18
Administrativt	18
5. TRYGG IVARETAKELSE	20
Bygningsvern og drift	20
Avvikshåndtering	21
Risikovurderinger	21
Brannvern	22
IPM (Integrated Pest Management) og klimalogging ved arenaene	22
Østfoldmuseenes HMS-arbeid	23
6. SOLID KUNNSKAPSPRODUKSJON	24
Mål for forskning og utvikling i Østfoldmuseene	24
Organisering og forskningsinfrastruktur	24
Ny fagplan for forskning og utvikling i 2024	24
Kompetanseutvikling	25
Bærekraftsperspektiv i museets forskningsarbeid	26
Mangfold og involvering i museets kunnskapsproduksjon	26
Immateriell kulturarv i museets forskning	27
Aktiv deltakelse i nasjonale, nordiske og internasjonale nettverk	27
Forskningsforberedende arbeid	28
Oversikt over deltakelse i pågående forskningsprosjekter	29
Publisering i Østfoldmuseene	30
7. RELEVANT FORMIDLING	32

Strategiske valg for formidling 2024–2027	32
Tiltak gjennom 2024	33
Immateriell kulturarv	34
Universell utforming	34
Digital formidling	34
Programmering og arrangementer	35
Prosjektorganisering	36
Aktiviteter gjennom året	36
8. FRIVILLIGHET, OPPFØLGING AV DELSTRATEGI	38
Halden museum	38
Fredrikstad museum	38
Kystmuseet Hvaler	38
Moss by- og industrimuseum	39
Borgarsyssel Museum	39
Folkenborg museum	39
9. VIRKSOMHETSSTYRING	40
Forarbeid til ny fagplan for virksomhetsstyring	40
Tiltak gjennom kompetansepotten	40
Tiltak gjennom formidlingspotten	40
Vertsupplæring og vertens digitale håndbok	40
Marked og kommunikasjon	41
Besøkstall	43
Årskortsamarbeid	44
Prosjektmidler	44
Museumsbutikker og kafé/kioskdrift	45
Samarbeidspartnere	45
Inkluderende arbeid og mangfold	45
Miljøsertifisering ved Østfoldmuseene	46
10. ORGANISASJONEN	48
Stiftelsen Østfoldmuseene	48
Stiftelsens styre 2024	48
Styrets arbeid i 2024	48
Eierforum	49
Administrasjon	49
Ledergruppa	50
Møteplasser for ansatte	50
VEDLEGG	51
PUBLIKASJONER	51
ARRANGEMENTER 2024	53
BESØKSTALL 2024	62
SAMLINGSARBEIDET I TALL 2024	63
UTFØRTE ARBEIDER 2024, BYGNINGSVERN OG DRIFT	64
SPONSORER OG STØTTEPARTNERE 2024	65
ORGANISASJONSKART	66
REGNSKAP 2024	67
LENKER	87

1. FORORD

Spennende år for Østfoldmuseene

På initiativ fra Kultur- og likestillingsdepartementet ble Østfoldmuseene i 2024 testpilot for en [kvalitativ dybdevurdering av museene på nasjonal liste](#). Et fagpanel ledet av en forsker gikk gjennom alle våre strategiske dokumenter og besøkte Østfold. De jobber med en rapport som vil foreligge tidlig i 2025, og både ansatte og tilskuddsgivere er selvsagt spente på resultatet.

Uforutsigbare kommunale driftstilskudd utfordrer Østfoldmuseenes evne til å prioritere ressursene våre. I 2024 foreslo kommunedirektøren i Moss å kutte alle bevilgninger til museet. En stor «redningsaksjon» ble igangsatt, og Østfoldmuseene er takknemlige for all støtte som førte til at museet i Moss ble berget, at framtidig forvaltning av den kommunale samlingen ble ivaretatt, og at verdien av investeringene i nye utstillinger kan realiseres.

Stiftelsen Folkenborg museum og Østfoldmuseene har over flere år søkt en løsning for drift av Folkenborg museum innenfor rammen av svært begrensede vertskommunale driftsrammer. 31. desember 2024 gikk Stiftelsen Folkenborg museum ut av Østfoldmuseene. Forretningsdrift og utadrettet virksomhet, bygningsvedlikehold og skjøtsel ivaretas nå av Stiftelsen Folkenborg museum. De beholder de kommunale og fylkeskommunale midlene lokalt, mens Østfoldmuseene beholder statlig tilskudd og overtar eierskap til og forvaltningen av den kulturhistoriske gjenstandssamlingen knyttet til Folkenborg og Indre Østfold for ettertiden.

I 2024 har Østfoldmuseene jobbet målrettet med søknader og etablering av nye nasjonale nettverk. Tildeling av prosjektmidler sikrer arbeidet vårt med å framskaffe ny kunnskap og viderefører vår ambisiøse satsing på forskning og utvikling i årene som kommer.

I 2024 åpnet Østfoldmuseene nye utstillinger i Halden, Moss og på Hvaler. Fayegården i Halden har blitt et verksted hvor vi sammen med haldenserne skaper dynamiske basisutstillinger forankret i samlingen. Første prosjekt ble til i samarbeid med avgangselevne ved Halden videregående skole. Fotoutstillingen på Kystmuseet ble skapt av frivillige og viser hvilket potensial som ligger i lokal kunnskap og lokalt engasjement. I Moss har Østfoldmuseene skapt en helt ny helhetlig basisutstilling som forteller en lang industrihistorie med frampek til framtiden, samtidig som den bidrar til å knytte sammen by og land i den nye storkommunen. Fellesnevneren for alle tre utstillingsprosjektene er stedsutvikling gjennom mangfold, medvirkning og bærekraftig utvikling.

Under prosjektet *Unge kritikere* jobber våre pedagoger fram fem nye programmer for ungdom fordelt på Borgarsyssel, Halden, Fredrikstad, Moss og Ørje. Prosjektet er initiert av Norges museumsforbund og finansiert av Sparebankstiftelsen DNB. Medvirkning, refleksjon og dialog kjennetegner delprosjektene, og tilskuddene er en del av museets satsing på relevant formidling.

I 2024 har vi jobbet med miljø og bærekraft, og på nyåret 25 vil hele vår virksomhet i Sarpsborg få status som miljøfyrtårn. Metodikken og mer miljøvennlige rutiner vil nå bres ut til alle deler av museet, og målet er at alle våre arenaer skal bli sertifisert.

Å ta stilling og våge å gå inn i spørsmål i vår tid er en uttalt del av vår strategi. Dette kom til uttrykk da vi markerte akutte humanitære krisen i Midtøsten med *Fredsueverksted* og *Hot-spot Palestina* i desember.

Takk til alle våre ansatte, frivillige, samarbeidspartnere, trofaste støttespillere og publikum for en spennende reise gjennom 2024.

Hege Hauge Tofte
direktør

LEK I FRILUFTSMUSEET PÅ BORGARSYSSEL
FOTO: KIM BRARUD / ØSTFOLDMUSEENE

2. STRATEGI- OG MÅLOPPNÅELSE

Østfoldmuseene (ØM) har de siste årene jobbet godt med nødvendig omstilling til nye økonomiske rammer og betingelser og mener å være godt rustet til å kunne ivareta videre faglig forsvarlig drift og ivareta arbeidsplassene våre på en god måte. ØM er likevel svært utfordret på grunn av kutt fra flere vertskommuner, inkludert mangel på regulering av tilskudd fra Østfold fylkeskommune. Når staten heller ikke kompenserer tilstrekkelig for lønns- og prisvekst, utfordres både etablerte fellestjenester i ØM og publikumstilbudet ute på de ulike museumsarenaene.

Vertskommuner og stedsutvikling

Vertskommunale driftstilskudd går uavkortet til de lokale museumsarenaene i de respektive kommunene – Halden, Fredrikstad, Moss, Sarpsborg, Hvaler og Marker. Driftsbudsjettene til hver enkelt museumsarena forutsetter likevel en økning i egeninntekter knyttet til salg av billetter, museumsbutikk og kafésalg på 10 prosent fra 2024. Omsetning fra kafé eller museumsbutikker kompenserer ikke for våre utgifter til vertskap, strøm og renhold m.m. Billettinntekter knyttet til ordinær åpningstid vil i de fleste tilfeller i ØM ikke gi et overskudd fordi besøkstallene er stabile. Prisene holdes dessuten av strategiske grunner lave for å sikre bred deltakelse.

For å få opp besøkstallene og legge grunnlag for egeninntekter må de tilgjengelige ressursene i større grad benyttes til å skape publikumsarrangementer. Disse er bedre besøkt fordi de gir publikum merverdi, og museet kan ta en høyere pris enn ved ordinær åpningstid. Videre har vi erfaring med at slike arrangementer lykkes best dersom de skjer i samarbeid med andre lokale aktører.

Alle publikumsaktiviteter utover en svært begrenset ordinær åpningstid organiseres i egne prosjekter med egne budsjetter, med forventning om fortjeneste på 20 prosent. Ingen arrangementer skal gå med underskudd. ØM finner det krevende å få formidlet dette behovet for egeninntjening når vi skal lage avtaler med eksterne samarbeidspartnere, enkeltkommuner inkludert.

Heldigvis greier ØM å hente inn prosjektmidler til konkrete prosjekter lokalt på de arenaene som prioriteres høyt av vertskommunen på stedet. Slike prosjekter formes ofte sammen med andre lokale aktører, og lokale prosjekter åpner gjerne muligheter for nye prosjektmidler på samme sted. Da forsterkes en allerede skeiv fordeling arenaene imellom, alt etter vertskommunens prioriteringer.

Museet prøver generelt å skjerme våre skoletilbud til barn og unge, men med kutt i kommunale driftsmidler svekkes ØMs evne til å drive stedsutvikling gjennom prosjekter, samtidig som aktivitetsnivået og publikumstilbudet svekkes over tid.

Oppfølging av de ulike kommunale budsjettprosessene er administrativt ressurskrevende, og uforutsigbarheten svekker Østfoldmuseenes evne til helhetlig faglig utvikling i tråd med stiftelsens formål.

Fellestjenester, faglig forsvarlig drift og utvikling

Fellesskapets midler fra stat og fylkeskommune bidrar til utjevning slik at sentraliserte oppgaver som bygningsvern, samlingsforvaltning, kunnskapsutvikling og sentrale administrative funksjoner skjerms i forbindelse med kommunale kutt. Med stammere driftsbudsjetter fra 2025 blir imidlertid også fellestjenestene i ØM rammet, noe som igjen reduserer de lokale arenaenes evne til å drive utviklingsarbeid. Når også fellestjenestene i større grad blir avhengige av eksternt finansierte prosjekter, utfordres dessuten ØMs evne til å ivareta kontinuitet og faglig langsiktighet innenfor kjernevirksomheten vår.

ØM greier fremdeles å holde høyt faglig nivå på fellestjenestene, noe som gjør oss til foretrukne samarbeidspartnere og sikrer oss tilslag på søknader om eksterne prosjektmidler. Slike prosjektmidler forplikter oss, krever sikker leveranse og prioriteres høyt. For å kunne holde posisjonen og være en foretrukket samarbeidspartner framover må vi holde på strategisk viktig kompetanse og sørge for forsvarlig drift.

Eksterne prosjektmidler gis under forutsetning av at de ikke går til ordinær drift, og vil i de aller fleste tilfeller kreve egeninnsats, gjerne i form av arbeidstimer fra våre faste medarbeidere. Prosjektmidler har fram til nå kunnet medføre

frikjøp av faste medarbeidere og har åpnet for midlertidige stillinger. Dette har avlastet virksomheten knyttet til løpende oppgaver. Nå er ØM i en passiv nedbemanningssituasjon, og dette krever at aktivitet knyttet til løpende oppgaver og ordinære publikumstilbud i noe større grad vil måtte reduseres for å opprettholde framdrift i prosjekter.

Museet vil i det lengste unngå å legge lønnsutgifter for faste ansatte inn i eksternt finansierte prosjekter, men ser at dette kan bli nødvendig å vurdere. Nedbemanningssituasjonen krever tett samarbeid med tillitsvalgte, faggrupper og de ulike publikumsarenaene for å sikre at nødvendig omstilling ivaretar både faglige, personalpolitiske og strategiske hensyn på en god måte. Overgang til ny pensjonsordning i ØM gir allerede gode resultater og bidrar til å trygge arbeidsplassene.

Nytt planverk for Østfoldmuseene

I 2024 ferdigstilte Østfoldmuseene (ØM) revisjonen av fagplan for forskning og utvikling. Resten av planverket skal ferdigstilles første halvdel av 2025 og gjelde fram til utløpet av inneværende strategiperiode i 2027.

ØMs planverk er en tverrfaglig plan for alle virksomhetsområdene som operasjonaliserer og konkretiserer ØMs visjon «Håp for fremtiden». Planen skal bidra til «Lokal stedsutvikling gjennom mangfold, medvirkning og bærekraftig utvikling». Bærekraftsmålene i vår tverrfaglige plan omfatter særlig «God utdanning», «Mindre ulikhet», «God helse og livskvalitet» og «Samarbeid for å nå målene».

Med mål om kunnskapsproduksjon, identitetsbygging og positiv samfunnsbygging legger museet vekt på strategisk utvikling innen kunnskapsproduksjon, samlingsutvikling, økonomisk stabilitet og lokal forankring. Kjerneprinsipper som engasjement, åpenhet og identitet skal sikre at museet fortsetter å være en modig, innovativ og troverdig aktør.

Organisasjonsutviklingen i museet i perioden skal bygge opp under medarbeideres engasjement, sikre god prosjektledelse og skape en evalueringskultur for kontinuerlig læring. Dette krever tydelige mandater og strukturert systematisk planlegging.

Gjennom tverrfaglig samarbeid, bærekraftig utvikling og aktivt samfunnsengasjement vil ØM styrke sin rolle som en relevant og framtidsrettet institusjon. Planen tar sikte på å øke lokal medvirkning, bygge partnerskap og sikre museets synlighet og tilgjengelighet, også digitalt.

ØMs fagplaner skal etter innspill fra de medarbeidere styrke organisasjonen faglig og organisatorisk langs disse linjene:

- Samlingsavdelingen: Legger vekt på «helhetlig samlingsutvikling», med balanse mellom nødvendig forvaltning internt i avdelingen og en utvikling av samlingen sammen med andre virksomhetsområder i museet.
- Forsknings- og utviklingsavdelingen: Ønsker å bidra til mer tverrfaglig samarbeid, innovasjon og en reflekterende evalueringspraksis.
- Arena-koordinatorer: Vektlegger viktigheten av lokal forankring, tydelig prosjektkoordinering og økonomiske insentiver.
- Pedagoggruppa: Opptatt av at nærhet til kilder og materialitet er museets superkraft, ønsker flere samarbeidsprosjekter samt tettere integrasjon av pedagogisk arbeid i ulike formidlingsaktiviteter.
- Utstillingsgruppa: Framhever behovet for delt kunnskap, verktøy og en systematisk tilnærming til utstillingsproduksjon. De framholder betydningen av samarbeid, som krever mer langsiktig og strukturert planlegging.
- Bygningsvern og drift: Opptatt av å styrke håndverkernes faglige posisjon i organisasjonen og bygningsvernets betydning i samfunnet rundt oss. Håndverkere kan bidra til formidling og forskning, samt økonomisk bærekraft med sin bestiller- og fagkompetanse.
- Fellestjenester for administrasjon: For å kunne lykkes i eget faglige arbeid og levere gode fellestjenester må økonomi, HR, IT, marked, arkiv og sentralbord kjenne hele virksomheten, vite hvor kompetansen er plassert, få tilgang til betimelig informasjon og involveres i forventningsavklaringer.

Tverrfaglige tiltak og satsingsområder 2025-2027

Museets samfunnsrolle:

- sikre relevans ved å initiere og bidra til medskaping og bygge kunnskap sammen med publikum, noe som krever øvelse i å lytte og vilje til dialog, med mange ulike publikumsgrupper
- bidra til positiv samfunnsendring gjennom våre prosjekter, gjennom samarbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt
- initiere tiltak for å øke museets synlighet og tilgjengelighet, inkludert økt innhold og trafikk på digitale plattformer
- skape nye arrangementer og publikumstilbud som øker antall besøkende og interaksjoner mellom museet og publikum, inkludert gjenbesøk
- ytterligere styrke arenaenes rolle i stedsutvikling og vise hvordan de lokale museene har en egenverdi og er identitetsskapende for en større bredde av målgrupper i nærmiljøet
- styrke vår universelle utforming av våre tilbud, fysisk på museene, men også på våre digitale flater
- ta stilling og være synlige ved å åpne museene for debatt og meningsbrytning
- bidra aktivt med høringsinnspill og bidra i det offentlige ordskiftet
- vise at museet er en kilde til kunnskap og kritisk refleksjon
- prioritere publikumshenvendelser til samlingene og vise at samlingene tilhører allmennheten
- treffe tiltak for å følge opp delstrategien for likestilling og mangfold

Faglig utvikling:

- følge opp nasjonale mål i tildelingsbrevet fra KUD
- prioritere rekruttering og kompetanseutvikling
- iverksette tiltak for å koble kunnskapsproduksjon, analog og digital formidling, undervisning, utstillinger og samlingsutvikling tettere sammen
- søke prosjektfinansiering til tverrfaglige prosjekter med ringvirkninger på alle museets virksomhetsområder
- spisse og målrette vår deltakelse i nasjonale og internasjonale nettverk
- treffe tiltak som sørger for bedre balanse i samlingsarbeidet mellom forvaltning og samlingsutvikling
- øke vår publisering av kunnskap og vise hvordan ny kunnskap endrer vår praksis og tilfører nye publikumstilbud i museet
- iverksette tiltak for bedre måloppnåelse i museumsstatistikken

Lokal forankring:

- iverksette tiltak i henhold til delstrategien for frivillighet
- inngå lokale partnerskap med lokalt kultur- og næringsliv
- velge lokale leverandører som er kompetente og konkurransedyktige
- pleie vårt forhold til eiere/medstiftere innenfor rammen av «armlengdes avstand», samt sørge for oppdaterte/reviderte forvaltningsavtaler bygget på gjensidig tillit
- gjennomføre publikumsundersøkelser eller treffe andre tiltak for å lære publikum bedre å kjenne
- være aktive i lokal presse og relevante på digitale sosiale plattformer

Organisasjonsutvikling:

- sette tydelige mål og peke på praktisk gjennomførbare tiltak og metodikk som bidrar til stedsutvikling i hele Østfold
- treffe tiltak som trykker og motiverer museets medarbeidere i deres mandat og viser alle hvordan de medvirker i og til organisasjonsutviklingen i ØM
- etablere gode rutiner for prosjektorganisering, bidra til kompetanseheving innenfor prosjektledelse og gjennom dette sørge for aktiv prioritering
- utvikle en evalueringskultur for aktiv læring og kritisk refleksjon knyttet til egen praksis
- initiere felles tverrfaglige prosjekter som gir merverdi på det enkelte museum, tilfører faglig vekst, letter arbeidsdagen og frigjør ressurser til den daglige driften

Økonomistyring:

- iverksette tiltak for forsterket dialog med offentlige tilskuddsgivere for sikring av forutsigbare driftsrammer, særlig med vekt på vertskommunenes medansvar
- utvide prosjektøkonomien og ruste opp arbeidet med søknader, rapportering og økonomistyring
- prioritere nettverksbygging, samarbeid og sikre høy troverdighet hos private og offentlige bidragsyttere
- iverksette tiltak for en mer bærekraftig drift med omtanke for miljø, etikk og økonomi

Planen blir omfattende og utformes for å fremme tverrfaglig samarbeid, organisasjonsutvikling og aktivt samfunnsengasjement. Målet er å styrke museets samfunnsrolle og lokale forankring gjennom solid kunnskapsproduksjon, relevant formidling og helhetlig samlingsutvikling. Gjennom et helhetlig fagplanverk sikrer vi at ØM stadig strekker seg mot å være en relevant og framtidsrettet institusjon med bærekraftig økonomi.

Fagplanene for ØM er utformet i tråd med de målene for virksomheten som er formulert i våre søknader om driftstilskudd fra KUD og fylkeskommunen i samme programperiode, og hviler på de tildelingsbrevene museet har mottatt, hvor Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet – tillit, ting og tid* ligger til grunn.

DOKUMENTASJON - NEDLEGGELSE AV FREDRIKSTAD VIKLEVERKSTED
FOTO: ØYVIND ANDERSEN / ØSTFOLDMUSEENE

3. AKTIV SAMHANDLING - ARENA- OG STEDSUTVIKLING

Østfoldmuseene (ØM) har valgt å jobbe med stedsutvikling gjennom mangfold, medvirkning og bærekraftig utvikling og ønsker å være relevante for innbyggerne i våre lokalsamfunn og bidra til å gi håp for framtida.

Utstillinger

8. juni 2024 åpnet **Halden Museum** for første gang dørene for publikum, med utstillingene *Halden Kan – fabrikker & folk*, *Janken – den fektende damen* og *Vi de privilegerte*. *Fabrikker & folk* er et resultat av et samskappingsprosjekt mellom en klasse ved Halden videregående skole og ØM. Utstillingen er delvis produsert av elevene.

Kanalmuseet har arbeidet videre med utstillingsprosjektet om ulv og fått eksterne midler til å finansiere animasjonsfilmen som skal være det bærende elementet i utstillingen sammen med den utstoppede ulven. Animasjonsfilmen vil bli ferdigstilt våren 2025, og realiseringen av hele utstillingen avhenger av ekstern finansiering til nødvendige kulisser og teknisk utstyr. I den faste utstillingen har det blitt gjort to store forbedringer: Den interaktive slusemodellen er reparert, og en nødvendig oppgradering av lys- og lydsystemet i en dyremonter er påbegynt.

Moss by- og industrimuseum åpnet i juni 2024 del 2 av basisutstillingen *DE SOM VAR, VI SOM ER*.

Utstillingen har også lokal (og global) bærekraft som rød tråd. Ved å rette blikket på de utfordringene verden står overfor, har museet hatt som mål å skape et engasjement hos publikum – med museet som møteplass – der man både spør etter publikums syn og tanker om framtiden og sammen leter etter løsninger. For å bidra til stedsutviklingen har museet både samarbeidet med aktører i lokalmiljøet og vært bevisst på å bruke lokale leverandører.

Storsatsingen med utstillingen «Østfold i krig 1939–45, Operasjon Polar Bear» på **Fredrikstad museum** er nå inne i normal drift. Besøket i 2024 har vært godt, men redusert noe som konsekvens av at nyhetens interesse har lagt seg noe. Etter åpningen i 2023 har museet holdt helgeåpent hele året og utvidet sommersesongen.

I 2024 ble det åpnet fire mindre utstillinger på **Borgarsyssel Museum**. En fotoutstilling med tittelen *Forlatte Hus* av Britt Marie Bye ble satt opp i flere av de antikvariske husene og i trappa i utkikkstårnet. Sarpsborg Husflidslag markerte sitt 50-årsjubileum med en utstilling om broderiteknikker i Olavs Hall. I samarbeid med Sarpsborg kommune ble det også åpnet en utstilling i Snekkenes med utvalgte verk fra kommunens kunstsamling. Halloween ble markert med fotoutstillingen «Ved livets slutt» (1991) fra Østfold billedarkiv, kombinert med et gjenstandstablå i Snekkenes.

Arrangement/festivaler

I forbindelse med Kulturnatt 13. september samarbeidet **Halden Museum** med Halden kommune og Det norske Blåseensemblet om en avduking av kunstverket «Fiskeørn» i Museumskafeen i Fayegården, samt gjennomføring av to sanntidskonserter. Halden Museum var også vertskap for flere arrangementer i regi av og samarbeid med Halden Strikkefestival i slutten av september.

Barnas søndag er et samarbeidsprosjekt mellom Østfoldmuseene, avd. **Halden Museum**, og Opera Østfold der ulike aktører inviteres til å holde barneforestillinger på Fredrikshalds teater. Etter forestillingen er det åpent formingsverksted og kafé. *Barnas søndag* ble holdt to ganger høsten 2024, med planer om ytterligere to i vårsemesteret 2025. En forutsetning for samarbeidet er at vi får dekket utgiftene til utviklingen av oppleggene og helgevertskap.

Påske på Rød Herregård og *Høstmarkedet på Rød* er faste arrangement der Østfoldmuseene i 2024 samarbeidet med Slowflowers of Norway, Fredriksten festning og Herregårdskafeen. Slowflowers, som dyrker økologiske blomster i Rødshagen, tilbød påskeris-verksted med bærekraftig pynt. Høstmarkedet byr på mat og håndverksprodukter fra Østfold, med ponniriding for barn og en historisk omvisning i Røds våpensamling v/Fredrikstens kommandant.

Halden museum – Fredrikshalds Teater har i 2024 hatt noe lavere aktivitet enn tidligere år. Fredrikshald Theaterselskab og Juleselskabet har hatt oppsetninger i 2024, og en av de profesjonelle arrangørene, Opera Østfold,

satte opp operaen *La Bohème* i mars 2024. Det har vært betraktelig mindre bruk fra kor, lag foreninger, konserter, foredrag osv. Grunnen til den lavere aktiviteten er konkurranse fra nye arenaer i Halden om det samme publikummet.

Teateroppsetningen *Folk og røvere i Kardemomme by* ble gjennomført av Haug Produksjoner, og **Borgarsyssel Museum** bidro med arena og lokaler. Videre ble Barnas dag gjennomført i august med en rekke aktiviteter. Her fikk barna lære om husdyrhold og tradisjonelt håndverk som å spinne rokken, karde og tove i regi av Sarpsborg Husflidslag. Møte med kaniner, lefsebaking, gamle leker, ansiktsmaling, quiz og tur med hest og vogn vakte begeistring.

Den årlige markeringen av olsok i St. Nikolas-ruinen på **Borgarsyssel Museum** ble større enn tidligere takket være gode samarbeidspartnere i Sarpsborg kommune, Den norske kirke, Borgleden og Pilegrimsfelleskapet Sta. Maria. Konsert i gresset med Trygve Skaug ved kirkeruinen trakk hele 350 publikummere. Det ble også gjennomført foredrag med Trond Svandal om Olav Haraldsson i Olavskapellet. Olsokgudstjenesten ved biskopen i Borg trakk over 250 besøkende.

Hallo Venn ble gjennomført på **Borgarsyssel Museum** i samarbeid med ISarpsborg og Filadelfiakirken. Arrangementet er godt innarbeidet i sentrum og ble for første gang utvidet til Østre bydel. Gratis inngang og god markedsføring gjorde at hele 650 publikummere deltok.

Julemarkedet ble arrangert i samarbeid med ISarpsborg, lag og foreninger og kommersielle aktører første helga i desember. Ca. 5000 besøkte markedet, som hadde gratis inngang til **Borgarsyssel Museum**.

Foredrag

Høsten 2024 planla **Halden Museum** forelesningsserien *Spenninger! Haldenhistorien gjennom arbeiderlitteraturen*, sammen med Historielaget Haldens Minder med oppstart i Fayegården våren 2025. I tillegg ble det gjennomført en egen Pride-omvisning knyttet til utstillingen *Janken – den fektende damen* i samarbeid med Pride på grensen sommeren 2024.

Det ble gjennomført hele seks fredagsmatineer med lokalhistoriske temaer i Olavs hall på **Borgarsyssel Museum** i 2024. Matineene appellerer til en eldre målgruppe og har etablert seg som fast møteplass med kaffe, vafler og faglig påfyll en fredag i måneden.

Utstillingen Polar Bear ved **Fredrikstad museum** har vist seg å kunne anspore til mange spennende og aktuelle tema, noe som har resultert i flere foredrag i en serie kalt Torsdagskvelder på Tøihuset.

Destinasjonsutvikling

Halden Museum sendte ut pakkepriser for gruppebesøk og bevertning til reisebyråer før jul 2024. Dette skjedde i samarbeid med Fredriksten festnings venner (guider uteområdene på festningen). 2025 vil vise om dette vil føre til økt antall gruppebesøk.

Museet inviterte utvalgte Halden-hoteller til å reklamere for museenes gruppeomvisninger til sine gjester mot å motta en prosent av gruppeprisen. Hotellene takket ja, men i den grad de henviste til museet, bestilte kunden heller omvisning direkte av museet, noe som viste seg å være billigere. Museet la ut tilbud på ØMs nettsider om å kunne leie ballsalen som setting for bryllupsfotografering. Dette genererte ikke leietakere og krever nok spisset markedsføring.

På **Borgarsyssel Museum** ble forprosjektering av rehabiliteringen av arbeiderboligen St. Olavs Vold igangsatt i 2023, og det tekniske konsulentfirmaet WSP vant anbudet. I 2024 har det blitt arbeidet med grunnlag til forprosjektering. Rammesøknad for rehabiliteringen ble godkjent i desember, og man tar sikte på oppstart av fase 1, demontering av bygget, i 2025.

Fagseminar

Halden museum fortsatte det årlige samarrangementet «Historieseminar: *Det industrielle eventyret*» med Berg, Rokke, Asak historielag, Historielaget Haldens Minder, Idd og Enningdalen historielag, Foreningen Norden Halden, Fortidsminneforeningen Halden, Østfold fylkeskommune, i Fredrikshalds Teater.

I august gjennomførte **Kanalmuseet** et todagers arrangement i samarbeid med Utmarksforvaltningen og Museene i Akershus, avd. Aurskog-Høland bygdetun om de to storkrepse i Haldenvassdraget: den truede arten edelkreps og fremmedarten signalkreps. Arrangementet er en forlengelse av et lengre samarbeid som vil videreføres i et større forskningsprosjekt om bærekraftsformidling i museene (SAMBA).

Åpne dager

I forlengelsen av Gjellestad-utstillingen og i samarbeid med en ung lokal arkeolog kunne **Halden Museum** tilby publikum «arkeologiske utgravinger» på Fayegården høsten 2024. En morsom og lærerik aktivitet for barn i alle aldre. I tillegg til å gjennomføre «utgravinger» på «ordentlig vis» fikk publikum også lov til å ta med seg noen av funnene hjem. Aktiviteten ble gjennomført i høstferien og hver søndag fram til jul. Prosjektet har mottatt mange lovord og fortsetter i 2025 som et DKS-tilbud.

I april, juli og september samarbeidet **Halden Museum** med henholdsvis Fredriksten festnings venner, «Sommerparken» og «Kulturnatt» om gratis tilgang til Fredriksten Museum og Fayegårdens tilbud. Åpen dag på festningen trakk 440 besøkende til festningsmuseet. Sommerparkens aktiviteter for barnefamilier i Busterudparken førte til at foreldre og familier benyttet anledningen til å se de nye utstillingene om folk og fabrikker i industribyen Halden samtidig.

Borgarsyssel Museum jobber kontinuerlig med relasjonsbygging for å framstå som et åpent og inkluderende bymuseum. Museet har holdt åpent i skolens ferier med unntak av juleferien, enkelte helger og i forbindelse med interne og eksterne samarbeidsarrangementer, ved utlån til venneforeninger, utleie m.m.

Med Sommersyssel har museet tatt en rolle og fyller et behov for barn uten ferieplaner. Takket være midler fra Østfold fylkeskommune, Sparebank1, Gjensidigestiftelsen, Sarpsborg kommune og Brobyggeren kunne **Borgarsyssel Museum** tilby gratis dagopphold i to uker før og etter fellesferien. Det ble lagt opp til både organiserte aktiviteter som lek og verkstedaktiviteter og egentid med fri lek. Natur og kultur var et gjennomgående tema, og alle barna fikk mat ved ankomst og varm lunsj med dessert.

Barnas gård ble også rigget til i 2024 som et tilbud til de minste og gjennomført i samarbeid med Kalnes videregående skole. Skolen lånte ut smådyr og skaffet to elever som var verter. Lønnskostnadene ble finansiert av tilskudd fra Gjensidigestiftelsen.

Kongsten fort er en sentral arena for avdeling **Fredrikstad Museum**. Fortet leies ut primært til bryllup og konfirmasjoner. Ellers er området åpent tilgjengelig for publikum som et turområde, og museet har omvisninger der i samarbeid med reenactment-gruppen Kong Frederik IVs Tambourafdeling af 1704.

Pepperkakebyen er et årlig arrangement i Tøihuset ved **Fredrikstad Museum** og en viktig tradisjon. Byens befolkning bidrar med pepperkakehus, og barnehager, skoler og private leverte 39 bidrag, som er ny rekord. Omsetning i butikk på arrangementet var også høyere sammenlignet med året før, noe som gjør det mulig å tilby pepperkakebyen som gratisarrangement for besøkende.

Skolesamarbeid

I august arrangerte Halden kommune skolestartfestival for Haldens elever på ungdomsskole og vgs. for andre gang. **Halden Museum** åpnet dørene til sin herregård, sitt teater og sitt nyåpnede bymuseum for 442 elever på 9. trinn. På hvert sted fortalte museumsverter om bygg og folk, og hvorfor disse stedene var viktige for elevenes hjemby. Museet

samarbeidet med Fredrikshald Borgervæpning, som stilte i historisk oppkledning og fungerte som byguider for skolene på vandringen mellom hvert museum.

Moss by- og industrimuseums DKS-opplegg handler om å ivareta og styrke mosseidentiteten. Opplegget peker på alt det positive som skjer i mossesamfunnet innen teknologiutvikling og samhandling, som gir stor grunn til å ha et *håp for framtiden*.

Østfoldmuseene har koordinert og lagt til rette for at Mysen skole fikk gjennomført sitt skolehageprosjekt og bruke museets fasiliteter på **Folkenborg**, drivhuset inkludert. Østfoldmuseene har gjennomført omvisningen «Jul på Folkenborg i gamledager» for 10. klasse ved Mysen skole.

Lokale nettverk

Østfoldmuseene, avd. **Halden Museum**, deltar regelmessig i henholdsvis arrangørnettverket for kultursektoren og ordførerens frokostmøter en gang i måneden. Nettverkene er svært nyttige fora for informasjonsutveksling og samarbeid.

Gjennom deltakelse blant annet i kommunens kulturnettverk samt «Byliv Moss» (partnerskapet mellom Moss kommune, det private næringslivet, frivilligheten og det lokale kulturlivet), er Østfoldmuseene med på å påvirke utviklingen i Moss og styrke oss i «jakten» på nye samarbeidspartnere. **Moss by- og industrimuseum** har i 2024 lånt ut lokaler til lokale lag og foreninger, som Moss bys vel og Mossefossens venner, og ble på tampen av året kontaktet av Siv Henriette Jacobsen, som ønsket å ta initiativ til en venneforening for museet (stiftet 29. januar 2025). Museet har dessuten koordinert og lagt til rette for at «Ingaleden» kunne bruke fasilitetene på **Folkenborg museum**.

TIDSMASKINEN PÅ FREDRIKSTAD MUSEUM
FOTO: KIM BRARUD / ØSTFOLDMUSEENE

BORDEKING PÅ RØD HERREGÅRD
FOTO: KIM BRARUD / ØSTFOLDMUSEENE

4. HELHETLIG SAMLINGSUTVIKLING

Forberedelser til ny fagplan

Østfoldmuseene (ØM) jobber stadig tettere og mer bevisst med hverandre på tvers av museets faggrupper. I samlingsavdelingen omtales arbeidet ikke lenger som samlingsforvaltning, men som samlingsutvikling. Vår nære fortid er ikke lenger tidlig 1900-tallet, og samfunnet er i rask endring på måter som fordrer nye måter å forvalte og utvikle samlingene våre på. Med ny strategiplan på plass har ØM fått de knaggene som trengs for å finne en retning for den kommende fagplanen for samlingsutviklingen. ØM må dessuten se alle samlingene under ett for å forvalte dem på en mest mulig bærekraftig måte inn i framtiden. Ny innsamlingsplan og plan for avhending inkluderes i ny fagplan, og resultatene av arbeidet ferdigstilles i løpet av første halvår 2025.

Samlingsavdelingen

I 2024 har Samlingsavdelingen stort sett bestått av 16 ansatte fordelt på 14,6 årsverk. Noen måneder har vi hatt litt færre årsverk fordi ansatte har vært lånt ut eller blitt flyttet på i små brøker.

Samlingsavdelingen er fortsatt ganske ny, og fokus i 2024 har vært å bedre arbeidsrutiner og metodikk. Mye av våren og sommeren gikk med til utstillingsarbeid. Arbeidet med samlingene struktureres i prosjekter i avdelingens faggrupper: fotogruppa, gjenstandsgruppa og arkivgruppa.

Fotogruppa jobber med museets historiske fotosamlinger, og i 2024 ble følgende prosjekter prioritert:

- Arbeid med glassplatesamlingen etter fotograf Chr. Emil Larsen: Samlingen er rengjort, emballert, merket, listeført, registrert i Primus, pakket i syrefrie esker og plassert i magasin. Et utvalg foto ble digitalisert og publisert på Digitalt Museum. Tre esker med skadet materiale er ikke gjennomgått i denne omgang. Materialet er skadet og må vurderes.
- Opprydding i gammel tilvekst av foto: Foto i rammer er tatt ut av rammer, merket, minimumsregistrert, emballert og plassert i magasin.
- Påbegynt arbeid med å emballere og minske samlingen etter fotograf Ragnar Olsen: Arbeidet videreføres i 2025.
- Fotosamling fra Gartnerboligen på Rød er pakket i plast pga. muggproblematikk: Samlingen er satt i karantene hos Billedarkivet, i påvente av videre arbeid med muggsanering.
- Arkivet etter fotograf Gustav Larsen Sollem: Det blir arbeidet med å skille nitratnegativer fra glassplatenegativer.
- Revisjon, registrering, emballering og magasinering av fotosamlingen til Borgarsyssel: Samlingen har stått på paller i ordningsrommet i påvente av ledig kapasitet. Arbeidet slutføres i 2025.
- Omemballering av glassplatesamlingen etter fotograf Th. Bachmann: Arbeidet fortsetter i 2025.

Gjenstandsgruppa har i 2024 prioritert følgende prosjekter:

- Tilrettelegging av samlingsavdelingens inntaksrom på Borgarsyssel til plassdeling mellom samling og oppbevaring av ØMs dagligarkiv: Arbeidet har innebåret rydding, verdivurdering, fotografering, registrering, pakking og magasinering av gjenstander.
- Rydding, vurdering, avhending og kassering av store objekter under låven på Kystmuseet: Arbeidet ble utført sammen med frivillige fra Kystmuseet.
- Gjennomgang, verdivurdering, avhending, revidering, fotografering, pakking og frakt av alle gjenstander fra Arnebua på Kystmuseet: Ordningsarbeidet ble utført på Borgarsyssel, og ferdige gjenstander er fraktet til og magasineres på Trollull fellesmagasin. Arbeidet ble prioritert fordi Kystmuseet har behov for arealet i Arnebua til oppbevaring av rekvisitter.
- Evakuering av stoppede møbler fra fellesmagasinet Nye Veveri til Trollull fellesmagasin pga. møllproblematikk på Nye Veveri.

Arkivgruppa jobber med museets historiske privatarkivs samling, og i 2024 ble følgende prosjekter prioritert:

- Inntak av Sølandarkivet: Arkivet etter den nedlagte trebedriften (1904–1992) ble hentet fra en privatadresse i Fredrikstad. Huset var i ferd med å tømmes, og 8 av avdelingens ansatte stilte opp for å sortere og pakke alt arkivmaterialet. Vi flyttet 67 flyttekasser til skitten sone på Trollull. Her må det stå til vi har kapasitet til å ordne arkivet.
- Tynning, sortering og pakking av privatarkiver og dokumentasjonsmateriale lagret i Drivhusets fellesområde og på arkivarkontor. I overkant av 230 flytteesker er klargjort for frakt til Trollull fellesmagasin for varmebehandling, og så skal materialet til sine respektive nye endestasjoner i Halden. Varmebehandling er nødvendig på grunn av skjeggkre. Selve flyttingen utføres januar 2025.
- Arbeid i Arkivkjelleren, Halden: Rydding, tynning i materiale, rengjøring og klargjøring for mottak av privatarkivene fra Rød. I to omganger stilte hele avdelingen opp på en skikkelig dugnad over to dager. System for klimalogging og nye IPM-rutiner er innført, og lokalet er rustet for mottak av arkivmaterialet fra Rød.
- Ordning av arkivene etter gårdene Slitu og Sletner: Arbeidet er påbegynt og planlegges ferdigstilt høsten 2025.
- Påbegynt registrering av alle privatarkiver på et overordnet nivå og publisering på Arkivportalen.no. I år har det ført til at antallet publiserte arkiver har økt fra 89 til 583.

Inntak, avhending og bærekraft

Arbeidet i inntakskomiteen viste oss i 2023 at ØM bruker mye tid på behandling av passive henvendelser om inntak. I 2024 har ØM praktisert generell inntaksstopp. Inntaksstopp sees i tilknytning til arbeidet med ny inntaksplan, der vi jobber for en mer aktivt styrt inntakspolitikk.

Museet har likevel gjort noen unntak fra inntaksstopp i 2024. Det er særlig to større inntak som er prioritert. Det gjelder mottak av en fotosamling med motiver fra Hvaler samt inntak av arkivet etter trebedriften Søland fra Fredrikstad. Begge inntakene knyttes til stedsutvikling og håp for framtiden, mens arkivet etter Søland også representerer en næring vi har lite bevart materiale fra i Østfold.

I 2024 avhendet museet langt flere gjenstander enn vi tok inn, som førte til en negativ vekst i gjenstandssamlingen. ØM kobler oss tettere på tanken om en mest mulig bærekraftig samling og tar innover oss at vi må tenke eksempler på det lokale i et regionalt perspektiv, mer enn at vi skal samle alt fra hvert lokalmiljø.

I 2024 startet et prosjekt for å samle alle tekstiler i samlingene på Trollull. Målet er nettopp en gjennomgang av alle samlingene fra Østfold under ett, der vi plukker ut det mest representative i hver tekstilkategori uten en binding til lokal representasjon.

Arbeidet med digital listeføring over hvilke privatarkiver vi har, er viktig for en helhetlig samlingsutvikling, både internt i ØM og i et mer nasjonalt perspektiv. Når vi vet hva de ulike institusjonene har i sine samlinger, kan vi gjøre bedre valg for hva vi skal samle inn og bruke penger og plass på.

Løsningen med felles oversikt over henvendelser til samlingsavdelingen fungerer fortsatt godt. Avdelingen møtes på Teams to ganger i uken. Der fordeles og diskuteres oppgaver. I 2024 har ØM loggført medgått tid til henvendelsene. Alle får svar, men ikke alle oppgaver kan løses fullt ut. Det kom 560 henvendelser til samlinger@ostfoldmuseene.no og 117 henvendelser til billedarkivet@ostfoldmuseene.no. ØM anser arbeidet med henvendelsene som viktig formidlingsarbeid og god omdømmebygging.

En oversikt over samlingsarbeidet i tall kan sees i årsmeldingens vedlegg.

Utstillingsarbeid

I 2024 har samlingsavdelingens ansatte vært involvert i flere omfattende utstillingsprosjekter. I våre interne utstillingsprosjekter jobber samling, forskning og formidling tett sammen. I enkelte prosjekter får også ansatte fra

samlingsavdelingen delta faglig med forskning og formidling. En slik integrert arbeidsmåte gjør at den enkelte får bruke sin kunnskap på nye måter, og bidrar til faglig utvikling. Tverrfaglig arbeid bidrar til omtanke for behovene på tvers av faggruppene i museet.

Arbeidet med samlingene var preget av utstillingenes behov første halvår. Utstillingene *Janken, Den fektende Dame, Halden kan, Fabrikker & Folk og De som var, vi som er*, ble alle åpnet første halvår 2024. Alle ansatte i samlingsavdelingen har, i større eller mindre grad, vært involvert i forarbeidet, oppsett eller alt etterarbeidet.

Det er også verdt å nevne at billedarkivet har jobbet tett med Østfold fylkeskommune i deres arbeid med en ny fotoutstilling i Solbergårnet. Denne åpner våren i 2025.

Dokumentasjonsarbeid

Østfoldmuseenes arbeid med håp for fremtiden krever at museets dokumentasjonsarbeid oppdateres når endringer i viktige næringer inntreffer. Hvert år forsøker vi å gjennomføre ett til to dokumentasjonsprosjekter knyttet til næringer østfoldinger kan være stolte av, og som på ulike måter kan gi nettopp håp for fremtiden. I et industrifylke som Østfold betyr det oftest dokumentasjon av storindustri som er i ferd med å forsvinne. I år har ØM valgt ut to mindre, men viktige, næringer:

- I frisørsalongen Farman frisør har samme frisør klippet flere generasjoner med kunder, i samme frisørstol og i samme unike omgivelser i snart 50 år. Frisørnæringen er ikke godt dokumentert, verken nasjonalt eller regionalt hos oss.
- Fredrikstad Vikleverksted stenger nå dørene. Her har den samme familien drevet i 77 år, men forbrukersamfunnets moderne motorer er laget for «bruk og kast» og lar seg ikke alltid reparere. Det globale forbrukersamfunnet får ringvirkninger for arbeidsplasser lokalt, og tradisjonsrike næringer forsvinner. Dette dokumentasjonsarbeidet kan brukes på ulike måter, men bærekraftperspektivet, eller mangelen på bærekraftig produksjon, er åpenbart en innfallsvinkel til materialet. En artikkel om arbeidet kan leses her: <https://digitaltmuseum.no/virtual-experiences/499f1f37-eef5-4635-9565-891e4a76f118?experienceId=bc14a34c-34a9-4d4f-8a3d-2584d7fdd93e>

Aktiv konservering

Konservatorene i Samlingsavdelingen satte i 2024 av tid til å aktivt konservere noen gjenstander:

- reparasjon av seng, Folkenborg
- reparasjon av oppheng på bilde, Folkenborg
- reparasjon av gipsfigur, Halden
- reparasjon av to Olavsstatuer, Borgarsyssel
- reparasjon av et skrin, Borgarsyssel

Formidling av samlingene

Samlingsavdelingens bidrag til formidlingsarbeidet i 2024 var først og fremst knyttet til prosjektet *Innrås* og utstillingen *Halden kan, Fabrikker & Folk*. Her fikk elever fra videregående skole i Halden omvisning i gjenstands- og privatarkivmagasin, lære om samlingene og være med å plukke ut objekter til utstillingen. Samlingsavdelingen opplevde arbeidet som både givende og lærerikt. Dialogen med elevene viste oss at samlingene er relevante og interessante for nye generasjoner.

Billedarkivet har registrert og digitalisert portretter av tyske soldater som ble fotografert i Østfold under andre verdenskrig. Opprinnelig ble dette arbeidet initiert i forbindelse med Polar Bear-utstillingen. Når vi jobber med materiale til en utstilling, står vi ofte i en situasjon der vi mot slutten av en hektisk utstillingsperiode endelig får oversikt, får

nye perspektiver på materialet eller rett og slett ser at vi kan jobbe videre med deler av samlingene. Slik kan vi bygge videre på prosjekter vi allerede har gjennomført. Arbeidet med de tyske soldatportrettene utviklet seg til å bli et nytt prosjekt hvor vår fotoarkivar laget et foredrag om portrettsamlingen. Dette fotoforedraget har blitt populært, og i 2024 har foredraget blitt framført ved flere anledninger, i flere byer. Neste år står flere framføringer for tur. Dette gir også god omtale av utstillingen Polar Bear.

Rundt juletider laget en av de ansatte i samlingsavdelingen, sammen med Fredrikstad Museum, Hot-spot Palestina. En Hot-spot setter søkelys på dagsaktuelle tema og står utstilt en kortere periode (se avsnittet «Aktiviteter gjennom året» i kapittelet «Relevant formidling»).

Forskning

I 2024 har vi jobbet tettere med forskning og utvikling for å sikre at vi bruker samlingene vi har, i pågående og planlagte prosjekter. Vi avdekker da behov for å prioritere deler av samlingene for revidering/registrering, men også behov for nye inntak til samlingene. Denne måten å jobbe på vil påvirke ny samlingsstrategi og arbeidet med inntak videre.

I tillegg har vi vært mer direkte involvert i forskningsarbeidet som utstillingen Janken, Den fektende dame bygger på. I forskningsprosjektet *NorWhite – How Norway made the world whiter*, har vi i 2024 ordnet ferdig arkivet etter fabrikken Kronos Titan i Fredrikstad. Ordningsarbeidet er utført på prosjektmidler fra forskningsprosjektet. Samlingsavdelingen og avdeling for forskning og utvikling har gjennom året hatt løpende dialog om prosjektutvikling, søknadsarbeid, systematisk dokumentasjon/innsamling – og om hvordan kunnskapsproduksjonen i museet i enda større grad kan koble forskning på museets samlinger og kunnskapsbehov.

En av de ansatte i samlingsavdelingen har også fullført kurset *Å forske i og på museum* (MUSE620) i 2024, som tilbys ved Universitetet i Bergen.

Administrativt

Samlingsavdelingen er prosjektleder for prosjektet implementering av DAMS, KulturITs «bibliotekløsning» for registrering og lagring av våre egne skapte bruksfoto. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med PULS, og systemet rulles ut for bruk første halvår 2025. Samlingsavdelingen er systemeier for ØM.

Lederne for Samlingsavdelingen og Halden museum har jobbet sammen for å finne ut av hvilke deler av museets bibliotek i Gartnerboligen på Rød som kan bevares. Biblioteksamlingen er hardt angrepet av mugg. I 2024 startet en avhendingsjobb. Jobben med avhending samt flytting av bøkene vi beslutter å ta med videre, gjennomføres i 2025.

BØKER FRA BIBLIOTEKET I GARTNERBOLIGEN
FOTO: KIM BRARUD / ØSTFOLDMUSEENE

HOT SPOT PALESTINA 2024
FOTO: MORTEN AABØ / ØSTFOLDMUSEENE

5. TRYGG IVARETAKELSE

Bygningsvern og drift

Østfoldmuseene (ØM) fortsetter arbeidet med å styrke kompetansen innen bygningsvern, samtidig som museet opprettholder en høy standard på bygningsvedlikehold og drift. ØM er forberedt på å møte de utfordringene som kommer, og vi skal fortsette å bidra til bevaringen av vår felles kulturarv.

I løpet av 2024 har driftsavdelingen gjennomgått viktige endringer som har styrket fagfeltets posisjon i ØM og tydeliggjort håndverkernes rolle som sentrale aktører i bevaringen av kulturarven.

Endringer i lederstruktur og avdelingens fokus

Fra 1. januar 2024 ble leder for driftsavdelingen invitert til å delta i ledergruppen i ØM. Denne endringen ble gjort for å sikre en tettere dialog og for å bidra i beslutningsprosesser som berører både samlinger og drift. Mange av de beslutningene som tas, påvirker bygningsvernets arbeid, og avdelingens tilstedeværelse i ledergruppen gir mulighet til å bli mer involvert i de strategiske valgene.

I 2024 ble da også avdelingens navn endret fra «driftsavdelingen» til «bygningsvern og drift». Denne navneendringen ble gjennomført for å tydeliggjøre vår primær oppgave og fordi bygningsvern er avdelingens viktigste arbeidsområde. Navneendringen er også et ledd i en bevisstgjøring av vårt ansvar både internt og eksternt, og hele organisasjonen har nå et klarere bilde av hva håndverkernes kjerneoppgaver er.

Bemanning og kompetanseutvikling

Avdelingen har vært bemannet med fire tømrere, én fagarbeider med ansvar for drift og vedlikehold, samt én avdelingsdirektør – til sammen 6 årsverk. En av våre ansatte har vært ute i førstegangstjeneste og ventes tilbake i september 2025.

For å ivareta spesifikke behov knyttet til restaureringsarbeid har vi hatt muligheten til å leie inn en tidligere ansatt, som nå er pensjonist, på timebasis. Hans spesialkompetanse har vært viktig for arbeidet på restaureringsverkstedet, og han har også fungert som vaktmester på Borgarsyssel Museum én dag i uken.

I 2024 har ØM jobbet aktivt med kompetanseutvikling, og vi har tilbudt våre ansatte muligheter for å delta på kurs og seminarer. En av medarbeiderne har begynt på et toårig videreutdanningsløp ved Fagskolen Innlandet, med spesialisering innen bygningsvern. Videre ønsker ØM å gi flere av våre ansatte muligheten til å ta videreutdanning i bygningsvern for å styrke vår faglige kompetanse på området.

Vaktmestertjenester og bygningsvedlikehold

Vaktmestertjenester har vært utført på ulike steder, fordelt på Borgarsyssel, Fredrikstad og Halden museum / Rød Herregård, med en total bemanning på 0,8 årsverk. For Folkenborg og Trollull har vaktmesterordningen vært satt ut til et eksternt firma i 2024.

Bygningsvedlikeholdet har blitt vurdert på bakgrunn av tilgjengelige ressurser og prioriteringer i tilstandsrapporten fra 2019. I tillegg benytter vi avvikssystemet i Simployer for løpende rapportering og bestilling fra de ulike avdelingene. Alvorlighetsgrad på vedlikeholdsbehovene vurderes i forhold til vernegrad og viktighet for de enkelte byggene.

For å sikre en kontinuerlig vurdering av bygningene har vi etablert en plan for ny tilstandsrapportering hvert fjerde år. Neste vurdering er planlagt i 2026.

Tilstandsvurdering bygg

I 2024 gjennomførte avdeling for bygningsvern og drift en tilstandsvurdering av alle våre bygg. En slik grundig tilstandsvurdering gjøres hos oss hvert fjerde år. Vi har i tillegg hatt fokus på å rydde i oversikten over bygningenes eierstruktur. Det viser seg etter en gjennomgang at flere bygg har andre formelle eiere enn eierstiftelsene i Østfoldmuseene. Disse er nå tatt ut av oversikten, og vi har da gått fra totalt 76 bygg til 65 bygg.

De antikvariske bygningene utgjør 44 i antall, og drifts- og formidlingsbygg 21. Samtlige bygg er tilstandsvurdert i 2024. Byggene i TG2 og TG3 har hver sin tiltaksliste som vi jobber mot å utbedre i kommende fireårsperioden (2025-2029). Blant byggene i TG3 er arbeiderbolig St. Olavs Vold, der vi jobber i et eget prosjekt for å redde bygningen.

Avvikshåndtering

Avvikssystemet i Simployer hjelper ØM med å håndtere og registrere avvik eller uønskede hendelser. Dette systemet gjør det lettere å dokumentere, følge opp og analysere avvik som kan omhandle alt fra helse- og sikkerhetsspørsmål til organisatoriske uønskede hendelser. Avvikssystemet blir også brukt for å registrere feil, mangler og behov for bygningmessig vedlikehold.

Alle ansatte kan melde inn avvik i systemet. Eksempler kan være ulykker, nestenulykker og andre uønskede hendelser. Når et avvik er registrert, kan det kategoriseres etter type. Vi har 21 forskjellige kategorier. Deretter kan det prioriteres basert på alvorlighetsgrad, slik at de mest kritiske avvikene får rask oppfølging.

Av kritiske avvik kan nevnes:

Ikke direktekobling til brann	Under behandling
Batterier i brannskap må byttes	Under behandling
Vannlekkasje i anretningen etter styrtregn	Under behandling
Brann/branntilløp/brannvern	Under behandling

Avvikene blir tildelt en ansvarlig person for videre oppfølging. Saksbehandleren må følge opp og løse problemet. Dette kan inkludere tiltak for å rette opp feilen, forebygge at den skjer igjen, eller iverksette opplæring eller andre nødvendige endringer. Simployer gir muligheten for å dokumentere hva som er gjort for å rette opp avviket – for eksempel å gjennomføre opplæring, revidere prosedyrer eller iverksette konkrete sikkerhetstiltak. Systemet kan generere rapporter og statistikk basert på innmeldte avvik, slik at man får innsikt i hvilke områder som er utsatt for feil, eller hvor vi ofte opplever problemer. Avvikssystemet hjelper oss med kontinuerlig forbedring av arbeidsmiljøet og bidrar til å redusere risikoen for framtidige avvik. Et annet viktig aspekt ved avvikssystemet er at det hjelper oss med å sikre at avviksbehandlingen vår er i tråd med interne retningslinjer og ekstern lovgivning.

Risikovurderinger

Som verktøy for å foreta risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) bruker ØM det digitale verktøyet CIM (Crisis Information Management). Det blir gjort avdelingsvise vurderinger sammen med ansvarlige og utøvende parter lokalt og sentralt i vår HMS-organisasjon.

Verneombudene skal alltid være med i arbeidet med risiko-analyser. CIM-verktøyet ber oss vurdere aktuelle hendelser, årsaker og sannsynlighet. Det blir lagt inn forebyggende og skadebegrensende tiltak, og disse skal godkjennes og iverksettes av de ansvarlige lederne på de forskjellige arenaer. I verktøyet kan man få rask tilgang til matriser og rapporter som viser risikobildet.

Analysene i CIM er bygd opp etter mal fra Kulturrådet og inneholder følgende områder:

- kunst- og kulturhistoriske verdier
- liv og sikkerhet for besøkende
- liv og sikkerhet for egne ansatte
- omdømme
- naturmiljø
- økonomiske/materielle verdier

Analysene gjennomføres en gang per år. ØM har ikke tatt i bruk kategoriene «Naturmiljø» og «Økonomi/materielle verdier», men dette ligger som et potensial.

Det er mulig å lage forenklete analyser til for eksempel arrangementer. Slike analyser er aktuelle og lages alltid der søknad til politi og brannvesen kreves. Det er gjort slike særskilte risikovurderinger på arrangementer som Smålenemarken og julemarkedet.

Brannvern

I 2024 har ØM kommet godt i gang med omorganiseringen av brannvernarbeidet. ØM har én sentral brannvernleder og brannansvarlige på hver enkelt arena/avdeling. Brannansvarlige har ansvar for å sørge for at brannsikkerheten ivaretas på sine lokasjoner. Brannvernlederen koordinerer arbeidet med dokumentasjon og står for oppdatering av brannbok for arenaene. Den sentraliserte funksjonen bistår også brannansvarlige på de ulike arenaene ved branntilsyn der det er behov.

I 2024 ble alle brannbøker (i e-bok) som ble opprettet av Firesafe i 2023, overført til HMS-håndboken i Simployer. Dette ble gjort for å forenkle saksbehandlingen og sikre at ØM har all dokumentasjon samlet på ett og samme sted

IPM (Integrated Pest Management) og klimalogging ved arenaene

I samarbeid med stab ved arenaene går vi IPM-runder ved arenaene. Tiltakene nedenfor er et resultat av arbeidet med IPM i 2024. Klimaloggere som måler fukt og temperatur, plasseres ut der vi vurderer at det er et behov.

Folkenborg

- jevnlig listeføring over antall messingbiller i Haga-huset og utskifting av feller ved behov
- oppfølging av borebilleangrep under trappa i Haga-huset, avsluttet 2024
- oppfølging av møllangrep i senger i Gutustua, avsluttet 2024

Halden museum

- oppfølging av mugg- og skjeggkreproblematikk på Rød og i Gartnerboligen – på Rød i samråd med skadedyrfirma og arenakoordinator
- utplassering av limfeller på Fayegården som nytt tiltak for å logge eventuell fare for skadedyr
- håndterer avviket med skadedyr på loftet på Fredrikshalds teater
- involvert i klimastyringsproblematikk på Festningsmuseet

Fredrikstad museum

- følger opp med synfaringer i publikumsarealer
- er involvert i noe problematikk med biller på Elingaard

Moss Museum

- er i dialog med arenakoordinator når det oppstår situasjoner (Moss har egen avtale med skadedyrfirma)

Borgarsyssel Museum

- har ansvar for IPM i administrasjonsbygget
- bistår i flere vurderinger i de antikvariske byggene

Haldenvassdragets Kanalmuseum

- ØM forvalter ikke kultur- og naturhistoriske samlinger, men bistår Ørje Brug med spørsmål knyttet til IPM og fukt i utstillingsarealet ved behov.

Kystmuseet Hvaler

- bistår arenakoordinator ved behov

Antikvarisk renhold

- utfører antikvarisk renhold på Rød herregård
- utfører antikvarisk renhold i utstillingsmontre og andre antikvariske tablåer etter behov og avtale med arenaene
- utfører også rådgiving til stab ved arenaene ved behov

ØM bruker betydelig med ressurser på å forebygge og hindre spredning av problemer knyttet til skadedyr og fukt. Dette er et viktig arbeid samlingsavdelingen utfører sammen med arenaene, og i noen tilfeller også med eksterne skadedyrfirmaer. I et fuktigere klima er tiltakene vi gjør med IPM og klimalogging, av stor betydning for at samlingene skal være med oss videre. Organisk materiale er alltid i en nedbrytningsprosess, og vår jobb er å sørge for at denne nedbrytingen skjer så sakte som mulig. Bare slik kan vi ta med oss spor fra fortid og samtidig inn i framtiden.

ØM lagrer og magasinerer gjenstander, historiske foto og historiske privatarkiver i mange bygg. De fleste steder har vi etablerte rutiner for IPM, men tilsyn og enkelttiltak kompensere selvsagt ikke der sikkerhet og oppbevaringsforhold i utgangspunktet er for dårlige. Rutiner for sjekk av insekter og fukt er likevel av betydning, og systemene setter oss i stand til å iverksette de tiltakene som er mulige ut fra økonomi og byggenes utgangspunkt.

I noen tilfeller medfører dårlige forhold at objekter flyttes til andre steder. Flytting av stoppede møbler fra fellesmagasinet Nye Veveri til Trollull fellesmagasin er et eksempel. Noen sjeldne ganger må vi avhende noe materiale for å redde andre objekter.

Østfoldmuseenes HMS-arbeid

Østfoldmuseene (ØM) er delt inn i fire vernesoner med et verneombud i hver. ØMs arbeidsmiljøutvalg har i 2024 bestått av tre stemmeberettigede representanter fra hver av partene. Arbeidstakersiden ved hovedverneombud har vært utvalgets leder. Utvalgets sammensetning i 2024 har vært, fra arbeidstakersiden: Siw Hege Nordgård, Erik Castberg Tresselt, Morten Aabø og vara Hege Steen Langvik. For arbeidsgiversiden har Hege Hauge Tofte, Torunn Gudesen og Morten Bjerknæs vært representert. Vara har vært Siri Eriksen Gjems. Fra bedriftshelsetjenesten (Avonova), har Maria Brække møtt.

AMU har hatt fire ordinære møter og et planmøte gjennom året. AMU har fulgt opp tiltak i egen handlingsplan. Bedriftshelsetjenesten tilbyr faglig oppfølging i AMU, rådgivning, individuell lederstøtte og veiledning, psykososiale og organisatoriske prosesser, avklaringer, førstehjelpskurs og beredskapsøvelser.

I 2024 har Avonova bistått med kartlegging/måling av luftkvalitet ved Tøihuset og Fredriksten, og holdt kurs i roller og rolleforståelse knyttet til verv, verneombud, tillitsvalgte, tillitsvalgtforum, AMU og linjeledere.

Verneombud og avdelingsdirektører har gjennomført vernerunder og lokale brannøvelser i samarbeid med brannvernleder. AMU har videre bidratt til revidering av personalhåndbok og HMS-håndbok og gitt innspill til arbeid med rutiner knyttet til avvikshåndtering. AMU medvirker aktivt i vår oppfølging av Motivati, et verktøy for oppfølging av arbeidet med medarbeiderskap, engasjement og motivasjon i ØM. AMU har dessuten medvirket i arbeidet med nødvendige omstillinger i organisasjonen.

6. SOLID KUNNSKAPSPRODUKSJON

Mål for forskning og utvikling i Østfoldmuseene

Østfoldmuseene (ØM) har de senere årene gjennomgått betydelige organisatoriske endringer for å styrke arbeidet med forskning og utvikling (FoU), og for å etablere seg som en synlig og attraktiv samarbeidspartner gjennom målrettet innsats og systematisk arbeid. FoU bidrar med ny kunnskap som deles gjennom vitenskapelig publisering, utstillingsarbeid, pedagogiske tilbud og annen formidling. Museet har i 2024 jobbet videre med å videreutvikle pågående og utvikle nye samarbeidsrelasjoner i museumssektoren, universitets- og høyskolesektoren, innen forvaltning, frivillighet og næringsliv. Dette arbeidet er helt sentralt for å komme i posisjon til å søke regionale, nasjonale og internasjonale midler til FoU-prosjekter, i tråd med museets overordnede strategi og faglige prioriteringer.

FoU-begrepet er grundig definert og avgrenset i OECDs Frascati-manual. Manualen opererer med følgende definisjon av FoU: «Forskning og utviklingsarbeid (FoU) er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap, herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn – og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser.» (Forskningsrådet, 2021a).^[1]

Organisering og forskningsinfrastruktur

FoU-virksomheten har utviklet seg til å bli en operativ avdeling med 3,8 årsverk ved utgangen av 2024. Avdelingens kjerneoppgaver er forskning, veiledning, kompetansebygging og FoU-infrastruktur for å legge til rette for praksisnær kunnskapsproduksjon i museet. Utover dette har FoU-avdelingen et særlig fagansvar for herregårdskultur og kulturminner i tilknytning til vann, gjennom stillingene til to ansatte i avdelingen. Samlet utgjorde museets FoU-årsverk ca. 4,7 årsverk i 2024. Det innrapporterte tallet over FoU-årsverk inkluderer ca. tre årsverk utført av ansatte i FoU-avdelingen, ett årsverk på bakgrunn av innsats fra andre avdelinger/arenaer og 0,7 årsverk gjennom innleide ressurser i 2024. Tallet varierer noe fra år til år, avhengig av aktivitetsnivået i prosjektene og annet FoU-arbeid.

FoU-forum, som ble opprettet i 2021, har etablert seg som en intern faglig digital og fysisk møteplass. Formålet er å skape en faglig delings- og kompetansearena for ansatte som er involvert i FoU-prosjekter og forskningsforberedende arbeid. Forskningsdirektøren leder og koordinerer FoU-forum, og forankrer arbeidet i ØMs ledergruppe. Det ble gjennomført to fysiske heldagsmøter i 2024, i tillegg til aktiv kunnskapsdeling i egen kanal på Teams.

For å legge til rette for bedre rammer for forskning i museet arbeider vi kontinuerlig med å utvikle infrastruktur og tilgang til nye verktøy, for eksempel digitale referanse- og analyseverktøy. FoU-teamet er tett koblet på arbeidet med å tilrettelegge for bruk av forskningsrapporteringsystemet Cristin i museene og har gjennom 2024 støttet arbeidet med overgangen fra Cristin til Norsk Vitenarkiv (NVA), etter at museet inngikk avtale om å delta i konsortiet som deltakerorganisasjon med tilgang til tjenesten. Per desember 2024 er 16 ansatte i ØM registrert som brukere av Cristin/NVA.

Ny fagplan for forskning og utvikling i 2024

ØMs strategiske planverk er under revisjon og publiseres som et felles plandokument for hele virksomheten i løpet av 2025. Fagplan for forskning og utvikling, som skal inngå i plandokumentet, ble publisert desember 2024. Fagplanen, «Mot nye forståelse av *kunnskaping*. Fagplan for forskning og utvikling (2024–2027)», tydeliggjør museets strategiske retning for å styrke rollen som en kunnskapsbasert institusjon i tråd med ICOMs museumsdefinisjon av 2022.

Planen framhever tverrfaglig samarbeid og legger vekt på integrering av forskning i alle deler av museets virksomhet. Museet legger til grunn en dynamisk forståelse av kunnskapsproduksjon, som vi betegner som «kunnskaping», et begrep som omfavner ulike former for kunnskapsarbeid i museer (Treimo et al. 2023).^[2]

Fagplanen identifiserer prioriterte målgrupper for FoU: museumsansatte, eksterne forskere, lokalsamfunn, studenter, besøkende og andre kulturinstitusjoner.

Videre løfter den fram følgende forskningsprioriteringer:

1. Herregårdskultur og kunnskapshistorie (maktdynamikk, kjønnsroller, skogbruk, samfunnsutvikling, byggetradisjoner)
2. Vann, teknologi og industrihistorie (verft, arbeid, grenseperspektiver, vannrelatert kulturarv)
3. Folkehelse, mangfold og deltakelse (stedsutvikling, grønn kulturarv, demokrati)
4. Metodeutvikling, kompetansebygging og infrastruktur (bærekraftig kommunikasjon, publisering, sektorsamarbeid, evaluering)

Planen skisserer videre fire hovedmål med tilhørende delmål og spesifikke tiltak:

1. Skape en kunnskapsbasert, kritisk og kreativ organisasjonskultur: fremme samarbeid, forbedre kunnskapsproduksjonsferdigheter, styrke etiske forskningspraksiser og innarbeide bærekraftsperspektiver
2. Bygge forskningsinfrastruktur og styrke forskningskompetanse: forbedre ansattes ferdigheter, styrke prosjektutvikling, styrke nasjonalt og internasjonalt samarbeid og forbedre forskningsinfrastruktur i sektoren
3. Gjennomføre forskning av høy kvalitet og formidle funn på innovative måter: delta i FoU-prosjekter, heve publiseringskvaliteten, bygge sterke forskningsteam og utforske innovative formidlingsmetoder
4. Involvere publikum og utfordre dem til kritisk refleksjon og aktiv deltakelse: øke offentlig engasjement i forskning, legge til rette for offentlig deltakelse i evaluerings- og formidlingsprosesser og styrke koblingen mellom forskning og formidling for barn og unge

Videre legger planen vekt på effektivt samarbeid og gjensidig dialog mellom forskningsavdelingen, samlingsforvaltning, formidling, kommunikasjon og forretnings-/organisasjonsutvikling.

Kompetanseutvikling

ØM har fem ansatte med doktorgrad. To er ansatte i FoU-avdelingen, inkludert leder. En er formidler i Moss/Fredrikstad, én er avdelingsdirektør i Halden og én er ansatt i en 40 prosent stilling som gartner. Per desember 2024 har ØM tre personer med autorisasjonen *konservator NMF* fra Norges Museumsforbund, én av disse oppnådd i 2024. Tre ansatte, hvorav to med doktorgrad, har autorisasjon som *førstekonservator NMF*.

ØM har i 2024 videreført ordningen med å tilby støtte til ansatte som ønsker å søke på videreutdanningen *Vitenskapelig publisering for museumsansatte (MUSE620/621)* ved Universitetet i Bergen. Én ansatt deltok på MUSE620 høsten 2024. En annen jobber med artikkel fra kursdeltakelse i 2022, og en tredje ansatt fikk godkjent artikkelutkast i MUSE621 våren 2023. Det senere utkastet ble i bearbeidet form sendt inn til et tidsskrift og er under fagfelle vurdering per desember 2024. Ordningen har som mål å heve ansattes forsknings- og kunnskapskompetanse. Prosjektene problemstillinger skal ta utgangspunkt i museets kunnskapsbehov, samlinger og/eller kobles til pågående eller planlagte FoU-prosjekter som er av relevans i inneværende strategiperiode.

Også i 2024 har FoU-avdelingen arrangert *Shut Up and Write (SUW)*. Dette er et tilbud til ansatte som deltar i pågående forskningsprosjekter. Etter evalueringen i 2024 vil ny møteplan inkludere hybride samlinger, slik at deltakerne kan velge mellom fysisk eller digitalt frammøte.

FoU-avdelingen har igangsatt arbeid med å styrke egen veiledningskompetanse og utvikle ferdigheter i bruk av digitale verktøy for forsknings- og analysearbeid, prosjektledelse, økonomistyring m.m. Tre av FoU-prosjektene som fikk tilskudd fra Kulturdirektoratet og Norges forskningsråd i 2024, bidrar i særlig grad til denne typen kompetanseheving gjennom aktiviteter i prosjektene knyttet til veiledningskompetanse, prosjektledelse og bruk av *Minner*, en plattform for minneinnsamlinger.

Bærekraftsperspektiv i museets forskningsarbeid

ØM har som mål å bidra til en mer bærekraftig framtid gjennom kunnskap, bevissthet og handling, og har jobbet bevisst med bærekraftsperspektiver i sitt FoU-arbeid gjennom hele 2024. Pågående og planlagte FoU-prosjekter har særlig søkelys på å fremme bærekraftig forvaltning av kulturarv og naturressurser, fremme utdanning og kunnskap og legge til rette for samfunnsengasjement og medvirkning.

ØM har i 2024 blant annet jobbet aktivt med de sosiale og miljømessige dimensjonene ved FNs bærekraftsmål, i forskningsprosjektene *FLYT: forskning og formidling om bærekraft i museene*, *Kjønnets verdi i et museumshierarki – om representasjon av kvinner, kjønn og mangfold på museum*, *Jerntid – de gamle jernverkene og de nye bærekraftsmålene* og *FoodLessons: Kulinarisk arv som en ressurs i bygging av «Matnasjonen Norge» 2030*.

Museet har satt bærekraftig utvikling på agendaen i nye forskningssøknader og -prosjekter. *SAMBA: Aktiv samhandling for bærekraftformidling i museene*, delfinansiert gjennom Kulturdirektoratets museumsprogram for perioden 2024–2027, hadde formell oppstart høsten 2024. ØM deltok med betydelig innsats i forbindelse med prosjektutvikling, utforming av design og søknadsskriving våren 2024. ØM deler prosjektledelsen med Museene i Akershus og skal bidra både faglig og administrativt i prosjektperioden.

«Bærekraftstenkning på 1600-tallet» har også frambrakt omfattende kunnskaper om Jens Bjelke og hans tid, og større kjennskap til forskningslitteratur og kildemateriale, som vil komme formidling og utstillingsproduksjon til nytte. Prosjektet bidrar til å bygge forskningskompetanse på feltet *bærekraftshistorie*, et viktig satsingsområde for museet. I prosjektet *Makten og samtalen*, finansiert av Sparebankstiftelsen DNB, skal ØM transkribere, oversette og gjøre tilgjengelig lovbestemmelser om rettigheter til å bruke skogressurser i Christian IVs og Christian Vs lover, for bruk av blant annet skoleklasser.

Mangfold og involvering i museets kunnskapsproduksjon

Som det framgår av museets FoU-plan og øvrige planverk under arbeid, skal museet legge til rette for samfunnsengasjement og inkludering gjennom å formidle kunnskap om samfunnets behov, utfordringer og muligheter, og dermed støtte utviklingen av bærekraftige byer og lokalsamfunn. Museet skal også involvere lokalsamfunn, frivilligheten og interessenter gjennom samarbeid og deltakelse og la deres stemmer blir hørt. Dette ble det jobbet aktivt med gjennom 2024.

Forskningsprosjektet *Kjønnets verdi i et museumshierarki* har et skeivt blikk på samlingene. Det bruker kunnskapsproduksjon som grunnlag for utvikling av utstilling(er) og pedagogiske opplegg i Halden, også etter at prosjektet ble avsluttet i 2024. Flere av ØMs ansatte bidro med empiri, tekstarbeid og redaksjonelt arbeid til prosjektet *Museenes kunnskapstopografi*, og antologien med samme navn som ble utgitt våren 2023. Prosjektet definerer *kunnskaping* i museene gjennom involvering av og involvering av enkeltindivider og eksterne aktører i utstillings- og utviklingsarbeid. Antologien er et viktig kunnskapsgrunnlag for og til inspirasjon i medvirkningsprosjekter som *Unge kritikere*, og et bidrag til diskusjoner om kunnskap og forskning i sektoren. Det pågående prosjektet *NorWhite: How Norway made the world whiter*, utforsker hvordan teknologisk innovasjon har gjort verden «hvitere» gjennom å koble sammen temaene: «hvithet», teknologisk innovasjon og masseutnyttelse av naturressurser. Resultatene vil være bidrag til utviklingen av formidlingsopplegg innenfor et bredt spekter av mangfoldsperspektiver, bærekraft og lokalhistorie. I september 2024 deltok museets prosjektdeltakere på symposiet *Extraction and Aesthetics: Pasts, Currents, Futures*. Mangfold og inkludering var også på agendaen under oppstartsseminaret i *SAMMEN FF, Samarbeid for folkeforskning*, våren 2024, hvor flere av museets ansatte bidro og/eller deltok.

FoU-avdelingen har videre inngått samarbeid med Østfold Internasjonale Teater om hvordan vi kan forske på og utvikle kunnskap om deltakere i EU-prosjektet *In Search of Democracy 3.0*. Prosjektet, som undersøker hvordan kultur kan bidra til bedre byutvikling og medbestemmelse, er en del av et internasjonalt prosjekt med støtte fra EU-programmet Kreativt Europa. Samarbeidet fortsetter i 2025 og vil belyse temaer som framtidsdrømmer, oppvekst, identitet, demokrati – og mangfold i Østfold.

Immateriell kulturarv i museets forskning

Flere av forskningsprosjektene ØM deltar i, retter søkelyset mot immateriell kulturarv. Forsknings- og innovasjonsprosjektet *FoodLessons: Kulinarisk arv som en ressurs i bygging av «Matnasjonen Norge 2030»* er et eksempel på et FoU-prosjekt som er opptatt av tradisjonshåndverk og mattradisjoner knyttet til kulinarisk kulturarv. Som ressurspartner i prosjektet har ØM fått mulighet til å utforske og dele kunnskap om Østfolds kulturarv. FoU har hatt tett dialog med museets arenaer om å løfte dem fram som grønn kulturarv, blant annet gjennom revitalisering av *Klosterhagen* på Borgarsyssel. Arbeidet, som har gitt ny teoretisk og praktisk kunnskap om håndbåren kunnskap og immateriell kulturarv, videreføres i 2025 gjennom forskningsprosjektet *FoodStories: Heritagisation for sustainable value creation*, med midler fra Forskningsrådet (tildelt i 2024, med oppstart i 2025).

Aktiv deltakelse i nasjonale, nordiske og internasjonale nettverk

ØM er aktiv deltaker i tretten nasjonale museumsnettverk og flere faglige nasjonale, nordiske og internasjonale nettverk, i tråd med museets strategi og fagplaner. Samtidig har en strammere økonomi de senere årene gjort det nødvendig å tenke mer målrettet og strategisk med hensyn til hvilke nettverk museet og de ansatte deltar i. Mye av deltakelsen i nettverkene finansieres likevel gjennom pågående forskningsprosjekter med ekstern finansiering.

De nasjonale museumsnettverkene – deltakelse, koordinering og nye initiativ

Direktør for forskning og utvikling koordinerer deltakelsen i de faglige nasjonale museumsnettverkene i dialog med avdelingsdirektørene og FORUM. Flere ansatte har deltatt på nettverkssamlinger gjennom 2024 for å dele og høste kompetanse og erfaringer på tvers av deltakerinstitusjonene og for å komme i posisjon til å delta i samarbeidssøknader om midler til kunnskapsproduksjon og faglig utvikling. En oversikt over hvilke faglige nasjonale museumsnettverk museet deltar i, ligger på ostfoldmuseene.no: <https://ostfoldmuseene.no/forskning/forskningsrelaterede-prosjekter-og-nettverk>

Høsten 2024 ble det utlyst nettverksmidler fra Kulturdirektoratet til drift av eksisterende og etablering av nye nasjonale museumsnettverk for perioden 2025–2027. Avdeling for forskning og utvikling bidro som søknadspartner i to søknader om nye nettverkssamarbeid, *Nettverk for bærekraftig utvikling* og *Nettverk for form og innhold* (arbeidstittel), som begge fikk tilslag. Ansvar for å følge opp etableringen av nettverkene ligger hos direktøren for forskning og utvikling.

Museet koordinerer museumsnettverket for herregårder (Herregårdsnettverket). Nettverket søkte Kulturdirektoratet om midler til aktiviteter og drift for perioden 2025–2027 og fikk tilslag. Det ble ikke avholdt noen samling i Herregårdsnettverket i 2024, men det er planlagt samlinger de tre kommende årene i samarbeid med Museum Nord, Lillehammer Museum og Drammen Museum.

Sammen med Vestfoldmuseene og Stiftelsen Norsk Folkemuseum – Eidsvoll 1814 har ØM startet opp et forprosjekt for Herregårdsnettverket, med støtte fra Sparebankstiftelsen DNB. Prosjektet *Makten* og samtalen skal lage formidlingsmateriale om rett og makt ved herregårdene, gjennomføre samtaler med frivillige og formidle historie til allmennheten og ungdommer. En del av arbeidet kan karakteriseres som forskningsforberedende arbeid. Herregårdsnettverket søkte også treårige forsknings- og infrastrukturmidler fra Kulturdirektoratet i 2024, men fikk ikke tilsagn på denne ordningen.

Andre relevante delingsarenaer for nasjonalt og nordisk nettverkssamarbeid

Museet har et styremedlem i fagseksjonen for forskning i Norges museumsforbund, som arbeider nasjonalt for museumsforskningens vilkår. Medlemmet som er ansatt i FoU-avdelingen, var fagseksjonens representant i arrangementskomiteen for Museenes forskerkonferanse 2024. Konferansen ble arrangert ved Bergen Sjøfartsmuseum i oktober 2024. Avdelingsdirektøren for Halden museum er valgt inn som leder av fagseksjonen for formidling i Norges museumsforbund. Deltakelse i seksjonene gir god innsikt i og påvirkning på museumspolitiske

spørsmål, og er viktige arenaer for nettverksbygging.

Dialogen med Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) og Høgskolen i Østfold (HiØ) for å styrke forskning- og formidlingssamarbeidet mellom partene er videreført i 2024. Forskningsdirektøren inngår i HiØs forskningsutvalg. Samarbeidet har ført til konkrete planer om forsknings- og formidlingssamarbeid og har blant annet resultert i arrangementet «Kultur på resept» på Fredrikstad litteraturhus under Forskningsdagene i september 2024, hvor ØM bidro med planlegging, gjennomføring, panelsamtale og foredraget *Kultur på resept: Museene som helsefremmende arenaer*.

FoU har gjennom hele 2024 jobbet aktivt for å styrke båndene og samhandlingen med relevante forskningsmiljøer. Det å knytte til seg relevante bachelor- og mastergradsstudenter er et ledd i dette arbeidet. En mastergradsstudent ved museologi- og kulturarvsmasterprogrammet ved IKOS, Universitetet i Oslo, har gjennom året arbeidet med tematikk knyttet til Rød Herregård. ØM stiller med relevant veiledning. Målet er at prosjektet vil skape ny kunnskap for Halden museum / Rød Herregård i forvaltning og formidling, i tillegg til å gi oss verdifulle erfaringer med veiledning av studenter.

I 2022 etablerte Norges forskningsråd Nettverk for folkeforskning, som ØM deltar i, og som blant annet har resultert i et utviklingssamarbeid med Kulturhistorisk museum og Norsk folkemuseum – med midler fra Forskningsrådet til et nytt nettverksprosjekt, *Samarbeid for innovativ folkeforskning (SAMMEN FF)*, som hadde oppstart i 2024. Nettverket har gjennom 2024 blant annet arrangert et åpent seminar om folkeforskning på Kulturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo, deltatt med foredrag om folkeforskning på Museenes forskerkonferanse 2024 og arrangert to miniwebinarer om folkeforskning som teori, metode og mulighet i museene.

Som det framgår av fagplanen for forskning og utvikling, er egen organisasjon og interne ansatte en viktig målgruppe for forskningsformidling av museets kunnskapsproduksjon. Museet har derfor prioritert å dele resultater, prosesser og erfaringer gjennom bruk av nyhetsoppslag på intranettet, digitale lunsjforedrag og populærvitenskapelige innlegg på museets arenaer, som har vært åpne for museets ansatte og et eksternt publikum. Forskning utført i museet har blant annet blitt formidlet på en foredragskveld på Tøihuset i Fredrikstad, under Kulturnatt og på et historieseminar i Halden. Det har blitt gitt lunsjforedrag fra forskningsprosjektet Jernkvinner på Teams, og flere lunsjforedrag basert på forskning i museet er under planlegging.

ØM deltar videre i faglige nettverk innenfor ulike fagområder i museumssektoren, for eksempel Arkivnettverket og Ruinnettverket, samt i nettverk innenfor IT-tjenester, reiseliv og arbeidsgiverrelaterte nettverk. ØM er videre representert med én ansatt i bærekraftsutvalget i Forskerforbundet, og en annen sitter i styret til Blue Shield Norge. Komiteen har som formål å samle, spre informasjon, samordne innsats og påvirke myndigheter og fagprofesjoner til å ivareta kulturarven under væpnende konflikter eller ved katastrofer.

Internasjonalt nettverkssamarbeid

ØM har jobbet aktivt med å forberede en søknad til EUs støtteordning Creative Europe i 2024, med god støtte fra Kulturdirektoratets desk for internasjonalt samarbeid. Museet har en ambisjon om å levere en søknad til Creative Europe høsten 2025.

FoU i ØM har som ambisjon å utvide museets internasjonale nettverk gjennom partnersøk og relasjonsbygging for å komme i posisjon til å søke forskningsmidler i årene som kommer, som nærmere beskrevet i fagplan for forskning og utvikling (2024–2027). Høsten 2024 ble det etablert en intensjon om søknadssamarbeid med NIFU om en mulig søknad til Horizon Europa.

Forskningsforberedende arbeid

Østfoldmuseene (ØM) er opptatt av å utvikle kunnskap og kompetanse gjennom prosjektutvikling, søknadsskriving og annet forskningsforberedende arbeid – og har gjennom året jobbet målbevisst med å utnytte potensialet som ligger i å jobbe systematisk med prosjektideer og annet faglig arbeid, som på et senere tidspunkt kan utvikle seg til et

forskningsprosjekt.

Våren 2024 var en intens periode med utstrakt søknadssamarbeid som krevde betydelig kapasitet og ressurser – og som ga resultater. ØM bidro på ulike måter til prosjektutviklingen og skrivingen av seks søknader til Kulturdirektoratets museumsprogram (2024–2026), med frist våren 2024. To av prosjektene fikk tilslag: *SAMBA: Aktiv samhandling for bærekraftformidling i museene og Varig kompetanseløft*. Begge prosjektene vil bidra til kompetanseløft, styrket infrastruktur, vitenskapelig publisering og mer allmennrettet og pedagogisk formidling. Videre søkte museet om midler fra Forskningsrådet, som partner og arbeidspakkeleder i forsknings- og innovasjonsprosjektet *FoodStories: Heritagisation for sustainable value creation*, med OsloMet/SIFO som prosjektleder og eier. Søknaden fikk tilslag med noe avkorting, så det jobbes videre med revidert søknad på tampen av 2024 og inn i 2025 før formell oppstart i 2025.

Det ble igangsatt nye sonderinger for forskningssamarbeid i 2024, med vekt på teori- og metodeutvikling av folkeforskning og medvirkning. To konkrete søknader til henholdsvis Kulturrådet og Norges forskningsråd er under arbeid per desember 2024.

Det er et langsiktig mål å utvide utstillingene på Elingaard for å formidle mer av herregårdshistorien, særlig fra 1500–1700-tallet. Tildeling av midler fra Sparebankstiftelsen DNB i 2024 har muliggjort igangsetting av forprosjektet «Nytt Liv for Elingaard Herregård», som skal undersøke mulighetene for en ny entré, butikk og utstillingsarealer i hovedbygningen. På slutten av året ble det valgt arkitekt, som konsulent i prosjektet. Flere forskningsforberedende aktiviteter og forskning, som bidrar til utviklingen på Elingaard, er samlet under navnet *Visdommens hus*. En vitenskapelig artikkel, «Curiosities in the Far North. Collecting networks in Norway, 1600–1730» ble høsten 2024 publisert i *Journal of the History of Collections*. Artikkelen tegner et bilde av Norges rolle i 1600-tallets samlings- og kuriositetskultur og Norges natur for første gang ble saumfart med et vitenskapelig blikk. Gjennom Bjelke-familien på Elingaard spiller Østfold en helt sentral rolle i den historien. En videreføring av forskningen på kuriositeter i Østfold og tidligmoderne vitensyn ble framlagt på Kulturnatt i Halden, hvor blant annet en ryggvirvel fra Skjetvedragen og beretninger om levninger etter syndefloden i Tistedalen ble analysert og satt i en europeisk kontekst. Siden 2022 har Elingaard blitt involvert i et forskningsprosjekt om herregårder rundt Østersjøen, ledet fra universitetet i Greifswald. Dronefotografering og georadarskanning ble utført høsten 2022, og ØM deltok på en prosjektkonferanse i oktober 2024. Prosjektet vil bidra til kunnskapsgrunnlag om Elingaards eldre hage- og bygningshistorie.

De frivillige rundt IOD N-53 Huttetu har i 2024 gjennomført et større stykke arbeid med seilbåten. FoU har hatt en faglig koordinerende rolle og utarbeidet en dokumentasjonsrapport som inkluderer restaureringshistorikk og kulturhistorisk kontekst. Denne rapporten skal på høringsrunde og vil bli publisert i 2025.

FoU har gjennom 2024 bidratt med utstrakt saksbehandling og rådgivning og besvart henvendelser i tilknytning til fagområdet kulturminner i og ved vann, herunder bevaringsproblematikk, og andre fagområder som avdelingens ansatte har kompetanse i. Faglige henvendelser som dette besvares ofte i samarbeid med avdeling for samlingsutvikling og loggføres.

Oversikt over deltakelse i pågående forskningsprosjekter

Omtale av FoU-prosjekter som ØM er involvert i som partner/deltaker, finnes på museets nettsider: <https://ostfoldmuseene.no/forskning>. Nettsiden oppdateres fortløpende.

Forskningsprosjekter under arbeid / avsluttet i 2024:

- *Løsarbeideren og standardarbeideren: Tilknytningsformer i arbeidslivet i et historisk perspektiv* (2018–2021). Pågående (avsluttes i 2025).
- *pARTiciPED: Empowering student teachers as agents of change in cross-sectorial collaborations using The Cultural Schoolbag (TCS) in Norway as learning platform* (2021–2023). Avsluttet i 2024.
- *FoodLessons: Culinary Heritage as a Resource in Developing «Food Nation Norway 2030»* (2021–2024).

Pågående (avsluttes primo 2025).

- *FLYT: Forskning og formidling om bærekraft i museene (2022-2024)*. Pågående (avsluttes i 2025).
- *Kjønnsverdi i et museumshierarki: Om representasjon av kvinner, kjønn og mangfold på museum (2022-2024)*. Avsluttet i 2024.
- *Jerntid: De gamle jernverkene og de nye bærekraftsmålene (2022-2024)*. Pågående (avsluttes i 2025).
- *Nye perspektiv på norsk verftshistorie (2023-2025)*. Pågående (avsluttes i 2025/26).
- *NorWhite: How Norway made the world whiter (2023-2027)*. Pågående.
- *SAMMEN FF: Samarbeid for innovativ folkeforskning i museene (2024-2025)*. Pågående (avsluttes våren 2025).
- *SAMBA: Aktiv samhandling for bærekraftformidling i museene (2024-2027)*. Pågående. Søkt og tildelt i 2024.
- *Varig kompetanseløft i museene (2024-2027)*. Oppstart i 2025. Søkt og tildelt i 2024.
- *FoodStories: Heritagesation for sustainable value creation*. Oppstart i 2025. Søkt og tildelt i 2024.

Publisering i Østfoldmuseene

Det er en ambisjon at ansatte ved ØM publiserer fagfellevurderte artikler i tillegg til populærvitenskapelig publisering, rapporter, utstillingskataloger, fagartikler på Digitalt Museum, kronikker og tilsvarende. Flere av artiklene som blir publisert i 2025, var opprinnelig planlagt publisert i 2024, men på grunn av ulike årsaker har flere av dem blitt noe forsinket.

I 2024 publiserte ansatte ved ØM: 2 fagfellevurderte artikler, 3 ikke-fagfellevurderte artikler og til sammen 12 faglige foredrag og vitenskapelige konferansebidrag. 4 artikler var under fagfellevurdering per 31. desember 2024.

En oversikt over utvalgte publikasjoner av ansatte i ØM ligger på <https://ostfoldmuseene.no/forskning/fagfellevurderte-artikler>.

Artikler på Digitalt Museum kan også søkes opp i <https://digitaltmuseum.no/>. Øvrige publikasjoner kan søkes opp i databasen Oria: <https://oria.no/> og/eller Cristin: <https://app.cristin.no/> (våren 2025 føres alle publikasjoner i Cristin over til Norsk Vitenarkiv (NVA), som også blir søkbart.

Fotnoter:

^[1] Forskningsrådet (2021a), Frascati-manualen 2015. Retningslinjer for innhenting og rapportering av data om forskning og eksperimentell utvikling. Utdrag. (Forskningsrådet), Oslo.

^[2] Treimo, H., Risan, L. C., Andersson, K. G., Løken, M., & Skåtun, T. (2023). *Tingenes metode - museenes kunnskapstopografi*. Museumsforlaget.

UTSTILLINGEN "HALDEN KAN: FABRIKKER & FOLK"
FOTO: KJARTAN ABEL NILSEN / ØSTFOLDMUSEENE

7. RELEVANT FORMIDLING

Formidlingen i museet er omfattende og vid og kan omtales som vår samlede utadrettede virksomhet. Utadrettet virksomhet omfatter våre pedagogiske programmer, vår kunnskapsformidling gjennom artikler og foredrag, våre utstillinger og våre publikumsaktiviteter og arrangementer. Tilgjengeliggjøring av samlingene fysisk og digitalt og våre bygningsvernaktiviteter er også museumsformidling. Omtale av vår formidling er da også spredd utover hele årsrapporten og alle dens kapitler.

Vår formidling skjer på de ulike museene og digitalt gjennom KulturlITs eKulturløsninger, ofte med utgangspunkt i lokalt engasjement og samarbeid, men samordnes, utvikles og drives alltid framover av våre faggrupper i Østfoldmuseene (ØM). I dette kapitlet omtales metodikk og felles faglig utvikling i ØM.

I 2024 ble arbeidet i pedagoggruppa mer konkret. Pedagoggruppa skal øke kvaliteten på vår pedagogiske virksomhet, særlig med tanke på relevans og medskaping, samt øke volum gjennom tettere dialog med skolene og gjenbruk/flerbruk av tilbud på flere arenaer. Vi prøver å få til kvalitetssikring og økt kapasitet innenfor rammene, ved at pedagogene og formidlerne jobber planmessig i team og etter hvert i ett omforent pedagogisk årshjul.

I 2024 jobbet utstillingsgruppa med planmessighet, kartlegging av kompetanse, ressurser og intern bestillingskompetanse. På sikt er en kompetansegruppe for utstillinger tenkt å kunne bistå prosjektledere i arbeidet med videreutvikling og fornying av våre utstillinger.

Arbeidene i disse to faggruppene har alt gitt gode resultater. Fra og med 2025 legges arbeidet inn under vår FoU-avdeling for ytterligere å sikre tverrfaglige synergier mellom vår kunnskapsproduksjon, vår utadrettede virksomhet og våre stedsutviklingsprosjekter.

Våre arenaordinatorer på hvert museum har i 2024 samarbeidet med vår felles publikumsansvarlig for å sikre kvalitet, rekruttering og opplæring i vår førstelinje mot publikum, og dessuten sørget for gode HMS-rutiner.

Publikumstilbudet har blitt markedsført og profilert i et samarbeid mellom de ulike lokale museene og vår felles markedsgruppe PULS, med mål om å ta hensyn til både lokal identitet og felles profil. Museet har forsøkt å løse interne utfordringer med koordinering knyttet til markedsføring og felles kommunikasjon innenfor eksisterende ressurser så godt det har latt seg gjøre.

For 2025 må vi søke ny og bedre kunnskap om publikummet vårt, blant annet ved å utforske potensialet for å nå et bredere og mer langveisfarende publikum. Det må etterstrebtes å utvikle både lavterskeltilbud og mer kommersielle produkter som kan gi økt egeninntjening.

Strategiske valg for formidling 2024-2027

ØMs formidling skal alltid ha som overordnet mål å gi «Håp for framtiden» og ønsker særlig å bidra til bærekraftsmålene «God utdanning», «Mindre ulikhet», «God helse og livskvalitet» og «Samarbeid».

I 2024 har ØM jobbet med en ny fagplan for formidling. Denne skal gi ØM god forankring og vise at vår formidling står i tett relasjon til FoU, samlingene, vår forretningsplan og museets organisasjonsutvikling. Vår overordnede strategi, særlig understøttet av delplan for likestilling og mangfold, samt delstrategi for frivillighet er styrende for formidlingsprosjektene våre.

Arbeidet vårt med formidling skal gjennomgående ha en lokal forankring, men settes inn i en nasjonal og global ramme.

Vi prioriterer formidling hvor vi samarbeider med lokale aktører og publikumsgrupper og sørger for å slippe til flere stemmer.

Vår formidling skal

- forankres i våre samlinger og ny unik forskningsbasert kunnskap om denne
- berike våre samlinger og sette dem i spill
- invitere til samskaping og medskaping med vårt publikum
- bringe kunnskap og mennesker sammen
- gjøre publikum stolte over sin arv og bidra til identitetsbygging lokalt

- åpne for nye stemmer og bredere representasjon
- ta stilling og engasjere
- være etterrettelig og tillitsvekkende

Gjennom denne spissingen av vår formidling sørger vi for «relevans» og bidrar til stedsutvikling gjennom mangfold, medvirkning og bærekraftig utvikling.

Tiltak gjennom 2024

Barn og unge

ØM har videreført museets satsing på Den kulturelle skolesekken og sørget for nødvendig fornyelse av programmene våre.

ØM har fra 2024 tatt i bruk en ny digital kanal utviklet av KulturIT for presentasjon og dialog med elever og lærere knyttet til våre undervisningstilbud, Digitalt Museum Skole. Tilbudene skal gjennom dette nye verktøyet knyttes tydeligere til læreplanmålene og gjøre museets tilbud lettere tilgjengelige og mer fleksible. Arbeidet med å fornye og kvalitetssikre skoletilbudene er påbegynt.

Barn og barnefamilier er fremdeles en prioritert målgruppe, og museet har hatt tilbud om aktiviteter i skolens ferier.

Gjennom egne programmer ønsker museet å komme i kontakt med ungdommer som ønsker å samarbeide med oss for å skape arenaer for kritisk refleksjon og nye fellesskap utenfor våre skoletilbud. Museet ønsker de unges medvirkning i virksomheten og trenger deres perspektiver og korrektiver knyttet til vår praksis.

I 2024 ble ØM invitert inn i «Unge kritikere», et nasjonalt prosjekt i regi av Norges museumsforbund, finansiert av Sparebankstiftelsen DNB. Med utgangspunkt i pedagoggruppa er museet i ferd med å utvikle fem prosjekter fordelt på Kanalmuseet, Borgarsyssel Museum, Moss by- og industrimuseum, Fredrikstad museum og Halden museum. Gjennom «Unge kritikere» ønsker ØM å skape arenaer der mennesker som skal forme sine samfunn, kan møtes for å diskutere store spørsmål som ekstremisme og ytringsfrihet, forhold mellom mennesker og teknologi, mennesker og naturen og ungdom og museumspraksis. Her ønsker ØM å legge til rette for samtalen, og så er vi spente på hvordan dette vil endre museet framover. Ett eksempel fra dette prosjektet er KOBLE – ungt kollektiv i **Halden**, inspirert av både Youth Collective ved British Museum og HaugarUNG i Vestfoldmuseene. Der ønsker ØM å knytte til oss ungdom for å diskutere viktige spørsmål som utenforskap, rus og framtidshåp. På **Fredrikstad** museum har ØM en ny utstilling om andre verdenskrig i Østfold. Den er et godt utgangspunkt for et verksted hvor ungdom kan diskutere ekstremisme og ytringsfrihet og øve seg på kritisk tenking. Ved å gi dem verktøy til å forstå og håndtere kontroversielle tema bidrar ØM til å styrke demokratiet og sikre en mer inkluderende offentlighet. Arenaen egner seg dessuten til Hot-spots som ved fullskalainvasjonen i Ukraina, noe som i sin tur førte til at tradisjonsutøvere fra Ukraina kom på besøk. Dette var selvsagt særdeles viktig for de mange ukrainske flyktningene i Østfold. I **Moss** har ØM fått nye basisutstillinger som egner seg godt som utgangspunkt for et spennende prosjekt der ungdommer reflekterer over forholdet mellom mennesker og teknologi – fra industrisamfunnet til dagens utfordringer med kunstig intelligens. Dette skaper forståelse for hvordan teknologi påvirker oss som samfunn og bygger bro mellom fortid og framtid. På Ørje er **Kanalmuseet** i ferd med å preparere en ny utstoppet ulv. Der planlegger ØM «Ulvedialoger» – et utviklingsprosjekt med tilhørende undervisningsopplegg hvor tanken er å invitere unge mellom 13 og 19 år til å delta i en konstruktiv dialog om ulvespørsmålet, gjennom trening i kritisk refleksjon og opplæring i debatteknikk. I **Sarpsborg** har vår museumspedagog, etter inspirasjon fra Perspektivet Museum i Tromsø, på planen å invitere ungdommer inn i friluftsmuseet for å få deres blikk på og korrektiv til vår formidlingspraksis. Målet med dette er å komme i øynehøyde med publikum og gjøre det gamle friluftsmuseet relevant for neste generasjon også. Når ØM slipper til flere stemmer, bygger vi broer mellom folk. Og det er nettopp dette vi må gjøre for å skape tryggere og mer inkluderende byer. Folk kjenner eierskap til fellesskapet når de får være med på å forme det.

Unge voksne

Vi har begynt å utforske markedet for arrangementer for unge voksne, gjerne med foredrag og enkel servering for å kunne tilby helhetlige kveldsopplevelser. Slike arrangementer planlegges og gjennomføres sammen med lokale

aktører utenfor museet, og disse kan på sikt kanskje tilbys på flere museer/byer.

Eldre og pensjonister

Eldre og pensjonister er en innarbeidet målgruppe i museet, og vi må utnytte potensialet som ligger i samarbeid med lag og foreninger for å skape gode opplevelser på dagtid på hverdager. Kunnskap og ferdigheter denne gruppen besitter, bør i større grad kunne deles med andre yngre målgrupper i forbindelse med arrangementer og prosjekter, og vi har flere eksempler på slike tiltak som er gjennomført i 2024.

Borgarsyssel Museum har hatt tilbud i Den kulturelle spaserstokken om våren og vinteren. I mai ble det arrangert mimrestund for beboerne av Eplehagen bofellesskap i arbeiderleiligheten fra 1950-årene i Wegner-brakka, mens vi til jul besøkte Eplehagen og mimret om gamle dager over flere historiske gjenstander, og ikke minst en kakebit.

Vi viser ellers til vår [delstrategi for likestilling og mangfold](#) og til [konkrete tiltak i vår delstrategi for frivillighet](#).

Immateriell kulturarv

Fredrikshalds teater holder liv i en svært lang ubrutt teatertradisjon med amatørteater og profesjonelt teater i Halden. Aktiviteten er økende, og med nytt lyd- og lysanlegg som fast inventar tilpasset det fredede bygget er slitasje og brannfare redusert betraktelig. Bedre tilgjengelighet og økt bruk kan dermed forsvares ut fra et faglig bevaringssynspunkt.

ØM har et stort tradisjonsmateriale i form av dialektprøver fra Østfold på bånd som bør digitaliseres og tilgjengeliggjøres.

I november 2024 deltok ØM, ved direktøren, på Kulturdirektoratets museumskonferanse med innlegget «What opportunities and challenges do the Østfold Museums see in their work to highlight the diversity of living traditions in Østfold» (Østfold Museums' innovative approaches to community engagement through active placemaking, cultural preservation, and inclusive dialogue), under sesjonen Cultural Heritage in Cities – Case Closed? sammen med Hanna Schreiber (universitetet i Warszawa), Marianne Olsen (Perspektivet Museum), Rudolf Svendsen (Stavanger Museum).

Våre sesongarrangementer gir en arena for utøvelse og framvisning av tradisjonshåndverk, fortellerkunst og kulinarisk kulturarv. Les mer om museets dokumentasjonsarbeid i kapittel 5 om Helhetlig samlingsutvikling og om immateriell kulturarv i museets forskning i kapittel 6.

Universell utforming

Universell utforming er en satsing for Kanalmuseet, og museet har startet arbeidet med å konkretisere tiltak i utstillingen og lage formidlingsopplegg hvor vi i første omgang har fokus på blinde og svaksynte. Kanalmuseet har fått ekstern finansiering til å gjennomføre et pilotprosjekt i 2025 hvor de i samarbeid med de frivillige i Stiftelsen DS Engebret Soot skal utvikle et aktivitetsbasert formidlingsopplegg om dampbåtene i Haldenkanalen, som skal kunne gjennomføres på lik linje av personer med og uten nedsatt syn.

Digital formidling

ØM har i 2024 videreutviklet sin digitale formidling med et helhetlig og framtidsrettet fokus hvor vi kombinerer tilgjengelig teknologi for å øke museets synlighet og tilgjengelighet. Vi søker å nå ut til et bredere publikum og har særlig prioritert inkluderende og livslang læring, bærekraftig turisme og bevaring av kulturarv. Digitale verktøy og virkemidler kan dessuten gi merverdi til de fysiske opplevelsene, sørge for universell tilrettelegging eller bidra til før- og etterarbeid og et utvidet museumsbesøk. Virtuelle opplevelser, podkaster og film er virkningsfulle måter å formidle historie på, og vi må vurdere å bruke det mer.

Videre har ØM styrket sin digitale synlighet gjennom søkemotoroptimalisering av ostfoldmuseene.no og innføring av springlenker for bedre sporing av publikums digitale atferd. Dette har forbedret både formidlingen og den kommersielle utnyttelsen av digitale ressurser.

Digital formidling har sin klare egenverdi. Digitalisering, digital tilgjengeliggjøring og digital formidling ligger til vårt nasjonale mandat. Enkel tilgang til samlingene og vår kunnskap om dem må sees som et eget demokratiserende virkemiddel.

ØM ønsker å utvikle en mer bevisst holdning til bruk og egnethet knyttet til innhold og plattformer. Som et eksempel må vi klarere kunne skille mellom rene markedsføringsgrep, som i all hovedsak foregår på sosiale medier, og digital kunnskapsformidling. I 2024 har vi derfor fått utviklet en egen strategiplan for sosiale medier.

ØM benytter KulturITs eKultur-løsninger som plattform for å formidle digitalt og har i 2024 særlig arbeidet med innholdsproduksjon til formidlingsløsningene KulturPunkt og Digitalt Museum Skole, samt etablering av lagringsløsningen DAMS. Østfold er nå et av de fylkene i landet som har høyest dekningsgrad med KulturPunkt. Bruk av KulturPunkt som guide i utstillinger har dessuten mange fordeler som en del av den universelle utformingen og tilretteleggingen av publikumstilbudet. Publikum har tilgang til guiden både før, under og etter museumsbesøket.

KulturPunkt

Fra tilveksten av KulturPunkt i 2024 nevnes følgende:

- I samarbeid med interreg-prosjektet Besøksnæring 2.0 har Oldtidsruten fått forbedret digital synlighet og blitt mer tilgjengelig for publikum. Oldtidsruten er en kulturminneløype som går i aksene fra Sarpsborg og Fredrikstad til Halden.
- En egen digital guide er lansert for Hvaler-øyene.
- En egen digital guide er lansert for Kystmuseet Hvaler.
- Egne presentasjoner av Elingaard Herregård og Kongsten Fort er publisert.
- Alle bygningene på Folkenborg museum er gjort tilgjengelig.
- Moss by- og industrimuseum tilbyr kulturhistoriske byvandring.
- Engelsk guide er utarbeidet for utstillingen «Østfold i krig 1939–45, Operasjon Polar Bear» ved Fredrikstad museum.
- Alle KulturPunkt på Borgarsyssel museum er oversatt til tysk, spansk og italiensk. I tillegg er en engelsk audioguide for friluftsmuseet basert på den fysiske museumsguiden fra 2021 lagt til.
- I forbindelse med åpningen av det nye museet i Fayegården i 2024, la Halden museum inn 64 artikler på tre språk og én rebus om utstillingene *Halden kan – fabrikker & folk* og *Janke – den fektende damen*.
- Stangebyeutstillingen i Fredrikstad fikk en egen presentasjon.

DAMS

En viktig forutsetning for å kunne formidle digitalt innhold på en etisk og faglig god måte er å ha en god billedbase hvor GDPR-regler og rettighetsspørsmål blir ivaretatt. I 2024 har Østfoldmuseene jobbet med å kunne ta i bruk KulturITs skylagringsløsning DAMS, med mål om innføring første halvdel i 2025.

For tilgjengeliggjøring og informasjon om samlingene digitalt, se kapittel 4, «Helhetlig samlingsutvikling».

Programmering og arrangementer

Billettinntekter og eventuelt salg fra kafe og butikk, må dekke våre utgifter til vertskap, strøm, vedlikehold og renhold, samt gi et minimum av overskudd. Utenfor en komprimert sommersesong erfarer ØM at det i liten grad lønner seg å holde museene åpne uten å ha et spisset program – gjerne rettet mot konkrete målgrupper. Dette pålegger oss et større fokus på programmering og målretting av våre aktiviteter, samt kontinuerlig evaluering av alle tiltak for å kunne justere innhold og vår markedsføring.

For å kunne øke museets inntekter knyttet til våre publikumstilbud må vi utvikle flere spissede konseptuelle pakketilbud som henvender seg til et mer kjøpesterkt segment i markedet. Dette kan være bedrifter, grupper og tilbud

som tilvalg i forbindelse med utleie av lokalene våre.

Som del av vårt samfunnsansvar har ØM likevel prioritert å tilby gratis undervisning til barn og unge i museene våre i 2024. Generelt har vi strakt oss langt for å skape både lavterskeltilbud på den ene siden og mer høyt prisede konsepter/pakker/arrangementer på den andre.

Prosjektorganisering

ØM har svært begrensede frie midler. Innenfor museets driftsbudsjett har vi også i 2024 satt av en liten stimuleringspott for å sørge for egenandel inn i nye samarbeids- og utviklingsprosjekter. Tildeling har skjedd etter søknad, og publikumstilbud som kan generere egeninntekter og være økonomisk bærekraftige på sikt, har blitt prioritert.

En forutsetning for å lykkes med å dreie vår virksomhet mer i retning av økonomisk bærekraftige arrangementer vil være en tydelig kommunikasjon av museets finansieringsmodell og avhengighet av egeninntekter, samt gode rutiner og avtaler med eksterne samarbeidspartnere. I 2024 har vi måttet gjøre mange vanskelige avveininger hvor museets mangel på frie midler og manglende evne til å inngå samarbeid uten sikker inntjening har utfordret samarbeid med kommuner, lag og foreninger. ØM har avdekket et behov for å tydeliggjøre overfor omgivelsene at museet ikke er offentlig fullfinansiert, at vi ikke kan fordele midler til våre samarbeidspartnere, og at virksomheten er helt avhengig av å få inntekter som dekker alle våre utgifter knyttet til våre utadrettede aktiviteter.

Aktiviteter gjennom året

Utstillingsåpninger

- Halden museum – Fayegården museums- og utstillingsåpning: *Halden Kan – fabrikker og folk, Janken – den fektende damen og Historien om Gjellestad-funnet*
- Moss by- og industrimuseum: utstillingsåpning av *De som var, vi som er*
- Fredrikstad Museum: *En by i endring – Fredrikstad sett gjennom Stangebyesamlingen*, et samarbeid mellom Stangebyefondet, Fredrikstad kommune, Fredrikstad Bibliotek og Østfoldmuseene
- Fredrikstad Museum: *Hot Spot Palestina* – en utstilling med søkelys på folkeretten.
- Kystmuseet Hvaler: fotoutstillingen *Hvalers sjel – steder og mennesker* med bilder av fotograf Kjell Vassdal og Odd Magne Ulvund.

Undervisningsopplegg

- **Halden museum** har gjennomført et samarbeid med Låby skole, som delte sine elever på tvers mellom 1. og 7. klasse. Dette gjorde at alle elevene fikk oppleve Rød Herregård i aldersblandede grupper. Dette fungerte godt både for elever, lærere og museumsvertene og førte både til økt ro og begeistring.
- **Kanalmuseets** formidling er i stor grad rettet mot barn og unge fra lokale skoler og barnehager. Museet tok imot til sammen 33 grupper til ulike formidlingsopplegg om vassdragets fløtningshistorie, Ørje Brugs industrihistorie og en rekke feltbaserte pedagogiske opplegg om lokal natur.
- **Fredrikstad Museum** gjennomførte DKS for 5. trinn ble gjennomført vår og høst. Totalt var det innom 25 skoleklasser og til sammen 465 elever. DKS for 5. klasse hadde andre verdenskrig som tema og ble gjennomført i samarbeid med skuespiller Terje Brevik, som tok elevene med på en byhistorisk vandring i Gamlebyen. Museet hadde også en DKS-pilot for noen 9. klassinger våren 2024. Tema for 9.-klasseopplegget var «Nazismens propaganda og symboler». Her var det åtte klasser som besøkte oss og med totalt 169 elever.
- **Kystmuseet på Hvaler**: DKS for 2. og 5. trinn på Hvaler ble gjennomført i oktober og november. De to trinnene var fordelt på 4 dager, og i tillegg tok vi imot en klasse fra Fredrikstad (2. trinn). Totalt antall var 83 barn og 11 voksne. Opplegget hadde søkelys på bærekraft og Hvalers kulturhistorie, ble gjennomført i samarbeid med Ytre Hvaler nasjonalpark og ble svært godt mottatt.
- **Moss by- og industrimuseum**: DKS-tilbud, *Modern Times / samlebåndsduellen*, som gir en innføring i

kommunens viktige industrihistorie med utgangspunkt i den nye utstillingens aktivitetsbaserte samleband.

- **Borgarsyssel Museum:** I to undervisningsopplegg gjennom Den kulturelle skolesekken. Tilbudet nådde 1500 barn på 4. og 5. trinn i Sarpsborg kommune. På vårparten tilbød museet opplegget *Det sanselige 1700-tallet* på Borgarsyssel, på høsten på Storedal kulturanlegg.

Foredrag

- *Halden-historier:* fem kveldsarrangementer i Museumskafeen i Halden museum – Fayegården høsten 2024. Tema fra «Kvinner på fabrikken» til «Bildesign».
- *Tirsdagslunsj:* to gratis lunsjforedrag i Museumskafeen i Fayegården. Temaene for foredragene var «Brekke sluser» og «2. verdenskrig – portretter av tyske soldater».

Andre aktiviteter

- **Borgarsyssel Museum:** tilbud i Den kulturelle spaserstokken på vår og vinter. I mai ble det arrangert mimrestund for beboerne av Eplehagen bofellesskap i arbeiderleiligheten fra 1950-årene i Wegner-brakka, mens vi til jul besøkte Eplehagen og mimret om gamle dager over flere historiske gjenstander, og ikke minst en kakebit
- **Borgarsyssel Museum** har sammen med Sarpsborg kommune og en mossebedrift utviklet *En by av industri* – et interaktivt vandringsspill i Sarpsborgs industrielle historie.
- **Halden museum – Rød Herregård:** I 2024 startet arbeidet med å gjenskape den vestre delen av hagens funksjon som dyrkingshage. Den nye dyrkingshagen skal ta denne tradisjonen videre og bli et aktivitets- og læringscenter for alle. Som en del av dette eksternt finansierte prosjektet har det blitt holdt tre gratis foredrag for å fortelle om planene, og ikke minst vise den lange historien til hagen: Fayegården (ca. 20 pers.), Halden bibliotek (ca. 30 pers.), Halden hagelag (ca. 50 pers.).
- **Moss by- og industrimuseum:** Museet har også hatt flere populære familiearrangementer i skoleferiene, blant annet musejakt, legobåtbygging, ulike rebusoppgaver og juleverksted. I 2024 markerte også Moss by- og industrimuseum at det var 30 år siden mossebandet Weld vant Spellemannsprisen. Jubileet ble markert med en festaften der tre av medlemmene fra bandet ble intervjuet av en av museets ansatte foran publikum.

UTSTILLING 2. ETG, MOSS BY- OG INDUSTRIMUSEUM
FOTO: KJARTAN ABEL NILSEN / ØSTFOLDMUSEENE

8. FRIVILLIGHET, OPPFØLGING AV DELSTRATEGI

Østfoldmuseene (ØM) jobber etter «Delstrategi for frivillighet», som også relaterer seg tett til vår delstrategi for likestilling og mangfold. Vi har både frivillige som bidrar til driften og gir merverdi til vår virksomhet, og andre frivillige som deltar i museet fordi dette er en god arena for sosial tilhørighet, samskaping, deling og livslang læring.

Museene må hele tiden balansere hensynet til profesjonell drift og arbeidsgiveransvar på den ene siden opp mot målet om å få med flere samskapere til museene våre på den andre. Frivilligheten skal ikke erstatte mangel på bevilgninger og kan ikke få ansvar for drift eller faglig innhold. Frivillige skal skape merverdi for seg selv, hverandre og lokalsamfunnet. Det gjør de ved å være aktive i museene sammen med oss som jobber her, og ved derigjennom å tilføre museet nye perspektiver. Vi ønsker å ivareta frivillige på en bedre måte og rekruttere bredere. Dette krever nye arbeidsmåter og en annen tilnærming til publikum.

Halden museum

Det nevnte høstmarkedet på Rød Herregård rommer også et publikumstilbud om å vandre i museet på egen hånd. (Dette er bare en årlig hendelse, ettersom besøkende ellers alltid må gå i grupper ledet av en museumsvert gjennom det sarte interiøret.) I den forbindelse stilte seks frivillige som vakter i museet.

Det ble også startet opp en frivillig hagegruppe sommeren 2024. Noen ble med på felles arbeidsøkter som vi inviterte til, mens andre kom jevnlig på dagtid. I alt bidro gruppa med over 130 timer frivillig arbeid i hagen. Det har både vært et kjærkomment bidrag til skjøtsel av hageanlegget og en fin sosial møteplass. Arbeidet med å videreutvikle og styrke denne gruppa vil fortsette i 2025.

Fredrikstad museum

Fire frivillige har i flere år sørget for registrering og kvalitetssikring av all informasjon i Stangebye-samlingen, som i dag består av 3906 objekter publisert i Digitalt Museum. Det å fullføre dette arbeidet med en egen utstilling gir det frivillige arbeidet mer mening og verdi.

Fredrikstad Museum har en IOD-båt, «Huttetu», konstruert og bygget av Bjarne Aas. Det legges ned betydelig arbeid av fire frivillige som restaurerer, vedlikeholder og bruker seilbåten som et flytende kulturminne. I 2024 var det i hovedsak dekket som ble beskyttet med en fiberduk. Huttetu har fast tilholdssted på Isegran og er eneste fartøy museet har som er i bruk.

Venneforeningen til Fredrikstad museum er et aktivt styre som bidrar til gjennomføring av arrangement og gir økonomisk støtte til museet. Støtten i 2023 gikk til Pepperkakebyen og foredragsholdere til arrangementet Torsdagskvelder.

Kystmuseet Hvaler

De frivillige gjør en betydelig innsats på Kystmuseet Hvaler. I 2024 ble det brukt 1500 timer på utvendig vedlikehold på bygninger og kulturlandskapet. De er til sammen 14 personer. Tilsyn med frukthagen, urtehagen/kjøkkenhagen og lekeplassen er viktige oppgaver. De frivillige er også medarrangør av arrangementet Bygdedagen og julemarkedet som er et samarbeid mellom museet og Hvaler kulturvernforening.

På museumsområdet finnes det et båtskur for oppbevaring av småbåter. De frivillige har begynt arbeidet med å lage båt krybber som skal brukes til å flytte noen av båtene til et klimatisert magasin. Båtskuret som ligger ved siden av lekeplassen, skal oppgraderes og gi bedre formidling av båtene.

Moss by- og industrimuseum

Jeløy Rotary er en viktig samarbeidspartner for å kunne holde museet i Moss åpent tre dager i uka. Da stiller Jeløy Rotary opp med faste vakter i museet. Østfoldmuseene har også styrket vår dialog med Moss historielag for å finne gode måter å samarbeide på.

Borgarsyssel Museum

Borgarsyssel Museum har i 2024 hatt mange frivillige som på ulike måter har bidratt til museumsvirksomheten. To frivillige har spesielt bidratt med praktiske gjøremål som skjøtsel av ruinparken, reparasjoner, rydding og vask i formidlingsarenaen Olavs hall og historiske bygninger, samt vedlikehold av hagemøbler m.m. til sesongåpning. Med dagens bemanning er disse ekstra verdifulle ressurser som er viktige for at museet skal framstå som presentabelt til sesongåpningen og gjennom sesongen.

Videre har innsatsen fra Sarpsborg Historielag vært verdifull. Her har medlemmene stilt opp som gratis vakter i Wegnerbrakka og Olavs hall og ved arrangementer som Smaalensmarken og julemarkedet. En masterstudent var frivillig guide og vakt i friluftsmuseet og Olavs hall, og en mor med tre barn var i flere dager vakter i Bærby.

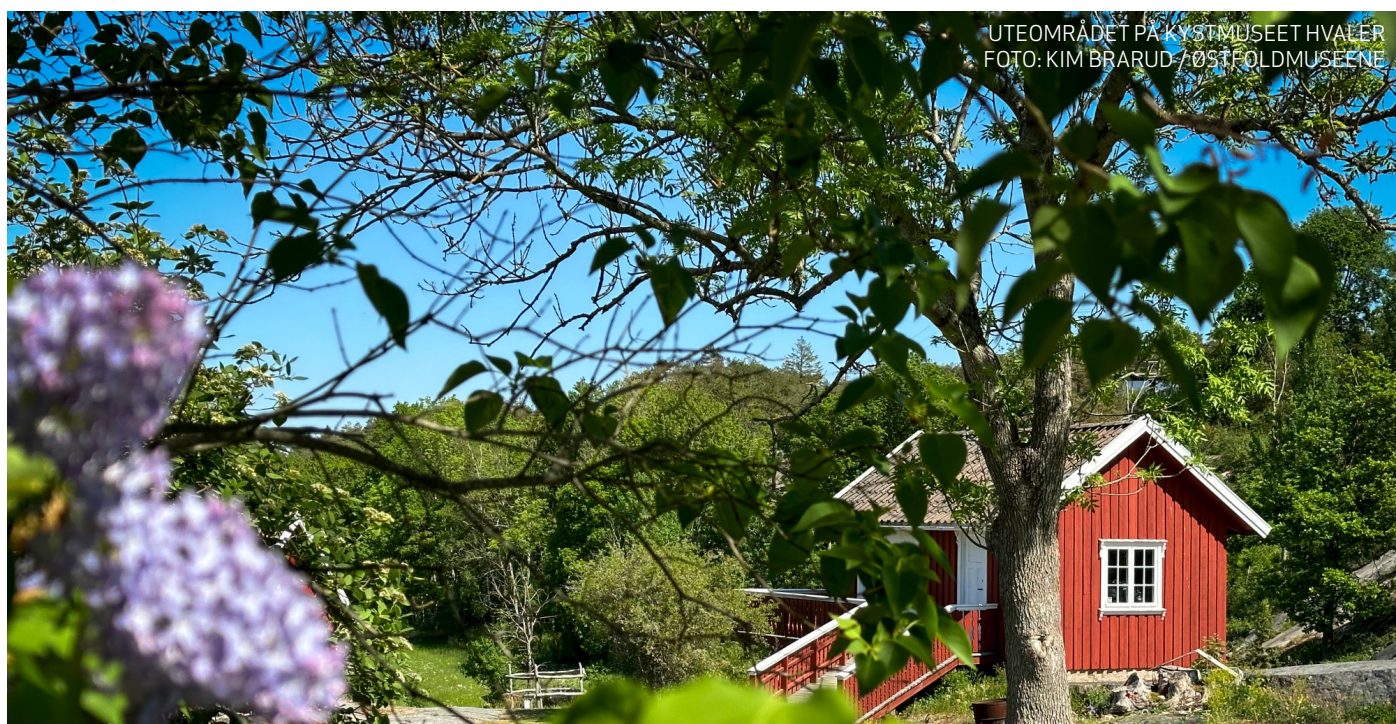
Frivillige har dratt en stor del av lasset med fredagsmatineene. Ola Jonassen har jobbet frivillig og spilt en viktig rolle i etableringen av en arrangementsrekke som har blitt et av våre mest populære publikumstilbud.

Folkenborg museum

I 2024 har det som har med utadrettet virksomhet å gjøre, i stor grad vært drevet av frivillige, dvs. Eidsberg Historielag og medlemmer i eierstyret, for og på vegne av Østfoldmuseene.

Historielaget har hatt sine jevnlige medlemsmøter, hatt omvisninger i og utenfor bygningene etter avtale og hatt historierelaterte foredrag for publikum. Historielaget har arrangert eller tilrettelagt for gudstjeneste, matlagingskurs, yogakurs og fotokurs på Folkenborg. Av større arrangementer kan nevnes potetfestival, pepperkakebaking og Jul på Folkenborg.

Bildegruppa i historielaget har hatt jevnlige møter ved museet. Lions Mysen har hatt sine møter på Folkenborg, og det samme har Slekt og Data og Trøgstad janitsjar.

9. VIRKSOMHETSSTYRING

Forarbeid til ny fagplan for virksomhetsstyring

ØM utarbeidet sin forretningsplan i 2018. Revisjon av planen står for tur, men museet ser nå behovet for å også inkludere det organisatoriske arbeidet i en felles plan. Arbeidet med ny fagplan for virksomhetsstyring startet opp i 2024 og blir ferdigstilt i løpet av 2025. Forretningsplanen utgår samtidig som særskilt dokument.

Fagplan for virksomhetsstyring skal gi et bilde av det overordnede rammeverket for driften. Den skal peke på forutsetningene og ansvaret som ligger til profesjonell museumsdrift med strategiske prioriteringer og økonomisk styring som sentrale deler.

ØMs forretningsplan ble i sin tid utarbeidet med mål om å sikre en bærekraftig museumsdrift med fokus på egeninntekter. Museet mottar årlig ordinære driftstilskudd fra stat, fylke og vertskommuner som svarer til 80 prosent av driftsbudsjettet. De resterende 20 prosentene må museet selv skaffe til veie gjennom inntekter fra billettsalg, salg fra museumsbutikker og kafeer, samt utleie av våre unike lokaler. Dette alene er ikke nok til å dekke gapet, og museet har i stadig større grad gjort seg avhengig av prosjektmidler og støtte fra privat og offentlig hold for å utvikle og realisere planene for de ulike arenaene.

Samtidig er det viktig å styrke frivilligheten og skape et engasjement blant brukerne av museet. Frivilligheten bidrar på ulikt vis og gir et ekstra løft til arrangement og arenaer. Her nevnes spesielt dugnadsgruppen på Kystmuseet Hvaler og historielaget på Folkenborg museum.

Tiltak gjennom kompetansepoten

Det kreves stadig mer og oppdatert kunnskap om de ulike fagområdene ØM skal ivareta, både de museumsfaglig og de merkantile. Samtidig søker vi å finne gode arbeidsmåter og systemer for å optimalisere samhandling, noe vi opplever får større betydning ved matrisearbeid og sammensatte fagteam. For å kunne prioritere rett og sørge for at vi står rustet for fremtiden, styres midler til kompetansehevende tiltak fra sentralt hold. Midlene fordeles i forhold til lovbestemte kurs, sertifikater o.l. og de behovene ØM ellers har. Deltakelse på kurs, seminarer o.l. uten kostnad er også en del av den sentraliserte styringen for igjen å prioritere og ha oversikt over hvilken kompetanse vi besitter.

Med en stadig mer prosjektbasert økonomi er prosjektledelse et satsingsområde. ØM følger Teknas modulbaserte program, som går over flere år. 1–4 medarbeidere deltar i programmet hvert år og utgjør i tillegg arbeidsgruppen for revidering av ØMs prosjekthåndbok.

MUSE-programmene er viktige for ØMs forskningsrettede arbeid og attraktivt blant de ansatte. Én ansatt deltok i 2024. Det er satt av ekstra midler for deltakelser til MUSE620/621 i 2025.

Tiltak gjennom formidlingspotten

ØM planlegger alle sine formidlingsaktiviteter i fellesskap. Dette sikrer faglig utvikling i tråd med ØMs strategiske mål og en planmessighet tilpasset kapasitet og ressurser.

Formidlingsaktivitetene skal i utgangspunktet være økonomisk bærekraftige og bidra til økte egeninntekter. Som et virkemiddel til å skape bredde og sikre et helhetlig tilbud vil aktivitetene kunne bli tildelt midler fra en sentralt styrt formidlingspott etter søknad. Dette gjelder i all hovedsak ved etablering av nye konsepter, utvikling av utstillinger og innføring av digitale løsninger.

Vertsoplæring og vertens digitale håndbok

Vertskapet i 2024 besto av 31 verter. Vertene fikk opplæring lokalt på arenaene sammen med sentral

publikumsansvarlig og arenakoordinatorerne i forkant av sommersesongen. På programmet stod blant annet førstehjelp, kurs i håndtering av vold og trusler, forventninger til vertskap i ØM og informasjon om det samlede sommertilbudet. Med bakgrunn i evaluering etter gjennomført sesong vil brannvern legges til i programmet fra neste år av.

Én arena tok med vertene på studietur i nærområdet, både for faglig læring og som et sosialt tiltak. Dagen ga vertene nyttig innsikt og bidro til trygghet i rollen som vert i møte med publikum. En utvidelse av tilbudet til flere arenaer vil være viktig framover.

Vertens digitale håndbok, en guide for våre verter, som tar sikte på å holde vertene løpende oppdatert og sørge for god samhandling med virksomheten i øvrig, ble videreutviklet og oppdatert med ny informasjon. I håndboken finnes rutinebeskrivelser, kontaktpersoner og nyttige tips som ny i publikumsmottaket og i arbeidshverdagen. Nytt i 2024 var at håndboken ble lagt til som snarvei på alle kassene i publikumsmottaket.

Marked og kommunikasjon

Markedskanaler

Markedsarbeidet dette året har vært konsentrert rundt aktiviteter, arrangementer og publikumstilbud i vinterferien, påskeferien, hovedsesongen, høstferien og i førjulsperioden. Våre markedsaktiviteter i 2024 skjedde hovedsakelig i følgende markeds- og mediekkanaler:

- Amedia Østfold/Follo: Annonsering i nettaviser og papiraviser. Amedia er en sentral markedsføringskanal for oss, da den gir bred dekning og når mange i vårt publikum. Annonsebudsjettet har i stor grad blitt brukt på digitale plattformer tilknyttet følgende aviser:
 - Fredriksstad Blad
 - Halden Arbeiderblad
 - Sarpsborg Arbeiderblad
 - Smaalenenes Avis
 - Moss Avis
- Meta Business suite: Annonsering på Facebook, Instagram og andre plattformer i Metas annonsenettverk, inkludert nettsider og apper som samarbeider med Meta.
- Hva skjer?-kalendere: Ulike nettaviser, reiselivs- og Visit-selskaper i Østfold, Oslofjorden og Visit Norway, samt deres nettsider og guider for attraksjoner og museer.
- Annen annonsering og oppføringer: Plattformene selskapslokaler.no (for Elingaard Herregård og Kongsten Fort), Opplev Indre Østfold, Museer i Norge, Halden-guiden, samt gratis oppføring i Norske Gårder (Elingaard Herregård, Rød Herregård og Folkenborg museum).

Strategi og format

For å sikre effektiv målretting og god synlighet har kampanjene hatt en anbefalt varighet på minimum to dager. I 2024 gikk vi over til formatet "stor mobil" i stedet for "liten mobil," for bedre tilpasning til dagens brukeradferd.

Fokus på nettannonsering

I tråd med våre bærekraftsmål har vi prioritert nettannonsering fremfor papirannonsering. Målet for 2025 er å fase ut papirannonsering helt for å redusere miljøbelastningen og samtidig styrke vår digitale tilstedeværelse.

Nytt kampanjerapportsystem

Vi var blant de første kundene til Amedia som fikk tilgang til deres nye online kampanjerapportsystem. Dette har

gitt oss full oversikt over alle digitale kampanjer som kjøres, noe som har styrket vår mulighet til å evaluere og optimalisere kampanjene i sanntid.

Demografi og rekkevidde

Våre kampanjer i Amedias nettaviser nådde i gjennomsnitt 60 % menn og 40 % kvinner. Størst rekkevidde hadde vi i aldersgruppen 45-74 år.

Samarbeid med destinasjonsselskapene

Østfoldmuseene har aktivt deltatt på bransjetreff organisert av Visit Østfold og destinasjonsselskapene i byene der vi er medlemmer. Dette inkluderer Visit Fredrikstad/Hvaler, iSarpsborg og Visit Indre Østfold.

I 2024 har vi også etablert et tett samarbeid med Destinasjon Halden og deltar nå på deres månedlige medlemsforummøter, noe som er en ny satsing. Tilsvarende har Visit Indre Østfold innført månedlige medlemsforummøter dette året, hvor vi også er aktive deltakere.

Gjennom året har vi også deltatt i flere kampanjer i regi av Visit Østfold og destinasjonsselskapene, noe som har bidratt til økt synlighet og engasjement rundt våre tilbud.

Denne satsingen har styrket vårt samarbeid med destinasjonsselskapene. Vi opplever allerede positive resultater i form av bedre nettverk og økt synlighet for Østfoldmuseene.

Nettsider

eKultur-plattformer: DigitaltMuseum, KulturPunkt og M24.

Totalt antall brukere: 83,932. Totalt antall sidevisninger: 125,058

Sosiale medier

ØM utarbeidet egen strategiplan for sosiale medier i 2024. Med organisasjonens overordnende visjon og verdier som grunnlag, definerer strategiplanen blant annet våre langsiktige mål med sosiale medier, med konkrete tiltak som skal gjennomføres for å oppnå disse målene.

Facebook

Ved utgangen av 2024 hadde ØMs hovedkonto på Facebook 11 515 følgere og 10 191 likere.

Antall publiserte innlegg	: 272 innlegg
Antall visninger	: 505,9k*
Total rekkevidde	: 322,1k*med over 24k innholdssamhandlinger

Instagram

Ved utgangen av 2024 hadde ØMs hovedkonto passerte 3 669 følgere på Instagram.

Antall publiserte innlegg	: 1802, derav 279 innlegg
Antall visninger	: 276,4k*
Anslått rekkevidde	: 128,5k, med 6,2k innholdssamhandlinger

*Visningene er en ny funksjon i Meta, som tilsynelatende telte fra september. Visningene er i så fall tallene fra perioden september - desember 2024.

Oversikt over andre SoMe-plattformer

- Østfoldmuseene (Linkedin) - 145 følgere
- Østfoldmuseene (Youtube) - 410 abonnenter, 205000 visninger (2023) og 226 videoer
- Moss by- og industrimuseum (Facebook) - 23 følgere
- Moss by- og industrimuseum (Instagram) - 898 følgere og 795 innlegg (tot.)

- Borgarsyssel museum (Instagram) - 727 følgere og 213 innlegg (tot.)
- Museumsbutikken (Instagram) - 629 følgere og 182 innlegg (tot.)
- Fredrikstad museum (Instagram) - 496 følgere og 126 innlegg (tot.)
- Kanalmuseet (Instagram) - 205 følgere og 115 innlegg (tot.)
- Sommertvertene (Instagram) - 154 følgere og 174 innlegg (tot.)
- Halden Museum (Instagram) - 93 følgere og 36 innlegg (tot.)
- «Barnesyssel i Østfoldmuseene»-gruppen på Facebook nådde 372 medlemmer

Sponsorer og støttepartnere

Sponsorinntekter i 2024 utgjorde totalt kr 320 000.

Vi samarbeider med sponsorer som støtter våre mål for å styrke synligheten og bygge gode partnerskap. Vi søker midler til utstillinger og større arrangementer for å sikre gjennomføringen av våre aktiviteter. Mye av sponsorarbeidet skjer lokalt på hver arena, noe som styrker båndene til nærmiljøet. Eksempler på slike samarbeid inkluderer utviklingen av den nye utstillingen i Moss, "De som var, vi som er", Pepperkakebyen i Fredrikstad, Sommersyssel på Borgarsyssel, Jul på Borgarsyssel, samt gratis inngang ved ulike arrangementer som Kulturnatt og Hallovenn.

Besøkstall

Antall besøkende 2024: 114740

I 2024 hadde Østfoldmuseene totalt 114 740 besøkende, en nedgang på 15,36 % sammenlignet med 2023, da besøkstallet var 135 570. Nedgangen skyldes hovedsakelig reduserte åpningstider og stengte arenaer. Samtidig var det høye besøkstall i hageanleggene og flere store gratisarrangementer, som Pepperkakebyen i Fredrikstad, noe som resulterte i færre betalende gjester.

Besøksutvikling ved de ulike museene:

- Halden Museum hadde samlet sett en økning fra 2023.
 - Fayegården åpnet i juni og har nå blitt et helårsåpent museum.
 - Fredrikshalds Teater og Rød Herregård hadde begge en økning i besøk.
 - Fredriksten Museum, derimot, opplevde færre besøkende enn året før.
- Folkenborg museum fikk flere besøkende enn budsjettert, i stor grad takket være arrangementer i regi av Eidsberg Historielag.
- Fredrikstad Museum
 - Tøihuset hadde en nedgang fra 2023, da en ny utstilling trakk mange besøkende.
 - Elingaard Herregård hadde lavere besøkstall ettersom museet var stengt i 2024, med unntak av enkelte utleiearrangementer, skolebesøk og omvisninger.
- Kystmuseet Hvaler opplevde også en nedgang, hovedsakelig på grunn av reduserte åpningstider fra juni til august.
- Borgarsyssel Museum hadde færre besøkende enn budsjettet tilsa, noe som kan forklares med kortere åpningstider i skulder- og lavsesongen.
- Moss by- og industrimuseum hadde lavere besøkstall enn forventet, da en ny utstilling ikke trakk det antallet besøkende museet håpet på.

- Haldenvassdragets Kanalmuseum opplevde en økning i besøkstall i 2024. Dette kan forklares med en godt besøkt sommersesong. Ørje generelt opplever en økt interesse som besøksdestinasjon. Soot-spelet trakk mange gratisbesøkende til museet. Det har vært mye fokus på undervisning, og dermed en del pedagogiske gruppebesøk.

Til tross for en nedgang i besøkstall har museene tiltrukket mange gjennom gratisarrangementer og uteområder. Videre utvikling av publikumstilbud og arrangementer kan bidra til økt besøk gjennom hele året.

Årskortsamarbeid

Østfoldmuseene har i samarbeid med MiA-Museene i Akershus, Oslo Museum, Buskerudmuseet og Vestfoldmuseene et felles årskort som gir brukeren 65 unike opplevelser på tvers av museene. Tilbudet gjelder for 2024 ordinær åpningstid. Østfoldmuseene har solgt 66 årskort totalt i 2024, hvorav honnør: 5 stk, student: 1 stk, voksen: 21 stk, familie: 38 stk. Inntrykket er at salget hos samarbeidsmuseene ikke har vært stort. Fra 2025 vil tilbudet og innholdet i årskortet utvikles, og vi håper at vi kan øke salget.

Nytt i 2024 er at det er laget et fysisk årskort med felles design for samarbeidsmuseene. Dette kortet deles ut til brukere som av ulike årsaker ikke kan håndtere digitalt årskort. Det har vært besøkende hos ØM med årskort kjøpt hos et eller flere av samarbeidsmuseene, men tall foreligger ikke da vi ikke har hatt gode rutiner på å registrere besøkende med årskort fra samarbeidsmuseene.

Det ble i 2024 utdelt 54 Museumsvennkort til frivillige og vertskap. Museumsvennkortet gir fri inngang til Østfoldmuseenes arenaer i ordinær åpningstid. I tillegg ble det delt ut 9 stk Museumsvennkort for familie i gave/spons/premie.

Prosjektmidler

ØM mottok til sammen 5,0 mill. kr fra private givere i 2024 og 13,3 mill. kr fra offentlig sektor. I tillegg har ØM fått tildelt offentlige og private midler gjennom samarbeidsprosjekter innen FoU.

Prosjektmidler, private (> 100 000 kr):

Inge Steenslands Stiftelse	Drift og oppgradering Polar Bear-utstilling, Fredrikstad museum	1,4 mill. kr
Sparebank1 Stiftelsen OA	Utstilling <i>De som var, vi som er</i> , Moss by- og industrimuseum	1,1 mill. kr
Sparebankstiftelsen DNB	Nytt liv til Elingaard herregård, Fredrikstad museum	600 000 kr
Sparebankstiftelsen DNB	Tidsmaskinen Tøihuset, Fredrikstad museum	450 000 kr
Sparebankstiftelsen Halden	Rehabilitering av stoler på Fredrikshalds teater, Halden museum	240 000 kr
Sparebankstiftelsen DNB	Utstilling: <i>Markir – en ulv forteller</i> , Haldenvassdragets kanalmuseum	200 000 kr
Norges Museumsforbund	Unge kritikere, ØM	200 000 kr
Nordplus	<i>Historiske teatre i Norden – nettverk</i> , Halden museum	130 000 kr
Stiftelsen Fritt ord	Utstilling: <i>Markir – en ulv forteller</i> , Haldenvassdragets kanalmuseum	100 000 kr

Prosjektmidler, offentlig (> 100 000 kr):

Sarpsborg kommune	Renovering av St. Olavs Vold, Borgarsyssel museum	12,0 mill. kr
Fredrikstad kommune	Innlegen gasslukkeanlegg, Elingaard, delfinansiering	500 000 kr
Riksantikvaren	Middelalderruiner, Borgarsyssel museum	200 000 kr

Museumsbutikker og kafé/kioskdrift

ØM har museumsbutikker ved ti av sine arenaer og kafé/kiosk ved fire av dem. Butikk og kafé/kiosk følger museets åpningstider. I tillegg har ØM en nettbutikk som supplerer de fysiske butikkene. Nettbutikken ble stengt ned i siste halvdel av 2022 av hensyn til kapasitet. En gjenåpning er foreløpig utsatt på ubestemt tid.

Butikkene skal komplementere museumsbesøket, fortrinnsvis med varer som henger sammen med museets tema og utstillinger og som forlenger museumsopplevelsen ved at de besøkende kan ta med minner (ting) og kunnskap (trykte varer) hjem.

Butikkdriften styres med representanter fra alle utsalgene og nettbutikken. Gruppen samarbeider om innkjøp av varer og sørger for felles rutiner, systemer og profilering. I tillegg samarbeider butikkgruppen om utvikling av egedesignede produkter med elementer fra deler av utstillingene og særpreg fra arenaene.

Samarbeidspartnere

ØM er medeier i Borgleden pilegrimssenter, og direktøren for ØM har i 2024 sittet i valgkomiteen. ØM har bidratt til formidling langs leden.

Avdelingsdirektøren ved Halden museum har sittet i en arbeidsgruppe oppnevnt av Halden kommune for å følge opp Gjellestadfunnet og vurdere mulighetene for formidling. Dette har i 2024 handlet om digital formidling av funnet i Fayegården.

ØM er medeier i museenes eget IT-selskap KulturIT, og direktøren møter i eiermøter og på generalforsamling. Stabsdirektøren er valgt til vara i styret, og avdelingsdirektøren i Fredrikstad sitter i valgkomiteen.

ØM samarbeider tett med andre museer i regionen for å søke synergieffekter, økt kunnskap om publikumsutvikling og generell faglig utvikling.

ØM deltar på Visit Østfolds bransjetreff og er del av det svensk-norske Interreg-prosjektet Besøksnæring 2.0, hvor Visit Østfold leder arbeidet på norsk side.

Inkluderende arbeid og mangfold

ØM har tradisjon på å være imøtekommende når det gjelder å tilby praksisplasser og tilrettelegge tiltaksplasser for brukergrupper med ulike behov. I 2024 har ØM hatt to personer med varig tilrettelagt ordning / TULT. ØM er i stadig dialog med Nav og deres samarbeidspartnere. I tillegg har vi hatt fire personer innom i korte perioder i praksisplass/ arbeidsavklaring.

Miljøsertifisering ved Østfoldmuseene

I tråd med Østfoldmuseenes strategi for bærekraftig utvikling har vi i 2024 startet arbeidet med miljøsertifisering gjennom Miljøfyrtårn. Første lokasjon ut er Borgarsyssel, som inkluderer administrasjonen, Borgarsyssel museum, Billedarkivet og Avdeling for bygningsvern og drift.

Sertifiseringsprosessen har gitt oss verdifull innsikt i våre største miljøutfordringer og bidratt til å systematisere arbeidet med energi, transport, avfall, innkjøp og arbeidsmiljø. Kartleggingen og dokumentasjonen vi har gjennomført gir oss et solid grunnlag for å iverksette effektive tiltak og måle fremgang over tid.

Gjennom dette arbeidet tar Østfoldmuseene et viktig steg mot en mer bærekraftig drift og en grønnere fremtid.

PROSJEKTFOTO
FOTO: PROSTOCK-STUDIO/ENVATO

10. ORGANISASJONEN

Stiftelsen Østfoldmuseene

Østfoldmuseene (ØM) ble stiftet 8. desember 2009 med etableringsstart 1. januar 2010. Stiftelsen er stiftet av Østfold fylkeskommune, Moss kommune, Stiftelsen Fredrikstad museum, Stiftelsen Halden historiske Samlinger, Stiftelsen Borgarsyssel Museum, Stiftelsen Folkenborg museum, Stiftelsen Haldenvassdragets Kanalmuseum (nå Ørje Brug) og Hvaler kulturvernforening.

ØM driver Borgarsyssel museum, Fredrikstad museum, Moss by- og industrimuseum, Halden museum, Haldenvassdragets Kanalmuseum og Kystmuseet Hvaler. Viken fylkeskommune har fra 2022 overført eierskap til Østfold fylkes billedsamling til ØM. 31. desember 2024 gikk Stiftelsen Folkenborg museum ut av ØM.

Stiftelsens styre 2024

Styret er stiftelsens øverste organ. Styremedlemmer i 2024 har vært følgende:

1. Wenche Olsen, styreleder
2. Gunnel Edfeldt, nestleder
3. Inger Jaavall
4. Jonas Quale, styremedlem
6. Rolf Utgård, styremedlem
7. Morten Aabø, ansattes repr.
8. Hege Steen Langvik, ansattes repr.

Vararepresentanter: Reidar Magnus Stang, Michael Rummelhoff, Bjørn Jansen, Sigmund Karlsen, Line Kjøberg, Juliane Derry (ansatt) og Fredrik Wilhelmsen (ansatt).

Forvaltningen av stiftelsen hører under styret. Styret har sørget for at stiftelsens formål er ivaretatt. Styret har vedtatt årlig handlingsplan og budsjett for den samlede virksomheten og påsett at regnskap og formuesforvaltning er ivaretatt på en betryggende måte. Styret har fulgt opp budsjettet, herunder kontrollert stiftelsens likviditet, finansieringsforhold, investeringer og særlige risikoer. Styret har gjennomgått virksomhetens perioderegnskaper i løpet av regnskapsåret og vurdert avvik fra budsjettet samt vurdert behovet for budsjettkorreksjoner / korrektive tiltak. Styret har godkjent årsberetning og regnskap.

Styrets arbeid i 2024

Styret har avholdt fem møter, hvorav ett møte ble gjennomført digitalt. Styret har behandlet 29 saker og fått en rekke saker til orientering. I tillegg til ovennevnte faste oppgaver har styrets arbeid i 2024 vært konsentrert om utfordringer knyttet til kutt i kommunale driftsmidler, behov for justering av vedtekter og nødvendig revidering av forvaltningsavtaler med stifterne. Styret i ØM har vært dypt involvert i forhandlingene og avklaringene knyttet til å finne en varig og bærekraftig løsning for Folkenborg museum. Styret engasjerer seg i strategisk arbeid og oppfølging av større arena- og stedsutviklingsprosjekter, samt museets evne til å tiltrekke seg prosjektmidler til utvikling.

Eierforum

Det er etablert et Eierforum for stiftelsen ØM. Eierforum er et kontaktorgan for stifterne. Det består av to representanter fra hver av stifterne, til sammen 16 medlemmer. Ved siden av å uttale seg til budsjett og handlingsplaner er eierforumet styrets valgkomite. De velger ØMs styre, fastsetter styrets godtgjørelse og velger revisor.

Eierforum har i 2024 bestått av følgende:

Sissel Rundblad	(Østfold fylkeskommune)
Arnstein Koch-Engbretsen	(Østfold fylkeskommune)
Åsmund Hanevik	(Halden historiske Samlinger)
Petter Anker Rasch	(Halden historiske Samlinger)
Ingar Diskerud	(Folkenborg museum)
Are Høidal	(Folkenborg museum)
Reni Braarud	(Haldenvassdragets Kanalmuseum)
Alf Rune Syversen	(Haldenvassdragets Kanalmuseum)
Carl-Einar Kure	(Borgarsyssel Museum)
Thomas Winther	(Borgarsyssel Museum)
Arnt Martin Brynhildsen	(Hvaler Kulturvernforening)
Gunn Hedberg	(Hvaler Kulturvernforening)
Anders Mogens Gjermundsen	(Fredrikstad Museum)
Eivind Andre Leister	(Fredrikstad Museum)
Zhuo Ann Rye	(Moss by- og industrimuseum)
Audun Haglo	(Moss by- og industrimuseum)

Administrasjon

Hege Hauge Tofte har vært direktør for ØM siden mai 2018. Hennes ledergruppe har i 2024 bestått av fire avdelingsdirektører med arenaansvar og fire fagdirektører: direktør for samlinger, stabsdirektør, direktør for FoU og direktør for bygningsvern og drift.

Borgarsyssel Museum ble ledet av Birgitte Espeland fram til september. Bjørg Holsvik overtok ansvaret for Borgarsyssel Museum 1. oktober 2024. Folkenborg museum og Moss by- og industrimuseum ble ledet av Bård Alsvik. Fredrikstad museum og Kystmuseet Hvaler ble ledet av Gaute Jacobsen. Halden museum og Haldenvassdragets Kanalmuseum ble ledet av Åshild Andrea Brekke.

Avdeling for samling ble ledet av Siri Eriksen Gjems. Torunn Gudesen har vært stabsdirektør med ansvar for fellestjenestene i administrasjonen. Marianne Løken har i tillegg ledet arbeidet med Forskning og utvikling (FoU), mens Morten Bjerknæs har ledet Bygningsvern og drift.

Ledergruppa

Ledergruppa har hatt faste møtedager hver torsdag. Torsdag annenhver uke avholdes et formelt Ledergruppemøte med innmeldte og forberedte saker. Disse møtene referatføres, og referatene publiseres på museets intranettside for alle ansatte. I etterkant av disse møtene avholdes et digitalt allmøte hvor alle ansatte får informasjon om beslutninger og prioriteringer direkte fra direktør. Annenhver torsdag møtes ledergruppa til mindre formell samhandling og gruppemøter.

Ledergruppa har behandlet 191 saker i 2024, og tett samhandling i Ledergruppa er avgjørende for å få en stor komplisert organisasjon til å fungere, evne å prioritere riktig og sørge for felles retning.

Direktør har i tillegg til museumskonferansen i Bodø (se avsnitt Immateriell kulturarv) bidratt med innlegg om museumsledelse på seminar i regi av seksjon for ledelse i Norges museumsforbund i Bergen, samt holdt innlegg for Hovedutvalget for folkehelse, kultur og mangfold i Østfold fylkeskommune. Ledergruppa har bidratt til *Regional planlegging for bedre livskvalitet i Østfold* i et medvirkningsmøte i arbeidet med regional plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd i regi av Østfold fylkeskommune.

Ledergruppa har også vært vertskap for kollegaer fra Buskerudmuseet og Romsdalsmuseet. I 2024 fikk vi dessuten besøk fra Kulturvernutvalget i Kulturrådet og Kultur i forbindelse med en turne for å knytte kontakter til lag og foreninger i Østfold. Ledergruppa tok også imot Kultur- og likestillingsdepartementet i forbindelse med arbeidet for å sikre ny avtale om driften ved Folkenborg museum.

Møteplasser for ansatte

I 2024 gjennomførte ØM en felles studietur for alle ansatte til Stockholm. Turen hadde bred oppslutning og ga ansatte anledning til faglig påfyll, tverrgående samhandling og sosialt samvær.

Faglig utveksling og kjennskap til bredden av kompetanse internt i ØM er viktig for å oppnå faglige synergier. I 2024 innførte vi en ny tradisjon med digitale lunsjforedrag som ble svært populære.

I tillegg til digitale informasjonsmøter i etterkant av ledergruppemøtene er det viktig med fysiske allmøter. I 2024 rakk vi å gjennomføre to allmøter – et om styringsrett og medarbeiderskap, medvirkning og ledelse med bistand fra vår arbeidsgiverorganisasjon VIRKE og et om IT-sikkerhet med bistand fra KulturIT.

I 2024 har vi økt frekvens og innholdsproduksjon på våre intranettsider Din Side, samlet alt av oppdaterte sentrale dokumenter lett tilgjengelig og oppdatert våre rutiner for introduksjon av nyansatte.

I 2024 inviterte direktøren seg til alle avdelinger for å ha en tett dialog med ansatte om rammer, mandat og behovet for å se ressursene våre samlet. Det har dessuten vært gjennomført innspillsrunder i alle faggrupper knyttet til prosessen med nytt fagplanverk i ØM.

I desember ble det gjennomført avdelingsvise julelunsjer, og bygningsvern og drift arrangerte juleverksted for ansatte på verkstedet i Sarpsborg.

VEDLEGG

PUBLIKASJONER

Fagfellevurderte artikler

Ekman, M. (2024). Curiosities in the Far North: Collecting networks in Norway, 1600-1730. *Journal of the History of Collections*, 36(2), 211-228.

Ekman, M. (2024). Vern uten verdier. Rever, brikolører og den sirkulære arkitekturens minnemaskineri. I *Fortidsminneforeningens årbok 2024*, 95-118.

Vitenskapelige artikler under fagfellevurdering per 31.12.2024

Ekman, M. og Nævdal D. (under fagfellevurdering). Jens Bjelkes kunnskaper om skog.

Bærekraftstenkning på 1600-tallet i *FLYT: Bærekraft på museum*, red. Knut Fagerås et. al. Museumsforlaget.

Ellefsen, I.A. (under fagfellevurdering). «Husbond» fru Dorthe Juel. En adelkvinnes autoritetsroller ved inngangen til 1600-tallet. *Tidsskrift for kulturforskning*.

Holsvik, B. (under fagfellevurdering). Husmorskift ved Helly J. Hansen A/S 1951-1970, i *Løst og fast arbeid i et historisk perspektiv*. Universitetsforlaget.

Olsen, T. og Løken, M. (under fagfellevurdering). Mangfoldskompetanse som tilnærming til museenes arbeid med sosial og kulturell bærekraft i *FLYT: Bærekraft på museum*, red. Knut Fagerås et. al. Museumsforlaget.

Fagartikler og populærvitenskapelige artikler

Andersson, B. og Løken, M. (2024). Oppdagelsen av en glemt koffert. *Museum* 3/2024, s. 56-57.

Sandstrøm, K. og Korsvik, T. R. (2024). Akveline Olsen – en svensk stenhoggerkvinne på Hvaler. *Kvinnehistorie.no*

Sandstrøm, K. (2024). Henry A. Larsen – en polarhelt fra Hvaler. *Digitalt Museum*.

Vitenskapelige konferansebidrag og faglige foredrag

Andersson, B. (2024). «Kjønn på museum – hvordan får vi det til?». Deltakerpanel. *Avslutningskonferanse, Kjønnets verdi i et museumshierarki, Oslo*. 14.11.24

Derry, J. (2024). Den fektende damen. *Avslutningskonferanse, Kjønnets verdi i et museumshierarki*. Oslo. 14.11.24.

Ekman, M. (2024). Ordning og nettverk. Forutsetninger for museumsforskning i Norden på 1600-tallet. *Museenes forskerkonferanse*. Maritimt museum, Bergen/Fagseksjon for forskning, NMF. 23.10.24.

Fagerås, K. og Nævdal, D. (2024). Bærekraft på museum. *Forskerforbundets bærekraftsseminar*. Sted: Bristol, Oslo. 05.12.24.

Løken, M. og Skåden, K. (2024). Matens magi – som markering og markør. Fest og høytid. *Et nytt blikk på markering, ritual, festival, feiring, sammenkomst og avskjed / Norsk Folkemuseum, Oslo*. 24.-26.01.24.

Løken, M., Wilhelmsen, F.A. og Castberg Tresselt, E. (2024). Kunnskaping og aktiv samhandling i museene. *Sluttkonferanse pARTiciPED arr. Av Høgskolen i Østfold*. Sted: Kulturtanken, Oslo. 30.05.24.

Løken, M. (2024). Korn: Stolte tradisjoner og nye impulser. Innledningsforedrag. *FoodLessons sluttseminar, Fredrikshald Teater*. 06.09.24.

Løken, M. (2024). Museum + UH = Sant. Deltaker i panelsamtale. *Museumsmøtet i Bodø*. 23.04.24.

Løken, M. (2024). Folkeforskning i kulturhistoriske museer. *Miniwebinar om folkeforskning i humaniora og samfunnsvitenskap SAMMEN FF*. 10.12.24.

Løken, M. (2024). Kultur på resept – museene som helsefremmende arenaer. Foredrag og panelsamtale. *Forskingsdagene 2024*. Fredrikstad Litteraturhus. 24.09.24.

Sandstrøm, K. (2024). Jernkvinner. *Lunsjforedrag Østfoldmuseene, Teams*. 19.11.24.

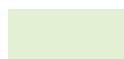
Spangen, M., Løken, M. og Wang, T. (2024). Folkeforskning som satsningsområde i de kulturhistoriske museene. *Museenes forskerkonferanse 2024*. Maritimt museum, Bergen/Fagseksjon for forskning, NMF. 22.10.24.

ARRANGEMENTER 2024

Februar

Avlyst

Gjennomført

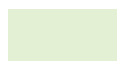
Eksternt arrangement

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
8. FEBRUAR	Torsdag kveld på museet: Foredrag om Slepebåttaksjonen	Fredrikstad museum
9. FEBRUAR	Fredagsmatiné: Milorg Distrikt 11 i Østfold	Borgarsyssel Museum
8. FEBRUAR	Polar Bear-dagen 2024	Fredrikstad museum
14. FEBRUAR	"Babysyssel" - Et Kulturtilbud for Foreldre i Barselpermisjon!	Borgarsyssel Museum
15. FEBRUAR	Torsdag kveld på museet: Tor Ulsnæs	Fredrikstad museum
11.-12. FEBRUAR	Vinterferie på Fredrikstad museum	Fredrikstad museum
17.-25. FEBRUAR	Vinterferie på Borgarsyssel Museum (Sørnes 2.0)	Borgarsyssel Museum
29. FEBRUAR	Torsdag kveld på museet: Omvisning i utstillingen «Østfold i krig 1939-45: Operasjon Polar Bear»	Fredrikstad museum
29. FEBRUAR	Gjellestad - mer enn et skipsfunn?	Borgarsyssel Museum
29. FEBRUAR	"Babysyssel" - Et Kulturtilbud for Foreldre i Barselpermisjon!	Borgarsyssel Museum

Mars

Avlyst

Gjennomført

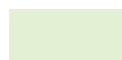
Eksternt arrangement

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
7. MARS	Torsdag kveld på museet: «Østfold i krig 1939-45: Operasjon Polar Bear»	Fredrikstad museum
12. MARS	"Babysysse!" - Et Kulturtilbud for Foreldre i Barselpermisjon!	Borgarsyssel Museum
14. MARS	Torsdag kveld på museet: John S. Jamtli: Andre verdenskrig i tegneserier	Fredrikstad museum
15. MARS	Fredagsmatiné: Hvorfor jeg aldri likte meg på skolen	Borgarsyssel Museum
21. MARS	Torsdag kveld på museet: Nazistenes forestillinger om «rasekrig» før og under andre verdenskrig	Fredrikstad museum
24. MARS	Pysanka - Ukrainske påskeegg	Borgarsyssel Museum
23. - 24. MARS	Påske på Rød Herregård 2024	Halden museum - Rød Herregård
26. - 28. MARS	Påskeåpent på Kanalmuseet	Haldenvassdragets Kanalmuseum
30. MARS	Mystiske gjenstander i friluftsmuseet	Borgarsyssel Museum
23. - 31. MARS	Påske på Fredrikstad museum 2024	Fredrikstad museum
28. - 31. MARS	Påske på Borgarsyssel Museum	Borgarsyssel Museum
31. MARS	De "glemte" - barneomvisning	Borgarsyssel Museum

April

Avlyst

Gjennomført

Eksternt arrangement

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
2. APRIL	"Babysysse!" - Et Kulturtilbud for Foreldre i Barselpermisjon!	Borgarsyssel Museum
4. APRIL	Torsdag kveld på museet: Petter Ringen Johannessen om krigsseilere fra Fredrikstad	Fredrikstad museum
9. APRIL	Skipsgraven på Gjellestad - en fremtredende gravplass og dens omgivelser	Halden museum - Fayegården
11. APRIL	Torsdag kveld på museet: Spesialomvisning om da krigen kom til Østfold i april 1940	Fredrikstad museum
17. APRIL	Industriarkitektur - et historisk foredrag	Halden museum - Fayegården
18. APRIL	Torsdag kveld på museet: Vandring på Kongsten fort	Fredrikstad museum
20. APRIL	Turist i egen by	Borgarsyssel Museum
25. APRIL	Torsdag kveld på museet: Trond Svandal: Fredrikstad i skyggen av Napoleon	Fredrikstad museum
26. APRIL	Fredagsmatiné: Allierte bombetokt over Norge under krigen.	Fredrikstad museum

Mai

Avlyst
 Gjennomført
 Eksternt arrangement

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
2. MAI	Torsdag kveld på museet: Omvisning i utstillingen «Østfold i krig 1939-45: Operasjon Polar Bear»	Fredrikstad museum
4. MAI	Turist i egen by: Moss. Musejakt i museet	Moss by- og industrimuseum
4. - 5. MAI	Lokalturistenes dag på Kanalmuseet	Haldenvassdragets Kanalmuseum
7. MAI	● Workshop: Lær å lage blomsteroppsats!	Halden museum - Rød Herregård
8. MAI	Frigjøringsdagen	Fredrikstad museum
22. MAI	Hagedugnad på Rød Herregård	Halden museum - Rød Herregård
23. MAI	Torsdag kveld på museet: Enhjørninger og andre mirakler. Kunnskap og rariteter i kretsen omkring Elingaard	Fredrikstad museum
25. MAI - 17. AUGUST	Lørdag i slusene	Haldenvassdragets Kanalmuseum
30. MAI	Jonas Bals: «Våre kamper - for demokrati, mot fascisme.»	Fredrikstad museum
27. MAI-16. JUN	Lyden av arbeiderhistorie.	Borgarsyssel Museum

Juni

Avlyst
 Gjennomført
 Eksternt arrangement

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
2. JUNI	● Onsøy bygdedag 2024	Elingaars Herregård
8. JUNI	Åpning av Halden Museum - Fayegården	Halden museum - Fayegården
8. JUNI	Bygdedagen på Kystmuseet	Kystmuseet Hvaler
9. JUNI	Smaalens 2024	Borgarsyssel Museum
15. JUNI - 29. SEPTEMBER	Forlatte hus - en fotoutstilling	Borgarsyssel Museum
22. JUNI	Utstillingsåpning: Moderne Moss	Moss by- og industrimuseum
25. JUNI - 18. AUGUST	Sommersyssel	Borgarsyssel Museum
28. JUNI - 11. AUGUST	Sommerutstilling i Galleri Rød	Halden museum - Rød Herregård

Sommeråpne arenaer: Kystmuseet Hvaler, Fredrikstad Museum - Tøihuset, Haldenvassdragets Kanalmuseum, Borgarsyssel Museum, Moss by- og Industrimuseum, Halden museum - Rød Herregård, Halden museum - Fayegården, Halden Museum - Fredriksten museum

Juli

Avlyst
 Gjennomført
 Eksternt arrangement

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
8. JULI - 5. AUGUST	Historisk omvisning på Fredrikshalds Teater	Halden museum - Fredrikshalds Teater
9. - 14. JULI	Vandreteater - Folk og røvere i Kardemommeby	Borgarsyssel Museum
20. JULI	Konsert i gresset - Trygve Skaug i Ruinparken	Borgarsyssel Museum
21. JULI	Spesialvisning av Janken - den fektende damen	Halden Museum - Fayegården
25. JULI	Pilegrimsvandring - 1000 årsstien	Borgarsyssel Museum
29. JULI	Olsokmesse i St. Nikolas kirkeruin	Borgarsyssel Museum

Sommeråpne arenaer: Kystmuseet Hvaler, Fredrikstad Museum - Tøihuset, Haldenvassdragets Kanalmuseum, Borgarsyssel Museum, Moss by- og Industrimuseum, Halden museum - Rød Herregård, Halden museum - Fayegården, Halden Museum - Fredriksten museum. (Åpningstider varierer)

August

Avlyst
 Gjennomført
 Eksternt arrangement

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
17. - 18. AUGUST	Krepsedagene	Haldenvassdragets Kanalmuseum
17. AUGUST	Sluselekene	Haldenvassdragets Kanalmuseum
25. AUGUST	Barnas dag	Borgarsyssel Museum

September

Avlyst

Gjennomført

Eksternt arrangement

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
1. SEPTEMBER	Neverkurs for barn	Borgarsyssel Museum
4. SEPTEMBER	Jernbanetomta - hva nå?	Halden museum - Fayegården
5. SEPTEMBER	Torsdag kveld på museet: Vandring på Kongsten fort	Fredrikstad museum
6. SEPTEMBER	Omvisning i utstilling	Moss by- og industrimuseum
12. SEPTEMBER	Torsdag kveld på museet: «Religion og arkitektur i Fredrikstad.»	Fredrikstad museum
13. SEPTEMBER	Utstillingsåpning: "Gjellestad, fortidens nye hemmeligheter". Avduking av Fiskeørn	Halden Museum - Fayegården
13. SEPTEMBER	Foredrag: Da syndefloden kom til Tistedalen	Halden Museum - Fayegården
13. SEPTEMBER	Kulturnatt 2024	Halden Museum - Fayegården
13. SEPTEMBER	Kulturnatt 2024	Fredrikstad museum
14. SEPTEMBER	 Ingaleden	Folkenborg Museum
14. - 15. SEPTEMBER	Høstmarked	Halden museum - Rød Herregård
18. SEPTEMBER	Haldenhistorier - Tilbake til Gutteskolen	Halden museum - Fayegården
19. SEPTEMBER	Torsdag kveld på museet: Østfold i krig 1939-45. Operasjon Polar Bear	Fredrikstad Museum
20. SEPTEMBER	 Potetfestival	Folkenborg Museum
21. SEPTEMBER	Barnas dag	Moss by- og industrimuseum
22. SEPTEMBER	Barnas søndag: Det var en gang et småtroll!	Halden Museum - Fredrikshald teater
22. SEPTEMBER	 Klassisk konsert: An Episode From The War	Haldem museum - Rød Herregård
26. SEPTEMBER	Torsdag kveld på museet: «En by i endring - sett gjennom Stangebyesamlingen»	Fredrikstad Museum
28. SEPTEMBER	Halden Strikkefestival 2024	Halden museum - Fayegården
29. SEPTEMBER - 15. DESEMBER	Arkeolog for en dag	Halden museum - Fayegården

Høståpne arenaer: Fredrikstad Museum - Tøihuset, Haldenvassdragets Kanalmuseum, Moss by- og Industrimuseum, Borgarsyssel Museum, Halden museum - Fayegården. (Åpningstider varierer)

Oktober

Avlyst

Gjennomført

Eksternt arrangement

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
3. OKTOBER	Mosse mesterskapet i Samlebåndsduellen	Moss by- og industrimuseum
3. OKTOBER	Temakveld - informasjonssøk på nett	Halden museum - Fayegården
5. - 6. OKTOBER	Museumsarbeid i praksis: Husmannsplasser under Sanne og Soli sagbruk	Borgarsyssel Museum
6. OKTOBER	Arkeolog for en dag	Halden museum - Fayegården
9. OKTOBER	Haldenhistorier - Treforedling, en hjørnesteinsnæring i Haldens historie	Halden museum - Fayegården
10. OKTOBER	Torsdag kveld på museet: Gaute Jacobsen foredrag/omvisning	Fredrikstad museum
12. OKTOBER	Det industrielle eventyret - Historieseminar 2024	Halden museum - Fredrikshalds Teater
12. OKTOBER	Agent-dagen 2024	Fredrikstad museum
13. OKTOBER	Nålebindingskurs	Borgarsyssel Museum
17. OKTOBER	Torsdag kveld på museet: Omvisning i utstillingen	Fredrikstad museum
18. OKTOBER	Fredagsmatiné: Sarpsborg og idretten - idrettslige høydepunkter	Borgarsyssel Museum
23. OKTOBER	Med løs jakke gjennom Weld: Natural Tools	Moss by- og industrimuseum
24. OKTOBER	Operasjon Freshman og kampen om tungtvannet	Fredrikstad museum
26. OKTOBER	 Pianokonsert og diktlesning m/Juni Dahr og Håkon Austbø - "Berus dere"	Halden museum - Rød Herregård
27. OKTOBER	Barnas søndag: Kokken Tor	Halden museum - Fredrikshalds Teater
31. OKTOBER	Norge under okkupasjonen	Fredrikstad museum

November

 Avlyst

 Gjennomført

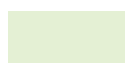
 Eksternt arrangement

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
2. NOVEMBER	Skygger fra fortiden	Fredrikstad Museum
6. NOVEMBER	Haldenhistorier - Kvinnehistorier fra fabrikkene	Halden museum -Fayegården
7. NOVEMBER	Fredrikstad festnings kommandanter.	Fredrikstad museum
9. NOVEMBER	Sivilsamfunnet under andre verdenskrig	Fredrikstad museum
10. NOVEMBER	Juleverksted	Borgarsyssel Museum
12. NOVEMBER	Tirsdagslunsj i Museumskafeen: Gamle Brekke sluser	Halden museum -Fayegården
13. NOVEMBER	Haldenhistorier - Bildesign før og nå	Halden museum -Fayegården
14. NOVEMBER	Spesialomvisning i Polar Bear	Fredrikstad museum
15. NOVEMBER	Fredagsmatiné: Arne Meidell og Borregaard Åpent på Fredriksten Museum	Borgarsyssel Museum
16. NOVEMBER	Slepebåtaksjonen - agenter og lokale mot-standshelter	Fredrikstad museum
16. - 17. NOVEMBER	Lag din egen julestjerne i never	Borgarsyssel Museum
20. NOVEMBER	Hva skjer i hagen på Rød Herregård?	Halden museum - Fayegården
21. NOVEMBER	Andre verdenskrig i norsk film	Fredrikstad museum
21. NOVEMBER	Museenes digitale skattkammer	Fredrikstad museum
22. OG 29. NOVEMBER	Omvisning i utstillingen	Moss by- og industrimuseum
23. - 24. NOVEMBER	Julemarked Fredriksten Museum og museumsbutikk	Halden museum - Fredriksten
26. NOVEMBER	Lunsjprat: Østfoldsfotografers portretter av tyske soldater	Halden museum - Fayegården
28. NOVEMBER	Nr. 24 Gunnar «Kjakan» Sønsteby Omvisning i utstillingen	Fredrikstad museum
22., 23., 24., 27., 29., OG 30. NOVEMBER	 Julesekskapet-	Halden museum - Fredrikshalds teater
29. NOVEMBER - 15. DESEMBER	Hot Spot Palestina	Fredrikstad museum
23. NOVEMBER - 15. DESEMBER	Pepperkakabyen i Fredrikstad	Fredrikstad museum
30. NOVEMBER - 1. DESEMBER	Julemarked i Sarpsborg	Borgarsyssel Museum
30. NOVEMBER - 1. DESEMBER	Juleåpent på Kanalmuseet	Haldenvassdragets Kanalmuseum

Desember

Avlyst

Gjennomført

Eksternt arrangement

DATO	TITTEL PÅ ARRANGEMENT	STED
1. DESEMBER	 Jul på Folkenborg	Folkenborg museum
4. DESEMBER	Haldenhistorier - Arbeidermiljø under det industrielle gjennombruddet	Halden museum - Fayegården
7. DESEMBER	Nissejakt i museet	Moss by- og industrimuseum
7. DESEMBER	Jul på Kystmuseet	Kystmuseet Hvaler
8. OG 15. DESEMBER	Historisk julevandring: Fra Vikingenes vinter til dagens juletre	Borgarsyssel Museum

BESØKSTALL 2024

Besøksstatistikk ØM	Virkelig 2024	Budsjett 2024	Virkelig 2023	Virkelig 2022
Borgarsyssel Museum	13878	12000	13329	13547
Fredrikstad museum	38421	44466	60920	49558
Folkenborg museum	1466	780	505	1762
Halden museum	52499	53700	47176	46259
Kanalmuseet	4139	3800	3661	3405
Kystmuseet Hvaler	740	650	898	1232
Moss by- og industrimuseum	2740	2500	2268	2776
Trollull fellesmagasin	197	85	112	0
Eidet lenser (utgått)			283	2729
Billedarkivet	13	15	20	0
Totalt	114093	117996	129172	121268

SAMLINGSARBEIDET I TALL 2024

Materialtype	Tilvekst til samlingene 2024	Totalt i samlingene pr 31.12.24
Gjenstand	15	111383
Kunsthistorisk gjenstand	1	3045
Foto	3222	1674580
Båter	0	47
Arkiv	68,2 hyllemeter (hm) fordelt på 11 inntak	2849,2 hm fordelt på 1193 arkiver

Materialtype	Avhending 2024
Gjenstand	115
Foto	0
Arkiv	0

Materialtype	Tilvekst i Primus 2024	Totalt i Primus pr 31.12.2024
Gjenstand	1093	54 968
Kunsthistorisk gjenstand	2	3044
Foto	2909	81 916

Materialtype	Registrerte arkiver i ASTA 2024	Totalt antall registrerte arkiver i ASTA pr. 31.12.2024
Arkiv	89	583

Materialtype	Publisert på DiMu 2024	Totalt i DiMu pr 31.12.2024
Gjenstand	1590	16 685
Kunsthistorisk gjenstand	245	256
Foto	1993	29 241

Materialtype	Tilvekst av publiserte arkiver i Arkivportalen 2024	Totalt antall publiserte arkiver i Arkivportalen pr 31.12.2024
Arkiv	119	236

Antall henvendelser til samlingsavdelingen i 2024 (inkl. Billedarkivet)	Antall arkivbesøk i 2024
677 henvendelser, hvorav 521 ble ferdigbehandlet inneværende år	117 fysiske, samt 50 besvart per e-post eller telefon

UTFØRTE ARBEIDER 2024, BYGNINGSVERN OG DRIFT

Jobbnr.	Avdeling	Arena	Jobb
2024-0001	Moss by- og industrimuseum	Utstillingsarena	Bistått med å bygge utstilling
2024-0003	Borgarsyssel Museum	Kapellet	Div. overflater med malingsflassing innvendig er børstet og flekket over. Rust på hengsler på dør er malt. Vannskade over modell i våpenhus er utbedret
2024-0004	Folkenborg	Laugsletsaga	Takrenner er råtne, er tatt ned
2024-0005	Kulissemagasinet		Skiftet ut deler av takkonstruksjon pga. insektsangrep. I hovedsak hanebjelker.
2024-0006	Rød herregård	Herrgårdskafeen	Vond lukt. Mistanke om rottekadaver i konstruksjonen. Åpnet innvendig vegg. Intet kadaver funnet
2023-0001	Alle	Alle	Bygningsteknisk tilstandskartlegging
2024-0007	Borgarsyssel Museum	Ferjestan	Lagt dampsperre i krypkjeller
2024-0008	Borgarsyssel Museum	Olavs hall	Hengt opp Sørnes-teleskop
2024-0010	Fredrikstad museum	Elingaard herregård	Terskel på hovedinngangsdør er løs og sprukken, reparert.
2024-0011	Fredrikstad museum	Elingaard herregård	Skiftet sprukne glass
2024-0013	Fredrikstad museum	Elingaard herregård	Malt og kittet om de fleste vinduene i leilighet
2024-0014	Fredrikstad museum	Elingaard herregård	Reparert vannbord ved takrennedløp på hjørnet av østfløyen
2024-0017	Borgarsyssel Museum	Hagedam	Reparert lekkasje i dammen
2024-0018	Fredrikstad museum	Elingaard herregård	Limt på plass trinn i trapp på stabburet og hovedinngangen til hovedhuset
2024-0019	Fredrikstad museum	Elingaard herregård	Rekkverk på trappen til hovedinngangen har løsnet pga. rust. Laget nye fester og montert.
2024-0021	Halden museum	Rød herregård	Fraktet og montert og demontert og fraktet tilbake salgsboder til Høstmarkedet. De står på Borgarsyssel.
2024-0022	Fredrikstad museum	Kystmuseet	Isolert og laget skap rundt branntavle i låven.
2024-0024	Borgarsyssel Museum		Bistått i forbindelse med julemarked
2024-0025	Fredrikstad museum	Tøihuset	Bistått i forbindelse med pepperkakeby
2024-0027	Kystmuseet Hvaler	Låve og hovedhus	Festet løs takstein
2024-0028	Rød Herregård	Dør ut til altan i 2. etasje	Montert ull-list på innerdøren (varedør) slik at ikke varm fuktig luft innenfra trekker mellom dørene og skaper kondens.
	Rød Herregård	Gartnerbolig	Lagt om taket på siden mot sør

SPONSORER OG STØTTEPARTNERE 2024

Fredrikstad museum, utstillingen *Polar Bear*:

- Inge Steenslands Stiftelse

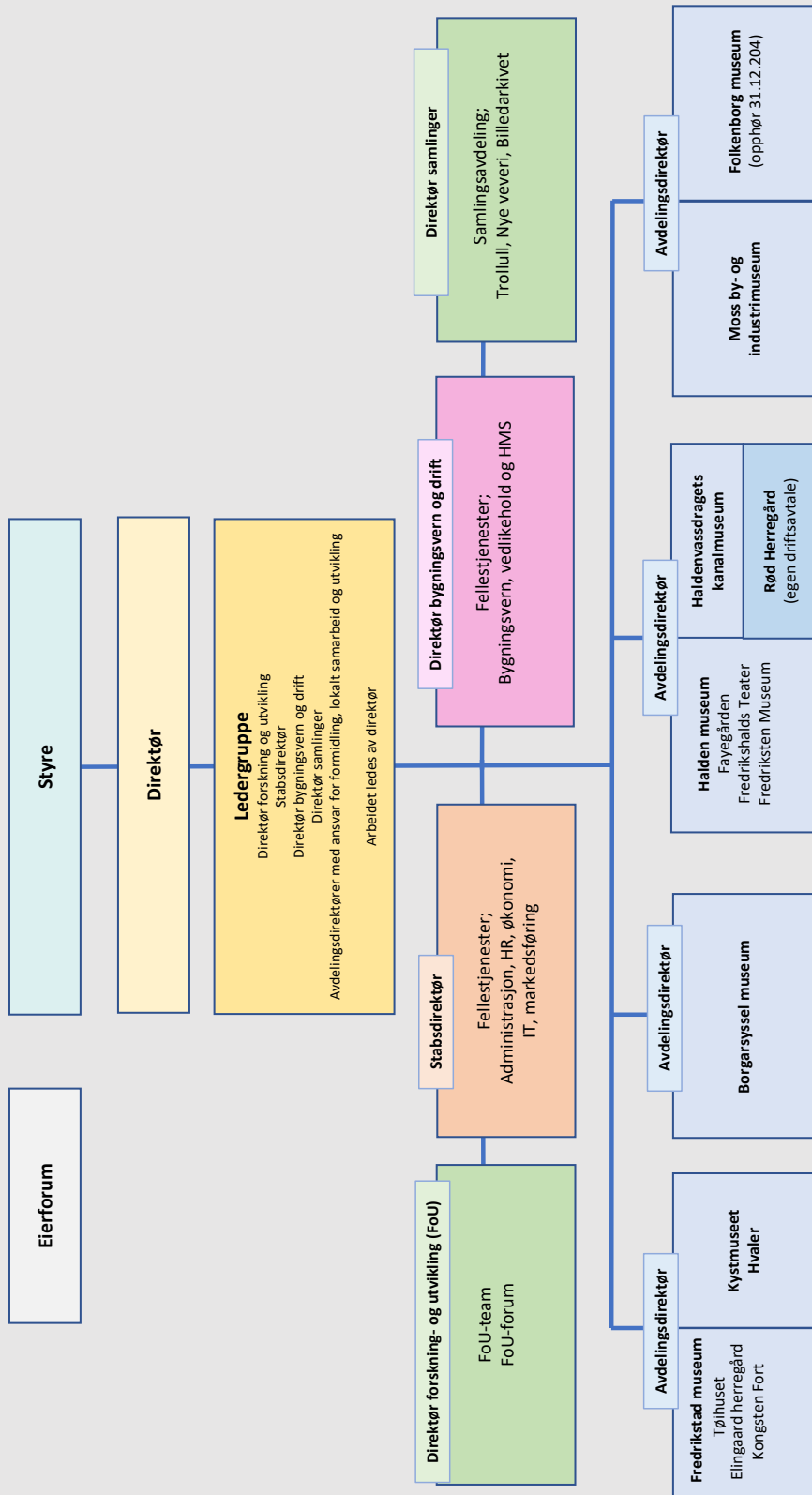
Moss by- og industrimuseum, utstillingen *De som var, vi som er*:

- Kvernhuset AS
- Breiangen AS
- MHTech AS

ORGANISASJONSKART

Organisasjonskart Østfoldmuseene

REGNSKAP 2024

Årsberetning

Årsregnskap

-Resultatregnskap

-Balanse

-Kontaktstrømoppstilling

-Noter

Revisjonsberetning

Årsberetning 2024

Virksomhetens art og hvordan den drives

Østfoldmuseene ble stiftet 08.12.2009 og er et konsolidert museum for Borgarsyssel Museum, Fredrikstad Museum, Folkenborg museum, Halden historiske Samlinger, Haldenvassdragets Kanalmuseum, Kystmuseet Hvaler, Moss by- og industrimuseum og Museumstjenesten/Østfold fylkes billedarkiv. Forvaltningsavtale mellom Stiftelsen Folkenborg Museum og Østfoldmuseene er reforhandlet og opphører pr. 31.12.2024. Fra 1.1.2025 er dermed Folkenborg Museum ikke lenger en del av det konsoliderte museet.

Østfoldmuseene er en stiftelse og er registrert i Foretaksregisteret i Brønnøysund med organisasjonsnummer 994 963 910 og forretningsadresse Gamlebygata 8, Sarpsborg. Østfoldmuseene er i tillegg registrert med underenheter i Mysen, Ørje, Halden, Fredrikstad, Hvaler og Moss.

Østfoldmuseene revideres av BDO AS.

Østfoldmuseene har følgende formål:

Østfoldmuseenes primære oppgave er å virke som en drifts-, plan og utviklingsorganisasjon for de forannevnte museer. Østfoldmuseene skal utvikle en sterk og allsidig faginstitusjon som ut fra en samlet plan skal samordne innsamling, dokumentasjon, forskning og formidling av kultur- og naturhistorie i Østfold. Stiftelsen skal arbeide i overensstemmelse med ICOM's museumsetiske regelverk.

Østfoldmuseene skal legge til rette for frivillig deltakelse i det museale arbeidet, og fremme samarbeid mellom frivillige krefter og museets medarbeidere. Østfoldmuseene skal arbeide for at museene i Østfold får et godt faglig og vitenskapelig fundament og gode bevaringsforhold for samlingene. Samlingene skal være tilrettelagt slik at et bredt publikum er sikret adgang. Østfoldmuseene skal yte faglig bistand til og videreutvikle samarbeidet med de mindre museene i Østfold som ikke er en del av stiftelsen.

Østfoldmuseene skal bidra til å delta i utvikling av nasjonale og internasjonale museumsnettverk.

Redegjørelse for årsregnskapet

Regnskapet for 2024 viser et overskudd på kr 1 052 144. Overskuddet foreslås overført til annen egenkapital. Etter føring av årets overskudd, er stiftelsens egenkapital nå kr 56 399 409 inkl. bundet stiftelseskapital på kr 100.000 og annen innskutt egenkapital kr 50 028 062.

Styret mener at årsregnskapet gir et rettvise bilde av stiftelsens eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat, og er ikke kjent med hendelser etter avleggelse av regnskapet som påvirker regnskapet i vesentlig grad.

Fortsatt drift

Forutsetningen om fortsatt drift er til stede og årsregnskapet for 2024 er satt opp under denne forutsetningen.

Styrets virksomhet

Styret har i 2024 avholdt 5 styremøter og behandlet 22 saker.

Stiftelsen har styreforsikring i KLP, som omfatter fortsatt drift, ansvar og formuesansvar.

Arbeidsmiljø

I henhold til gjeldende lover og forskrifter fører selskapet oversikt over totalt sykefravær blant selskapets ansatte. Totalt sykefravær utgjorde i 2024 6,8 % mot 6,4 % i 2023, derav 10 langtidssykemeldte.

Det har vært registrert 2 arbeidsuhell i 2024, begge uten fravær.

Likestilling

Østfoldmuseenes likestillingsarbeid er dokumentert i egen delstrategi for likestilling og mangfold. Stiftelsen har som mål å være en arbeidsplass der det råder full likestilling mellom kvinner og menn og har innarbeidet en policy som tar sikte på at det ikke forekommer forskjellsbehandling grunnet kjønn. Både styret og ledelse er bevisst på de samfunnsmessige forventninger til tiltak for å fremme likestilling i virksomheten og styret.

Pr. 31.12.24 var det ansatt i faste stillinger 24 menn (22,3 årsverk) og 33 kvinner (28,7 årsverk), totalt 57 i faste stillinger (51,0 årsverk).

Det har vært tilknyttet 1 lærlinger, mann, i tømrerfag gjennom året tilsvarende 1 årsverk. I tillegg i midlertidige stillinger 16 menn (3,0 årsverk) og 29 kvinner (3,3 årsverk), totalt 45 i midlertidige stillinger (6,3 årsverk). Av dette er de fleste sesongansatte som museumsverter ved avdelingene.

Styret besto pr. 31.12.2024 av 4 menn og 4 kvinner.

Diskriminering

Stiftelsen arbeider aktivt for å forhindre diskriminering som følge av nedsatt funksjonsevne, etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, seksuell orientering, religion eller livssyn. Aktivitetene omfatter blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering.

Østfoldmuseene har en uttalt politikk om å øke mangfold og ikke forskjellsbehandle usaklig eller diskriminere.

Ytre forhold

Stiftelsen har ingen kjente forhold som påvirker styrets vurdering av forutsetningen om fortsatt drift.

Ytre miljø

Det er ingen forhold ved virksomheten og dens innsatsfaktorer og produkter som kan medføre en negativ påvirkning på det ytre miljø.

Østfoldmuseene igangsatte arbeidet med miljøsertifisering i 2024, med mål om å oppnå Miljøfyrtårn-status innen 2025.

Åpenhetsloven

Ansvarlighet for at stiftelsen skal overholde pliktene etter åpenhetsloven, er forankret i styret. Eksisterende retningslinjer oppdateres i tråd med åpenhetlovens krav og er gjort tilgjengelig på stiftelsens nettside.

Sarpsborg, den 25. februar 2025

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert av

Wenche Olsen
Styreleder

Gunnel Edfeldt
Nestleder

Inger Marie H. Jaavall
Styremedlem

Jonas Markus Qvale
Styremedlem

Rolf Øivind Utgård
Styremedlem

Tomas Collin-Archer
Styremedlem

Hege Steen Langvik
Styremedlem

Morten Reime Aabø
Styremedlem

Hege Hauge Tofte
Direktør | Daglig leder

Resultatregnskap

Østfoldmuseene

Driftsinntekter og driftskostnader	Note	2024	2023
Salgsinntekt	1	2 937 946	3 158 840
Tilskudd	1	78 243 114	75 374 746
Annen driftsinntekt	1	3 574 676	3 269 719
Sum driftsinntekter		<u>84 755 736</u>	<u>81 803 305</u>
Varekostnad		7 316 063	3 671 518
Lønnskostnad	2, 3	47 428 114	41 292 402
Avskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler	4	2 036 767	2 057 467
Nedskrivning av driftsmidler og immaterielle eiendeler	4	237 530	298 174
Annen driftskostnad	5	29 009 971	33 007 267
Sum driftskostnader		<u>86 028 446</u>	<u>80 326 828</u>
Driftsresultat		<u>-1 272 709</u>	<u>1 476 477</u>
Finansinntekter og finanskostnader			
Annen renteinntekt		2 824 517	2 677 438
Annen finansinntekt		11	66
Annen rentekostnad		499 489	536 129
Annen finanskostnad		185	0
Resultat av finansposter		<u>2 324 854</u>	<u>2 141 375</u>
Resultat før skattekostnad		<u>1 052 145</u>	<u>3 617 852</u>
Skattekostnad på resultat		0	0
Årsresultat		<u>1 052 145</u>	<u>3 617 852</u>
Overføringer			
Avsatt til annen egenkapital		1 052 144	3 617 852
Sum overføringer	6	<u>1 052 144</u>	<u>3 617 852</u>

Balanse

Østfoldmuseene

Eiendeler	Note	2024	2023
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger o.a. fast eiendom	4	57 865 081	59 432 867
Maskiner og anlegg	4	290 546	373 253
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr	4	10 977 863	8 550 363
Sum varige driftsmidler		<u>69 133 491</u>	<u>68 356 482</u>
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler		460 000	460 000
Sum finansielle anleggsmidler		<u>460 000</u>	<u>460 000</u>
Sum anleggsmidler		<u>69 593 491</u>	<u>68 816 482</u>
Omløpsmidler			
Varer			
Lager av varer og annen beholdning	7	2 299 992	2 132 405
Sum varer		<u>2 299 992</u>	<u>2 132 405</u>
Fordringer			
Kundefordringer		2 261 963	912 424
Andre kortsiktige fordringer		924 529	4 263 795
Sum fordringer		<u>3 186 492</u>	<u>5 176 219</u>
Investeringer			
Bankinnskudd, kontanter o.l			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	8	54 658 339	45 530 580
Sum bankinnskudd, kontanter o.l		<u>54 658 339</u>	<u>45 530 580</u>
Sum omløpsmidler		<u>60 144 824</u>	<u>52 839 203</u>
Sum eiendeler		<u>129 738 315</u>	<u>121 655 685</u>

Balanse

Østfoldmuseene

Egenkapital og gjeld	Note	2024	2023
Egenkapital			
Innskutt egenkapital			
Grunnkapital	6	100 000	100 000
Annen innskutt egenkapital	6	50 028 062	50 028 062
Sum innskutt egenkapital		<u>50 128 062</u>	<u>50 128 062</u>
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital	6	6 271 347	5 219 203
Udisponert resultat		1	0
Sum opptjent egenkapital		<u>6 271 348</u>	<u>5 219 203</u>
Sum egenkapital		<u>56 399 410</u>	<u>55 347 265</u>
Gjeld			
Avsetning for forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	3	3 162 047	6 034 001
Sum avsetning for forpliktelser		<u>3 162 047</u>	<u>6 034 001</u>
Annen langsiktig gjeld			
Gjeld til kredittinstitusjoner	9	8 026 315	8 906 481
Sum annen langsiktig gjeld		<u>8 026 315</u>	<u>8 906 481</u>
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		1 450 363	4 026 206
Skyldig offentlige avgifter		3 965 721	4 481 467
Annen kortsiktig gjeld	10	56 734 459	42 860 266
Sum kortsiktig gjeld		<u>62 150 543</u>	<u>51 367 939</u>
Sum gjeld		<u>73 338 905</u>	<u>66 308 421</u>
Sum egenkapital og gjeld		<u>129 738 315</u>	<u>121 655 685</u>

Balanse

Østfoldmuseene

Sarpsborg, 25.02.2025

Styret i Østfoldmuseene

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert av

Wenche Olsen
styreleder

Gunnel Edfeldt
nestleder

Morten Reime Aabø
styremedlem

Jonas Markus Qvale
styremedlem

Rolf Øivind Utgård
styremedlem

Hege Enid Steen Langvik
styremedlem

Hege Hauge Tofte
daglig leder

Inger Marie Halvorsrud Jaavall
styremedlem

Tomas Collin-Archer
styremedlem

Kontantstrømoppstilling

Østfoldmuseene

	Note	2024	2023
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter			
Resultat før skattekostnad		1 052 145	3 617 852
Ordinære avskrivninger		2 036 767	2 057 467
Nedskrivning anleggsmidler		237 530	298 174
Endring i varelager		-167 587	-177 742
Endring i kundefordringer		-1 349 539	-339 151
Endring i leverandørgjeld		-2 575 843	-3 044 283
Forskj. kostnadsført pensjon og inn-/utbet. i pensjonsordn.		-2 871 954	-7 427 731
Endring i andre tidsavgrensningsposter		16 697 713	9 162 968
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		<u>13 059 232</u>	<u>4 147 553</u>
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter			
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler		-3 051 306	0
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		<u>-3 051 306</u>	<u>0</u>
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter			
Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld		-880 166	0
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		<u>-880 166</u>	<u>0</u>
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter		9 127 760	4 147 553
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. begynnelse		45 530 580	41 383 027
Beh. av kont. og kontantekvivalenter ved per. slutt		<u>54 658 339</u>	<u>45 530 580</u>

Noter til regnskapet 2024

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelsen.

Bruk av estimater

Utarbeidelse av regnskap i samsvar med regnskapsloven krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for årsregnskapet, er beskrevet i notene.

Salgsinntekter

Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Tjenester inntektsføres i takt med utførelsen. Andelen av salgsinntekter som knytter seg til fremtidige serviceytelser balanseføres som uopptjent inntekt ved salget, og inntektsføres deretter i takt med levering av ytelsen.

Tilskudd

Inntekt fra tilskudd resultatføres i den perioden da aktivitetene som inntektene er forutsatt å finansiere er utført, det vil si i den perioden kostnadene påløper. Den andelen av inntekt fra tilskudd og tilsvarende som benyttes til anskaffelse av varige driftsmidler som balanseføres, inntektsføres ikke på anskaffelsestidspunktet, men avsettes i balansen.

I takt med kostnadsføringen av avskrivninger av varige driftsmidler inntektsføres et tilsvarende beløp fra avsetningen i balansen. Periodens inntektsføring fra avsetningen resultatføres som inntekt fra tilskudd. Dette medfører at kostnadsførte avskrivninger på tilskudds finansierte driftsmidler inngår i virksomhetens driftskostnader uten å få resultateffekt.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi.

Fordringer klassifiseres som omløpsmidler hvis de skal tilbakebetales i løpet av ett år. For gjeld er analoge kriterier lagt til grunn. Første års avdrag på langsiktige fordringer og langsiktig gjeld klassifiseres likevel ikke som omløpsmiddel og kortsiktig gjeld.

Enkelte poster er vurdert etter andre regler. Postene det gjelder vil være blant de postene som omhandles nedenfor.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives lineært til restverdi over driftsmidlenes forventede utnyttbare levetid. Ved endring i avskrivningsplan fordeles virkningen over gjenværende avskrivningstid ("knekkpunktmetoden"). Vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende. Påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet.

Skillet mellom vedlikehold og påkostning/forbedring regnes i forhold til driftsmidlets stand ved kjøp av driftsmidlet. Tomter avskrives ikke.

Leide (leasede) driftsmidler balanseføres som driftsmidler hvis leiekontrakten anses som finansiell.

Utgifter til leie av øvrige driftsmidler kostnadsføres som operasjonell. Forskuddsbetalinger balanseføres som forskuddsbetalt kostnad, og fordeles over leieperioden.

Bevaringsverdige eiendeler

Bevaringsverdige eiendeler balanseføres til samme verdi som andre eiendeler. Ved eget kjøp av slike eiendeler vil anskaffelseskost være virkelig verdi av det vederlaget som er gitt for gjenstanden.

Noter til regnskapet 2024

Nedskrivning av anleggsmidler

Ved indikasjon på at balanseført verdi av et anleggsmiddel er høyere enn virkelig verdi, foretas det test for verdifall. Testen foretas for det laveste nivå av anleggsmidler som har selvstendige kontantstrømmer. Hvis balanseført verdi er høyere enn både salgsverdi og gjenvinnbart beløp, foretas det nedskrivning til det høyeste av salgsverdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi. Bruksverdi er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen.

Tidligere nedskrivninger, med unntak for nedskrivning av goodwill, reverseres hvis grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Varer

Lager av innkjøpte varer er vurdert til det laveste av anskaffelseskost etter FIFO-prinsippet, og netto salgsverdi. Egentilvirkede ferdigvarer og varer under tilvirkning vurderes til variabel og fast tilvirkningskost.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning for tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Pensjoner

Selskapet har både innskuddsplaner og ytelsesplaner.

Ytelsesplaner

En ytelsesplan er en pensjonsordning som ikke er en innskuddsplan. Typisk er en ytelsesplan en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av flere faktorer, som alder, antall år i selskapet og lønn. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedagen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene (innbetalte beløp til forsikringsselskap), justert for ikke resultatførte estimatavvik og ikke resultatførte kostnader knyttet til tidligere perioders pensjonsopptjening. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode.

Planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid. Det samme gjelder estimatavvik som skyldes ny informasjon eller endringer i de aktuarmessige forutsetningene, i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene (korridor).

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige likvide plasseringer som umiddelbart og med uvesentlig kursrisiko kan konverteres til kjente kontantbeløp og med gjenværende løpetid mindre enn tre måneder fra anskaffelsesdato.

Noter til regnskapet 2024

Note 1 Salgsinntekter og offentlige tilskudd

Offentlige tilskudd ordinære	2024	2023
Driftstilskudd Kulturdep. Stat	34 820 000	33 605 000
Driftstilskudd Østfold Fylkeskommune	19 727 000	19 060 000
Driftstilskudd Sarpsborg kommune	1 812 000	1 815 000
Driftstilskudd Indre Østfold kommune	0	565 000
Driftstilskudd Moss kommune	6 420 000	6 155 000
Driftstilskudd Hvaler kommune	280 000	277 000
Driftstilskudd Fredrikstad kommune	3 073 000	3 473 000
Driftstilskudd Halden kommune	2 117 496	1 320 767
Driftstilskudd Marker kommune	260 000	260 000
Sum	68 509 496	66 530 767

Offentlige tilskudd, prosjektrelaterte	2024	2023
Prosjektmidler stat	141 705	12 300 000
Prosjektmidler fylke	110 000	1 271 140
Prosjektmidler DKS	199 733	240 446
Prosjektmidler Riksantikvaren	200 000	
Prosjektmidler Statsforvalter	100 000	
Prosjektmidler Sarpsborg kommune	12 042 000	38 000
Prosjektmidler Fredrikstad kommune	500 000	1 200 000
Sum	13 293 438	15 049 586

Øvrige tilskudd	2024	2023
Øvrige private tilskudd	5 312 180	2 146 557
Prosjekt periodiseringer	-8 872 000	-8 352 164
Sum tilskudd	78 243 114	75 374 746

Salgsinntekt	2024	2023
Inntekter fra billettsalg sesong, arrangementer, butikk og kafevirksomhet	2 937 946	3 158 840
Andre driftsinntekter, herunder leieinntekter	3 574 676	3 269 719

Noter til regnskapet 2024

Note 2 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte m

Lønnskostnader	2024	2023
Lønninger	36 460 838	32 182 707
Arbeidsgiveravgift	6 195 172	4 984 155
Pensjonskostnader inkl. arbeidsgiveravgift	3 421 551	3 042 350
Andre ytelser	1 350 553	1 083 190
Sum	47 428 114	41 292 402

Gjennomsnittlig antall årsverk sysselsatt i regnskapsåret 52 59

Det er ikke gitt lån eller sikkerhetsstillelser til styrets medlemmer, eller medlemmer av annet administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan.

Ytelser til ledende personer	Daglig leder	Styret
Lønn	1 175 653	0
Pensjonsutgifter	23 638	0
Styrehonorar	0	221 500
Annen godtgjørelse	37 890	0
Sum	1 237 181	221 500

OTP

Selskapet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Noter til regnskapet 2024

Note 3 Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser

Stiftelsen har en lukket offentlig tjenstepensjonsordning som gir rett til definerte fremtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Denne forpliktelsen er dekket gjennom et forsikringsselskap. Frem til og med 2022 hadde stiftelsen en åpen offentlig tjenstepensjonsordning i KLP. Fra 2023 er den tidligere åpne offentlige tjenstepensjonsordningen i KLP erstattet av en lukket offentlig tjenstepensjonsordning i Storebrand. I den nåværende lukkede offentlige tjenstepensjonsordningen er det kun for de som var over 52 år på tidspunktet for lukking av ordning at det fremdeles skjer en fortsatt opptjening. For de som var under 52 år på tidspunktet for lukking av ordning ble opptjeningen avsluttet, og de fikk en oppsatt rettighet fra 1. januar 2023 i offentlig tjenstepensjonsordning. Både den tidligere offentlige tjenstepensjonsordningen i KLP og den nåværende offentlige tjenstepensjonsordningen i Storebrand regnskapsføres etter reglene om ytelsesordninger.

Videre har stiftelsen fra 1. januar 2023 etablert en forsikret tjenstepensjon i Storebrand med årlig avkastningsgaranti. Denne ordningen omfatter alle nyansatte samt de ansatte som var under 52 år på tidspunktet for lukking av den offentlige tjenstepensjonsordningen. Det er stiftelsen som skal dekke alle kostnadene for medlemmer som er omfattet av ordningen, når disse blir pensjonister. Ordningen er imidlertid strukturert slik at sparing til disse kostnadene blir forhåndsinnbetalt gjennom et tillegg til det ordinære innskuddet (sparingen). Når medlemmene går av med alderspensjon er alt betalt og det påløper ikke mer kostnader for stiftelsen vedrørende disse. Av denne årsak regnskapsføres denne ordningen etter reglene om innskuddsordninger.

Antall personer omfattet av ordningen	Aktive
Ytelsesordning (lukket)	23
Totalt	23

Resultatregnskap	2024	2023
Nåverdi av årets pensjonsopptjening inkl. arbeidsgiveravgift	2 627 362	2 548 049
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	71 111	66 748
Avkastning på pensjonsmidler	-1 311 998	-862 871
Administrasjonskostnad/Rentegaranti	198 338	169 988
Netto pensjonskostnad ytelsesordning inkl. arbeidsgiveravgift	1 584 813	1 921 914

Medlemsinnskudd	-714 911	-680 351
Netto pensjonskostnad ytelsesordning etter medlemsinnskudd	869 902	1 241 563
Pensjonskostnad innskuddsordning inkl. arbeidsgiveravgift	2 551 649	1 800 787
Sum pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift	3 421 551	3 042 350

Balansen	2024	2023
Beregnet brutto pensjonsforpliktelse 31.12	96 909 283	99 600 413
Pensjonsmidler 31.12	101 000 000	95 247 593
Netto forpliktelse før arbeidsgiveravgift	-4 090 717	4 352 820
Ikke resultatført estimatavvik/planendring	6 862 012	935 526
Arbeidsgiveravgift	390 752	745 655
Netto pensjonsforpliktelse /- midler inkl. arbeidsgiveravgift	3 162 047	6 034 001

Noter til regnskapet 2024

Økonomiske forutsetninger	2024	2023
Diskonteringsrente	3,90 %	3,10 %
Forventet lønnsregulering	4,00 %	3,50 %
Forventet avkastning pensjonsmidler	5,30 %	4,80 %
Årlig forventet reg. av pensjoner under utbetaling	3,00 %	2,80 %
Årlig forventet G-regulering	3,75 %	3,25 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %

Økonomisk forutsetninger benyttet til DBO ved utgående balanse	2024
Diskonteringsrente	3,90 %
Forventet lønnsregulering	4,00 %
Årlig forventet reg. av pensjoner under utbetaling	3,00 %
Årlig forventet G-regulering	3,75 %

Note 4 Anleggsmidler

	Bygninger og tomter	Maskiner og anlegg	Driftsløsøre, inventar ol.
Anskaffelseskost pr. 01.01.24	80 434 439	4 090 191	9 038 619
+ Tilgang kjøpte driftsmidler			1 205 486
= Anskaffelseskost 31.12.24	80 434 439	4 090 191	10 244 105
Akkumulerte avskrivninger 31.12.24	22 135 968	3 797 413	8 692 423
+ Akkumulerte nedskrivninger 31.12.24	433 388	2 231	142 908
= Av- og nedskrivninger pr. 31.12.24	22 569 356	3 799 644	8 835 331
= Bokført verdi 31.12.24	57 865 083	290 546	1 408 774
Årets ordinære avskrivninger	1 432 578	80 446	245 218
Årets nedskrivninger	135 214	2 231	91 627

	Samlinger	Sum
Anskaffelseskost pr. 01.01.24	12 164 532	105 727 781
+ Tilgang kjøpte driftsmidler	1 845 820	3 051 306
= Anskaffelseskost 31.12.24	14 010 352	108 779 087
Akkumulerte avskrivninger 31.12.24	3 556 735	38 182 539
+ Akkumulerte nedskrivninger 31.12.24	884 530	1 463 057
= Av- og nedskrivninger pr. 31.12.24	4 441 265	39 645 596
= Bokført verdi 31.12.24	9 569 087	69 133 491
Årets ordinære avskrivninger	278 521	2 036 763
Årets nedskrivninger	8 385	237 457

Det opereres med forskjellig avskrivningstider avhengig av avskrivningsgruppe og innenfor hver gruppe slik:

Inventar: 3-10 år

Maskiner: 5-20 år

Biler og andre transportmidler: 5-10 år avhengig av objekt

Bygg: 5-40 år

Tomer: Tomter avskrives ikke

Samlinger: 8-15 år (museale samlinger avskrives ikke)

Noter til regnskapet 2024

Note 5 Andre driftskostnader

Andre driftskostnader	2024	2023
Leie lokaler	8 870 901	13 716 418
Kostnader til drift av eiendom og lokaler	8 507 156	8 250 331
Annen leiekostnad	645 496	232 338
Vedlikehold	499 180	259 359
Verktøy, inventar, og utstyr	872 609	1 178 987
Honorarer	46 091	120 655
Fremmedtjenester	1 223 519	889 161
IT kostnader	5 049 798	5 257 530
Møte, kurs, reisekostnader og diett	1 291 698	1 185 605
Representasjon, kontigenter og gaver	311 132	330 439
Annonse og reklamekostnader	496 662	510 031
Kontorrekvisita, aviser og porto	211 986	164 336
Forsikringer	609 919	550 869
Tap på fordringer	6 800	2 900
Annen kostnad	300 078	283 041
Gebyrer	66 944	75 268
Sum	29 009 971	33 007 267

Revisjonshonorar for 2024 utgjør kr 93 000. Det er i 2024 fakturert kr 13 000 for øvrig bistand.

Note 6 Egenkapital

	Grunnkapital	Annen innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Pr. 01.01.	100 000	50 028 062	5 219 203	55 347 265
Årets resultat	0	0	1 052 144	1 052 144
Pr. 31.12.	100 000	50 028 062	6 271 347	56 399 409

Note 7 Varer

	2024	2023
Egentilvirkede ferdigvarer	453 100	457 777
Innkjøpte handelsvarer	1 846 893	1 674 628
Sum	2 299 992	2 132 405

Noter til regnskapet 2024

Note 8 Bankinnskudd

Innestående midler på skattetrekkskonto (bundne midler) er på kr. 1 329 607.

Note 9 Gjeld til kredittinstitusjoner

Etter refinansiering av sine lån i 2014 har Østfoldmuseene ekstern langsiktig lånefinansiering hos KLP.

Samlet langsiktig gjeld pr. 31.12.2024 utgjør 8 026 315 kr.

Pantstillelse er gitt av eierstiftelsene som formelle eiere av bygninger, jf. inngåtte forvaltningsavtaler. Garanti ved simpel kausjon fra Østfold Fylkeskommune for lån i KLP.

Note 10 Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld	2024	2023
Avsetninger og forpliktelser	48 289 495	37 389 804
Forskudd fra kunder	-20 900	-21 300
Avsatte feriepenger	3 942 763	3 825 411
Påløpte kostnader, forskuddsbetalt inntekt og påløpte renter	4 523 101	1 702 848
Gjeld til kredittinstitusjon	0	-36 497
Sum	56 734 459	42 860 266

Avsetninger og forpliktelser ovenfor er knyttet til periodisering av bevilgninger, gaver og tilskudd til øremerkede formål til bruk i senere år.

Uavhengig revisors beretning

Til styret i Østfoldmuseene

Uttalelse om årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet til Østfoldmuseene.

<p>Årsregnskapet består av:</p> <ul style="list-style-type: none">Balanse per 31. desember 2024Resultatregnskap for 2024Kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2024Noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.	<p>Etter vår mening:</p> <ul style="list-style-type: none">Oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav, ogGir årsregnskapet et rettviseende bilde av stiftelsens finansielle stilling per 31. desember 2024, og av dens resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
---	---

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet. Vi er uavhengige av stiftelsen i samsvar med kravene i relevante lover og forskrifter i Norge og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Annen informasjon

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for annen informasjon. Annen informasjon består av årsberetningen og annen informasjon i årsrapporten, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen. Årsrapporten for øvrig forventes å bli gjort tilgjengelig for oss etter denne datoen. Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker ikke annen informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese annen informasjon. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom annen informasjon og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller hvorvidt informasjon i annen informasjon ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom annen informasjon fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Dersom vi ved gjennomlesing av årsrapporten konkluderer med at rapporten inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å kommunisere forholdet til styret.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at årsberetningen

- er konsistent med årsregnskapet og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til stiftelsens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:
<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om forvaltning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at stiftelsen er forvaltet i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

BDO AS

Vidar Såheim
statsautorisert revisor
(elektronisk signert)

LENKER

Østfoldmuseene

<https://ostfoldmuseene.no/>

<https://www.facebook.com/ostfoldmuseene/>

<https://www.instagram.com/ostfoldmuseene/>

https://www.youtube.com/channel/UCOPurCLhL4vMchX1SpR_zSg

<https://www.linkedin.com/company/%C3%B8stfoldmuseene/>

eKultur

<https://kulturpunkt.org/>

<https://digitaltmuseum.org/virtual-experiences>

<https://digitaltmuseum.no/scho>

ØSTFOLD MUSEENE

www.ostfoldmuseene.no

